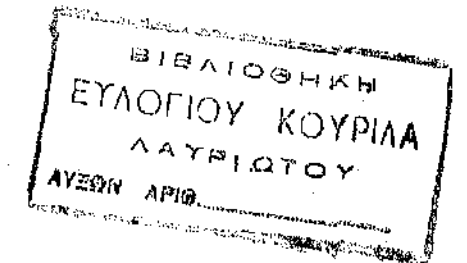

ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

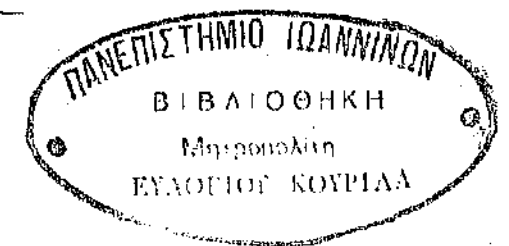
1883

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6.—ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8

074.

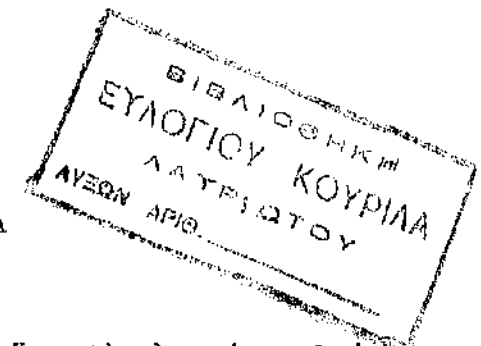

ΑΘΗΝΗΣ

Γ. ΚΑΣΑΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφείον τῆς Ἐστίας: Ὁδὸς Ἀγγέλου, 9.

1883

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ανατροφή, Εκπαίδευσις

Διασεβάζωσι (Πώς πρέπει να) τα παιδιά 74, 87. Σχολεία (Τὰ δημοτικά) ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς Σαχάρας 157.

Ἀρχαιολογικά.

Ἀρχαιολογίματος (Περὶ χριστιανικοῦ τίνος μεσαιωνικοῦ, 221. Βιβλίον (Τὸ) περὶ Ἑλλήτι καὶ Ῥωμαίσις 266. Νιδίων (Ἐφεύρεσις τῶν) 334. Γάρων (Ἡ κοιλίαι τῶν) ἐν Θήβαις βασιλείων 254.

Ἱστορικά.

Ἑλληνικοῦ ἔθνους (Ἀσιατικὸς βίος τοῦ) 177, 321, 337. Χίλιαι (Τὸ ἔτος) 312, 345.

Βιογραφίαι.

Βάγνερ (Ἡ νεότης τοῦ) 136. Κατωῦνης (Ἀδάμπος) 65. Κοραῆ (Ἡ νεότης τοῦ) 193.

Γεωργικά, βιομηχανικά, ἐμπορικὰ, δημοσία ἔργα.

Βάμβακος (Ἐργασία) ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτεῖαις 368. Ἰοθμός (Ὁ) τοῦ Παναμά 300. Καφῆς (Ὁ) 126. Κοχλίων (Νόθευσις) 397. Σφαῖραι ἐκ γυαμῆλων 288. Χάρτου παραγωγή 15.

Γεωγραφία καὶ περιηγήσεις.

Ἀθήναι 152, 167, 214, 229. Ἀνθρωποφάγοι 127. Ἑλληνικοῦ βασιλείου (Ἐπιφάνεια) 251. Κόγγον (Στάν-λεϋ ἀποστολή εἰς) 143. Ὀλλανδία (Ἡ) 282, 294. Περιήγησις δι' ἀεροστάτου 144. Σπάρτην (Ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς) 364. Τήνην (Τρεῖς ἡμέραι ἐν) 232, 247, 263, 277.

Ἐπιστημονικά.

Ἀνθρωπος (Ὁ) ἐν τῇ ἀρχηγόνῳ αὐτοῦ καταστάσει 315. Δαρβίνου θεωρίας (Σύνταξις ἐξήγησις τῆς) 41, 119. Ἀόσσα, (Ἡ) τοῦ κυνὸς 285.

Ζωολογία.

Αἰλούρου (Καταγωγή τοῦ) 218. Γάτος καὶ ὄρνιθος (Φιλία) 288. Γάτος τυφλὸς 141. Δύναται νὰ μάθουν καὶ τὰ ζῷα γράμματα; 174. Σκορπίου (Περὶ) 320. Χελιδόνων (Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν) 332.

Ἦθη καὶ ἔθιμα.

Ἀπόκριον (Αἰ) ἐν Ἀθήναις 121. Γάμος (Ὁ) ἐν Καταπολίῳ τοῦ Ὀλύμπου 357. Γεῦμα (Ἡ) ἐν Κίνα 351. Γιουάν (Ἡ) τῶν 160. Ἐορταί ἐν τῇ Βυζαντινῇ πόλει 108. Κορτὴ (Ἡ) τῶν παιδίων 11. Ζαθρόγα (Ἡ) 216. Ζυθοσκοποῦν (Τὸ Βερολίνον) 376, 395. Μάρτις 190. Ὀρχήσεις (Αἰ) τῶν ἀγρίων 269. Παγοδρομοῦν (Τὸ Βερολίνον) 90. Φιλοφρονήσεων (Περὶ) καὶ ἔθιμο-τυπίας 208. Ὄων (Περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν ἐρουβρῶν) 240.

Κοινωνικά, πολιτικὰ, στατιστικά.

Γάμοι ἐν Εὐρώπῃ 191. Γερμανῶν. (Μετανάστευσις) 143. Ἑγκλημάτων (Στατιστικῆ) ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτεῖαις 271. Ἐκατομμυριοῦχοι ἐν Ἀγγλίᾳ 363. Ἑλληνικοῦ κράτους (Κυβερνητικὴ διοίκησις) 78. Ἑλλητισμός (Ὁ) ἐν τῇ Μικρῇ Ἀσίᾳ 58. (Καπνοῦ κατανάλωσις ἐν Γαλλίᾳ 143. Κουδῶν (Ἐκθεσίς) 383. Μαγειρισσῶν (Ἀκαθάρτεια) 63. Μοναὶ ἐν Ἀγγλίᾳ 96. Μουσείον τῆς Σχολῆς τῶν Ἑβαλπίδων 220. Ὀφθαλμοὶ καὶ ἀγρία ζῷα ἐν Ἰνδίας 158. Παρισίων (Πληθυσμὸς) 143. Πειραιῶς (Κίνησις τοῦ λιμένος) 224. Τηλεγραφεῖα (Ἑλληνικῆ) 103. Ὑπουργεῖα (Ἑλληνικῆ) 82. Φιλοίκειον (Τὸ) τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζῶων 360. Φυλακαὶ ἐν Ἑλβετίᾳ 399. Ψηφοφορία (Ἡ διὰ σφαιριδίων καθολικῆ μυστικῆ) ἐν Ἀφρική 401.

Υγιεινὴ.

Ἄερος καὶ φωτὸς (Ἐπιδράσις τοῦ) εἰς τὴν ὑγιάν τοῦ ἀνθρώπου 29. Ἀνάπαυσις (Ἡ) καὶ δ' ἔπος 59. Ἀνάπνοα (Ἡ) 272. Καταμύζωσις (Πρὸς τοὺς) 16. Γρηγορεῖον (Τρόπος τοῦ μῆ) 13. Κρέμα (Ἡ) ὡς τὸν τοῦ κρέμα 64. Ὑγιεινὴ (Αἰ ὠφέλεια τῆς) 171.

οἰκτικὴ οἰκονομία.

Γλυκισμάτων (Συνταγαί) 128. Καθαρισμὸς (Τρόπος) περονίων 176. Καφῆ (Τρόπος πρὸς παρασκευὴν καλοῦ) 80.

Φιλολογία, ἠθολογία, φιλοσοφία.

Ἀλλήθεια 15, 32, 47, 63, 80, 95, 112, 127, 142, 160, 175, 192, 223, 239, 255, 271, 288, 304, 319, 335, 352, 368, 382, 399, 412. Ἀναμορφωτῆς (Ὁ μέγας) τῶν νεωτέρων χρόνων 26. Ἀστέιον (Ἀπὸ ἰταλικῆν) συλλογῆν 206. Γαμβέττα (Ἀναμνήσεις περὶ) 93. Γαμβέττα (Ἡ ἀλήθεια περὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ) 77. Γάδστωνος (Ὁ κατ' ἡμέραν βίος τοῦ) 110. Δημόδω (Διατὶ δὲν καλλιεργοῦσιν οἱ νέοι Ἕλληνες τὴν) ἑλληνικὴν γλῶσσαν; 390. Ἑλληνίδας (Πρὸς τῆς) 202. Ἑδ-λογίξ 31. Ζωγράφος (Ὁ) τοῦ ἡγεμόνος τοῦ Μαυροβου-νίου 106. Κοραῆ (Γνώμη) περὶ τῆς ἑλληνικῆς γλῶσσης 200. Κοραῆ (Μῦθος) 205. Κοραῆ (Ὁ θάνατος τοῦ) 208. Κοραῆ (Παραγγέλματα) 206. Κοραῆ (Πεντηκονταετηρίς τοῦ θανάτου τοῦ) 193. Κοραῆ (Συγγράμματα) 208. Κοραῆ (Τίμα ἀποδοθεῖσα εἰς τὴν μνήμην τοῦ) 208. Κώδης Δανιὴλ 373. Παπατρέχας (Ὁ) 108. Παράσιτοι (Οἱ) τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμά 333. Παρατηρήσεις (Γλωσσικαί) 173. Παρισινὰ (Αἰ) 252. Πένθος (Τὸ) γυναικὸς χηρευσάσης 222. Ρώσσοι (Πῶς ἀπονήσκουσιν οἱ) 257. Snehier-Mnsouh (Ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι τοῦ) 351. Στρατηγῶν (Ἀποφθέγματα ἐπισήμων) 387. Συμ-βάντα (Περὶ τῆς) τῆς ἐποχῆς 203. Συμβουλαὶ 112. Φρήμαν (Ὁ Κος) ἐν Ἀμερικῇ 8. Χρόνου (Χρήσις τοῦ) 363. Ψήφου (Ἡ ἐπὶ τῆς) 207.

ἀόριστοι πνεῦμα.

14, 32, 47, 62, 79, 91, 111, 127, 142, 160, 175.

192, 223, 238, 255, 270, 287, 304, 319, 334, 352, 368, 382, 398, 412.

Διηγήματα και μυθιστορίες.

Ἄμάρτημα (Τὸ) τῆς μητρὸς μου 225, 241. Γρανὸς (Ἐθνομίαια) 1, 17, 33, 49, 67, 81, 97, 113, 129, 145, 161, 186, 209. Διασκίδας (Ἀκουσία νυκτερινή) 289. Ἱστορία δολοφόνου τυφλοῦ 154. Κωνσταντῖνος (ὁ πατήρ) 305, 328, 341, 353, 369, 385, 408. Πτωχοὶ (Οἱ) καὶ ὁ χειμὼν 138. Σημαιοφόρος (ὁ) 361. Συνέντευξις (Ἡμεῖς) 273. Χρυσομαλλοῦσα (Ἡ) 207.

Ποίησις.

Δημοτικὴ ποίησις 62. Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ πατρὸς μου 174. Ἰαννουάριος 14. Ἰατρὸν (Ἐπίγραμμα εἰς στρατιωτικόν) 304. Κανόνια 319. Καράδι (Τὸ) τοῦ ποτα-

μοῦ 160. Τραγούδια τῆς πατρίδος μου 303. Φεβρουάριος 142. Χελώνη καὶ ἀετὸς 46.

Ποικίλα.

15, 48, 63, 80, 95, 127, 144, 175, 223, 239, 256, 271, 304, 319, 338, 352, 368, 383, 400.

Ἀνέκδοτα.

Ἀδελφ.-Καδὲρ (Ἀνέκδοτα) 308. Βράτλα II. (Ἀνέκδοτον περὶ τοῦ κ.) 272. Γαμβέττα (Ἀνέκδοτα περὶ) 44. Ἑρρίκου Δ' (Ἐν ἀνέκδοτον) 412. Πάσκιδης (Ἀνέκδοτον περὶ) 48. Σανδῶ (Ἀνέκδοτον περὶ) 335.

Παναμοιότυπα.

Κατσώνη (Παναμοιότυπον τῆς ἀπογραφῆς τοῦ Λάμπρου) 55.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΜΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Η'

Συντάξις καὶ ἐπιμέλεια τῆς ἑξ. 12. τῆς ἑλλ. βιβλ. ἐκτ. 20. - Αἰ συντάξις καὶ ἐπιμέλεια τῆς ἑξ. 12. τῆς ἑλλ. βιβλ. ἐκτ. 20. - Αἰ συντάξις καὶ ἐπιμέλεια τῆς ἑξ. 12. τῆς ἑλλ. βιβλ. ἐκτ. 20.

2 Ἰανουαρίου 1868

ΕΥΓΕΝΙΑ ΓΑΝΣΕ

[Μυθιστορία Ὀμοίου Βαλζάκ. - Ἰστορία Ἀγγίλου Βλάχου]

Ἰστορία τῆς μεταφράσεως.

Ἡ *Εὐγενία Γανσέ*, τὸ κάλλιστον τοῦτο πρῶτον τοῦ κρατίστου τῶν νεωτέρων μυθιστοριογράφων τῆς Γαλλίας, ἀναταί νὰ θεωρηθῆ ὡς τὸ πρῶτον σχεδὸν αὐτοῦργον, οὐτινος δημοσιεύεται ἑλληνικὴ μετάφρασις. Λέγομεν σχεδόν, διότι δὲν ἀγνοοῦμεν, ὅτι καὶ μὲν τῶν σπουδαιότερων καὶ μάλλον ἐκτεταμένων ἔργων τοῦ Βαλζάκ ἐξεδόθη πρό τινων ἐτῶν ἀποπειρά τις ἑλληνικῆς μεταφράσεως τῆς *Φυσιολογίας τοῦ Γάμου*, ἐδημοσιεύθησαν δ' ἐπίσης πρό αὐτῆς καὶ τινων μικροτέρων καὶ ἐλαφροτέρων ἔργων αὐτοῦ μεταφράσεις. Ἀλλὰ τούτα μὲν ἦσαν παιδικὰ πάντως γυμνάσματα τοῦ μεγάλου συγγραφέως, οὐδ' ἀμυδρῶς καὶ ἀνιπαριστῶντα τὴν ἔκτασιν αὐτοῦ καὶ βαθεῖαν διάνυσιν, οὐδ' ὅπως δὴποτε μεταγλωττίσεως ἄξιον τῆς *Φυσιολογίας* δὲ ἡ μετάφρασις ὑπῆρξεν ἀπόπειρα μόνον καὶ ἀπόπειρα εὐτυχῶς ἀτυχῆς. Βύτυχας, λέγομεν, διότι τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ παραδόξου καὶ πολυμεροῦς ἀληθῶς τῶν συγγραφέων Γάλλων πεζογράφου, ἀτόπου ἐπικουρέου φιλοσοφίας καὶ ἐξήγημένης ἀνηθιότατος ἐξάμβλωμα, οὐδένα ἔχον ἄλλον — ἐν ὑποταθῆ τινι ἔχον — σκοπόν, ἢ τὴν ἐξουτελιαν τῆς γυναικὸς καὶ τὴν διὰ τόπων κοινῶν καὶ φράσεων τετραμμένων σατυριστῶν τοῦ συζυγικοῦ βίου, ἐκρίθη πάντοτε ὑπὸ τῆς ὑγιᾶς κριτικῆς καὶ ἀνεκκλήτως καταδικάσθη ὡς συγγραφή ἐνδεῆς πάσης οἰκισθῆποτε ἀξίας, πλὴν τῆς ἐκ τοῦ νυγμοῦ τῶν νοσηρῶν καὶ κωμικῶν φιλολογικῶν ὁρέξεων ἀποκόρου κοινῶ. Οὐδὲ μὲν παραδοξολογῶν ἀσέμνων καὶ κακοῦθων, κενὸν μὲν πάντως τὴν οὐσίαν, συνθηματικὸν δὲ καὶ ἀυτόχρημα αἰνιγματώδες τὴν μορφήν, οὐδέποτε βεβαίως ἔπρεπε νὰ καταστῆ σκεῦος ἐκλογῆς εἰς χεῖρας ἑλλήνων μεταφραστοῦ οὐδὲ νὰ προτεθῆ εἰς ψυχαγωγίαν καὶ ἠθικὴν ἀπόλαυσιν ἀναγνωστῶν ἀνεμαρτίων, ὅποιοι συνήθως ἀποτελοῦσι τὴν πλειονοψηφίαν τῶν ἀναγνωσκόντων ἑλληνικῶς μεταφράσεις γαλλικῶν μυθιστορημάτων. Ἀλλὰ περὶ τούτου μακρὸς ἦβεν ἀποθῆ ἐνταῦθα ὁ λόγος. Καθ' ἣν δὲ μάλιστα ἐπέσχεάτων ἔλαθε παρ' ἡμῶν τροπὴν ἡ ἐλαφρὰ φι-

λολογία, ἢ τε πρωτότυπος δυστυχῶς καὶ ἢ ἀπὸ ξένης χεῖρας, ἐναμιλλῶς μουλιζοῦντα χάρις τοῦ καθ' ἡμέραν κέρματος πᾶσαν ἐτι ἀπομύνησαν ὕγιᾶ τοῦ ἑλλήνων ὁμήν, ἄφρων ἴσης καὶ προσβυτίζων καὶ παραληρῶν, ἀν μὴ σπινύτορος ἀγύρτης, ἢ ἔβεν ὑποληψίᾳ ὁ ἐπιχειρῶν νὰ στήσῃ πραγμῶν ἢ νὰ ἐγείρῃ πρόχρημα κατὰ τοῦ καταβαίνοντος φεδμάτος. Ἄς καταβάνῃ λοιπὸν τὸ βεῦμα ἀπὸ τῆς ἰλῆος του συνάγουσιν ἀργύριον οἱ δι' αὐτοῦ ἀρδεύοντες τὴν ἑλληνικὴν γέρον, καὶ τοῦτο ἀρκετὸ διὰ τῶν ἐπινοῶν αὐτῶν ἄφρον. Ὁ γράφων τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμάς νομίζει ἀνωρελῆ πᾶσαν ἐπὶ τούτῳ λύπην καὶ ἔγονον οἰανδῆποτε δι' αὐτὸ ἀγανάκτησιν ἀρκεῖται δὲ μόνον θεωρῶν ἀπὸ σκοπίας τὰ γινόμενα καὶ χαιρῶν καὶ ἐνίοτε, ὅσάκις βλέπει ἀποτυχῶντας τοὺς εὐπυνεθητοὺς σατυριστῶν, τοὺς ἐπιχειροῦντας ν' ἀνοίξωσι νέας διόδους πρὸς τὴν ὁμήν τοῦ βεῦματος. Διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγεν ἀνωτέρω, ὅτι εὐτυχῶς ὑπῆρξεν ἀτυχῆς ἡ ἑλληνικὴ μετάφρασις τῆς *Φυσιολογίας τοῦ Γάμου*. Ἄν τὸ πρωτότυπον εἶνε δυσνόητον καὶ αἰνιγματώδες, ἢ μετάφρασις εἶνε ἀυτόχρημα ἀκατανόητος καὶ ἀποκαλυπτικῆ. Διὰ τοῦτο δὲ αὐτὴ ἀπεγνωσθη, οὐτε ἐνοήθη, οὐτε ἐβλήθη. Κέδος καὶ τοῦτο.

Μετὰ τὰ ὀλίγα ταῦτα, εἰς ἡ παρήγαγον ἡμᾶς, σχεδὸν ἄκοντας, ἢ βύμη τοῦ λόγου, ἀναγκαῖοτάτην εἶνε νὰ σημειωθῆ πρὸς τοὺς ἀναγνώστους τῆς *Ἐστίας*, ὅτι τὸ παρεχόμενον αὐτοῖς σήμερον ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει μυθιστορημα τοῦ μεγάλου συγγραφέως οὐδὲν, οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον, ἔχει κοινὸν πρὸς τὴν τάξιν ἐκείνην τῶν ἔργων του, εἰς ἣν ἀνάκει ἡ *Φυσιολογία τοῦ Γάμου*. Ἐφρονήσαμεν πάντοτε καὶ φρονούμεν ἀδικαιότως καὶ σήμερον ἐτι, ὅτε ἄλλα φαίνεται ὑπαγορεύων ὁ κρατῶν συμβῶς, ὅτι οὐδὲν ἦττον ἠθικῆς δολοφονίας διαπραττεῖ, ὁ ἀπὸ σκοποῦ, ἐξ ἰδίων ἢ ἄλλοτρίων, δὴλητηριάζων τὴν ψυχὴν ἢ διαφθείρων τὸ ἦθος τῶν ἀναγνωστῶν αὐτοῦ, τὸ μὲν εἰς ταύτων τὴν πρόχειρον ψυχαγωγίαν μισθαρῶν καὶ τὴν ἐπιείκειαν τῆς ἰδίας συνειδήσεως μετὰ τῆς βουλιμίας περιέργου στομάχου ἐταριζόμενος, τὸ δὲ καὶ ἰδίως εἰς τὴν ἀπὸ τῆς καρπώσεως τοῦ σκανδάλου πλήρωσιν τοῦ ἰδίου βελαντιοῦ δουλεύων. Διὰ τοῦτο δὲ, ἀναγκαῖον νομίσαντες νὰ γνωρίσῃ τέλος τὸ τσαῦτα καὶ τοιαῦτα μέχρι τοῦδε γνωρίσαν ἑλλήνων κοινὸν καὶ τὸν δια-

σημύτατον τῶν συγχρόνων Γάλλων μυθιστοριογράφων, ἐξελέξαμεν πρὸς τοῦτο τὸ κράτιστον τῶν ἔργων αὐτοῦ, οὐ μόνον λόγῳ φιλολογικῆς ἀξίας, ἀλλὰ καὶ λόγῳ κάλλους ἠθικοῦ.

Ὅσοι τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν διατελοῦσι πως οἰκετοὶ πρὸς τὴν νεωτέραν γαλλικὴν φιλολογίαν γνωρίζουσι βεβαίως, ὅτι ἡ *Euryénie Grandé* ἀνήκει εἰς τὴν ομάδα ἐκείνην τῶν ἔργων τοῦ Βαλζάκ, ἅτινα ὁ συγγραφεὺς αὐτὸς περιέλαβε, μετὰ τὴν δημοσίευσίν των, ὑπὸ τὸν γενικώτερον τίτλον: *Σκηναὶ τοῦ ἐπαρχιακοῦ βίου*. Γνωρίζουσι δ' ἔτι ἴσως, ὅτι τὰ εἰς τὴν τάξιν ταύτην υπαχθέντα μυθιστορήματα ἀφθονοῦσιν, ὑπὲρ πάντα τὰ ἄλλα, τῶν εἰς τὸν Βαλζάκ ἰδιαζόντων μεγάλων προτερημάτων, ἐνέχουσι δὲ τοῦναντίον ἐλαχίστην μόραν τῶν συνήθων αὐτῶ ἐλλείψεων. Ἡ διὰ παρατηρητικὸν καὶ ἀληθῆς φιλοσοφικοῦ βλέμματος μελέτη τοῦ πραγματικοῦ βίου ἢ ἀκριβῆς ἀπεικόνισις τῶν ἐκ πάσης ἐπόψεως περιεργατάτων προσωπικῶν αὐτοῦ τύπων, καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν καλλιτεχνικὴ συναρμογὴ τύπων ψυχολογιῶν, αἰωνίων καὶ ἀμεταβλήτων ἢ ἐπικῆ ἐντέλεια τῶν τοπικῶν περιγραφῶν ἢ ἀνατομία οὕτως εἰπεῖν τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας καὶ ἡ παθολογικὴ ἀναγραφή τῶν μυκτικατάτων αὐτῆς παλμῶν ἢ ἀλήθεια τέλος, οὐχὶ ἡ τῶν ἀπῶν πραγμάτων φωτογραφικὴ ἀλήθεια τῆς νεοφωτιστοῦ φυσιογραφικῆς σχολῆς, ἀλλ' ἡ αἰωνία, καλλιτεχνικὴ καὶ μόνη ἀληθῆς ἀλήθεια, ἡ πρὸς τὸ βλέμμα τῆς μεγαλοφυΐας ἀναπεπταμένη: τοιαῦτα ἐν προχείρῳ συνόψει τὰ μεγάλα πλεονεκτήματα τῶν δακτύλων ἔργων τοῦ Βαλζάκ, καὶ ἰδίως τῶν *Σκηναῶν τοῦ ἐπαρχιακοῦ βίου*. Ἡ τετελενημένη καὶ μέχρις ἀκαταλήπτου πολλὰκις προβαίνουσα παραδόξολογία ἢ περὶ τὰ δευτερεύοντα καὶ μικρὰ καὶ ἀσχετὰ μικρολόγος ἐπιμονὴ ὁ ἐπικουρέσις ἐξευτελισμὸς τῶν ἰσρωτάτων καὶ τιμιωτάτων ἢ μονομερῆς καὶ σκόπιμος πολλὰκις ἐξόγκωσις τῶν ἀσημάντων καὶ ὑπερτίμησις τῶν χυδαίων ἢ ἐλλειψίς: πολλαχοῦ ἀραιφνοῦς καλλιαισθησίας τὸ ἀκατανόητον δὲ τέλος τῆς φράσεως καὶ τὸ αἰνιγματώδες καὶ σκοτεινὸν τῆς ἐρμηνείας: τὰ κυριώτατα ταῦτα τῶν ἐλαττωμάτων τῶν ἄλλων ἔργων τοῦ συγγραφέως, καὶ ἰδίως τῶν *Φιλοσοφικῶν αὐτοῦ Μελετῶν*, τῶν *Ἠθολογικῶν*, *Ἀναλυτικῶν*, κ.λ. σπανίζουσι μεγάλως ἢ καὶ ἐλλείπουσιν ὅλως: ἐν τῶν *Σκηναῶν τοῦ ἐπαρχιακοῦ βίου*, αἵτινες περιέχουσιν ἀναντιβῆτως καὶ κατὰ τὴν κοινὴν δολογίαν πάντων, τῶν τε Γάλλων καὶ ξένων κριτικῶν, τὰς ἀληθεστάτας καὶ διὰ τοῦτο καλλίστας τῶν εἰκόνων, ὅσας ἔγραψεν ἢ περιφανῆς γραφῆς τοῦ Βαλζάκ.

Ἐκ τῶν εἰς τὴν τάξιν ταύτην ἀναγομένων μυθιστορημάτων τὸ δοκιμώτατον ἀναμφισβητῆ τῆτως εἶνε ἡ *Euryénie Grandé*. Ταύτης δὲ τὴν μετάφρασιν ἀρχόμεθα σήμερον προσφέροντες εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς *Ἑστίας*.

Ἄκακρον καὶ ἄσκοπον κρίνομεν νὰ διατρέψωμεν ἐνταῦθα λιπτομερέστερον περὶ τὰς ἀρετὰς τοῦ σεμνοῦ τούτου καλλιτεχνήματος, αἵτινες ἀνέδειξαν αὐτὸ, καὶ διόφρωνον δολογίαν πάντων τῶν βιογράφων τοῦ συγγραφέως τὸ κράτιστον καὶ τελειώτατον αὐτοῦ ἔργον. Ἀπίεμενοι τὴν περὶ τούτου κρίσιν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας, καὶ πεποιθήσιν ἔχοντες ὅτι θέλει αὕτη κυρώσει τὴν ἐτυμηγορίαν τῆς παγκοσμίου κριτικῆς, προσπαθήσαμεν ν' ἀποδώσωμεν ὅσον τὸ δυνατὸν πιστοτέραν καὶ ἀκέραιον τὴν εἰκόνα τοῦ πρωτοτύπου, κατὰ τὴν ἔνοιαν καὶ τὴν λέξιν καὶ τὸ καθ' ὅλου κάλλος τῆς μορφῆς, οὐδόλως δὲ διατάζομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ἐν πάσῃ ταπεινότητι, ὅτι πολλὴν ἐπὶ τούτῳ κατεβάλημεν κόπον. Μετάφρασις ἔργου οἰουδῆποτε τοῦ Βαλζάκ δὲν εἶνε, οὐδὲ δύναται νὰ ᾖνε, ἀγώνισμα εἰς τὴν παραχοῆμα. Ὁ μεταφράζων αὐτὸν οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν πρέπει νὰ λησμονήσῃ ὅποιον ὀφείλει τειθεσμένον πρὸς τὸ ἐλάχιστον τῶν νοημάτων τοῦ μεγάλου πεζογράφου, οὐδὲ νὰ ὑπολάβῃ ὅτι δύναται νὰ προσενεχθῇ πρὸς τὴν ἀκριβῆ αὐτοῦ φράσιν καὶ τὴν συνσφιγμένην ἔνοιαν, μεθ' ὅσης συνήθως προσιφέρονται αὐτάφοκους ἀδιαφορίας οἱ μεταφρασταὶ πρὸς τὰ ἐράσματα μυθολογήματα τοῦ Δουμά καὶ τὰς τερατολογίας τοῦ Πουσὴν Δὲ Τερσίλλ. Ἡγωνισθημεν πάσῃ δυνάμει, ὅπως ἀποφύγωμεν καὶ τοὺς δύο τούτους σκοπέλους. Ἐλπίζομεν δὲ, ὅτι κατορθώσαμεν ὅ, τι ἐπέτρηεν ἡ ἀκατάσκευος ἔτι μορφή τῆς ἡμετέρας γλώσσης.

Ἀπαντᾷ τις ἐνίοτε πόλεις ἐπαρχιακάς, ὧν ἡ θεὰ ἐμπνέει τοιαύτην μελαγχολίαν, οἷαν προξενοῦσι τὰ σκυθρωπώτατα μοναστήρια, αἱ ἀμυροτάται χέρσοι καὶ τὰ κατηφῆστατα τῶν ἐρειπίων. Βυγκλείουσιν ἴσως αἰ οἰκίαι αὐταὶ καὶ τῶν μοναστηρίων τὴν σιγὴν καὶ τῶν χέρσων τὴν ἀχμηρότητα καὶ τὰ ὄστα τῶν ἐρειπίων. Τοσοῦτω δ' εἶνε ἤρεμος ἐν αὐταῖς ἡ ζωὴ καὶ ἡ κίνησις, ὥστε ξένος τις θὰ τὰς ὑπελάμβανε ἀκατομήτους, ἂν αἴφνης δὲν συνήντα τὸ ψυχρὸν καὶ ἐσθεσιμένον βλέμμα ἀνθρώπου ἀκινήτου, οὐτινος ἢ μοναστικῆς σχεδὸν μορφῆς ὑπεκρύπτει τοῦ στηθαίου τῆς θυρίδος, ὡς ἀκουσθῆ ἀγνώστου βήματος κρότος. Τὸν μελαγχολικὸν ταῦτον τύπον φέρει ἡ φυσιογνωμία οἰκίας κειμένης ἐν Σωμύρῃ, κατὰ τὸ ἄκρον ὄρου ὄρεινης, ἀγούσης εἰς τὸ προύριον διὰ τοῦ ἄνω μέρους τῆς πόλεως. Ἡ λευκανδρούσα σήμερον ὁδὸς αὕτη, θερμὴ τὸ θέρος καὶ ψυχρὰ τὸν χειμῶνα, πολλαχοῦ δὲ σκοτεινὴ, ἔχει ἀξιοπαρατήρητον τὴν ἠχηράτητα τοῦ πενιχροῦ τῆς χαλικιώδους λιθαστρώτου, ξηροῦ πάντοτε καὶ καθαροῦ, καὶ τὴν στενότητά τῆς ἐλικωιδοῦς αὐτῆς τρίβου, καὶ τὴν εἰρήνην τῶν οἰκιῶν τῆς, αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν παλαιὰν πόλιν καὶ δεσπόζονται ὑπὸ τῶν ὄχυρωμάτων τῆς. Οἰκοδομαὶ προκίονοι ὑπὸ τῶν ὄχυρωμάτων τῆς. Οἰκοδομαὶ προκίονοι μένουσιν ἔτι ἐν αὐτῇ στερεαὶ καὶ ὀρθαί, καὶ τοῖ

ἐκ ξύλου κατεσκευασμένοι, ἢ δὲ ποικίλη των ὀψις ἀποτελεῖ τὴν πρωτοτυπίαν ἐκεῖνην, ἣτις καθίσταται τὸ μέρος αὐτὸ τῆς Σωμύρης ἄξιον τῆς μελέτης τῶν καλλιτεχνῶν καὶ τῶν ἀρχαιοφίλων. Δύσκολον εἶνε νὰ παρῆλθῃ τις πρὸ τῶν οἰκιῶν τούτων, χωρὶς νὰ θαυμάσῃ τὰς ὑπὲρ τὸν ἰσθγιον ὄρονον πολλῶν ἐξ αὐτῶν ἐκτεινομένας, ἐν εἰδίῃ μελανοῦ ἀναγλύφου, χονδρὰς διπλοσανίδας, ὧν τὰ ἄκρα εἰσι πολλαχοῦ γεγλυμμένα εἰς σχῆμα μορφῶν παραδόξων. Πολλαχοῦ μὲν δοκαὶ διαγώνιοι, διὰ σχιστολίθων ἐπεστρωμένοι, διαγράφουσι γραμμὰς κυανᾶς ἐπὶ τῶν ἰσχνῶν τοίχων οἰκίας ἀποληγοῦσης εἰς ὄροφῃν ἑυλόδοτον, ἢν κατέκαμψεν ὁ χρόνος, καὶ ἡς τὰ σσηπότα πέταυρα ἐββίνωνσεν ἡ βροχὴ καὶ ὁ ἥλιος. Ἀλλαχοῦ δὲ φαίνονται στηθαῖα παραθύρων μελανὰ καὶ ἀποτετριμμένα, ὧν ἀμυδροῦς διακρίνονται αἱ λεπτοφυεῖς γλυφαί, καὶ ἅτινα φαίνονται μολίς βασιάζοντα τὰς φαῖας ἀργιλλοπλάστους γάστρας, ὅπου ἀνοῦσι τὰ καρυόφυλλα καὶ αἱ ῥοδαὶ πτωχῆς τινος ἐργατίδος. Περαιτέρω ἀπαντᾷ τις θύρας καθηλωμένας διὰ γόμφων κολοσσίων, ὅπου τὸ πνεῦμα τῶν προγόνων ἡμῶν ἐχάραξεν οἰκίαις ἰσογλυφικὰ σημεῖα, ἀκατάληπτα πλέον. Ἐκεῖ μὲν διαμαρτυρούμενός τις ἐσφράγισε δι' αὐτῶν τὴν πίστιν του, ἐὰν δὲ στασιώτης ἄλλος καταράσθη Ἐββίλον τὸν Δ', καὶ ἄλλαχοῦ μέτριος τις ἀστός ἐχάραξε τὰ ἐμβλήματα τῆς μικροπολιτικῆς του εὐγενείας καὶ ἀπεμνημόνευσε τὴν δόξαν τῆς λαμπρονηθείσης δημοτικῆς ἀρχοντείας του. Ἐπ' αὐτῶν ἀναγινώσκεται ὀλόκληρος τῆς Γαλλίας ἡ ἱστορία. Ἐγγὺς τῆς ἐτοιμορρόπου οἰκίας, ὧν αἱ χονδρόκτιστοι πλευραὶ διατυποῦσιν ἔτι τὴν μνήμην τῆς ἀδελφίου βυζάνης χονδρῶς τινος ἐργάτου, ἐγείρεται τὸ μέγαρον εὐπατρίδου, φέρον ἔτι ἐπὶ τῆς ἀψίδος τῆς λιθίνης του πύλης ἔχνη τινὰ τοῦ οἰκοσῆμου του. Θραυσθέντος ὑπὸ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐπαναστάσεων, αἵτινες συνετάραξαν τὴν χώραν ἀπὸ τοῦ 1789. Τὰ ἐμπορικὰ ἰσόγεια τῆς ὁδοῦ ταύτης οὔτε μικροπωλεῖα εἶνε οὔτε μεγάλα καταστήματα, φέρουσι δὲ τὴν τύπον τοῦ μεσαιωνικοῦ ἐργαστηρίου (ouvrouétre) καὶ ὄλην αὐτοῦ τὴν ἀφελὴ ἀπλότητα. Αἱ ταπειναὶ αὐταὶ αἴθουσαι, αἵτινες οὔτε προθέτην ἔχουσιν, οὔτε δειγματοδόχην οὔτε ὑελογράφματα, εἰσι βαθεῖαι, σκοτειναὶ καὶ γυμναὶ παντὸς οἰουδῆποτε ἐσωτερικοῦ ἢ ἐξωτερικοῦ κοσμήματος. Ἡ θύρα των ἀνοίγεται κατὰ δύο ἐπαλληλία σιδηρόγυμνα τεμάχια, ὧν τὸ μὲν ὑπερτερον ἀναδιπλοῦται ἐσωτερικῶς, τὸ δὲ κατώτερον, φέρον κώδωνα ἐλαστικὸν, ἀνοίγομαι ἀκαταπαύστως. Ὁ ἀὴρ καὶ τὸ φῶς εἰσδύουσιν εἰς τὸ ὑγρὸν ἐκεῖνο ἄντρον ἢ διὰ τοῦ ἄνω μέρους τῆς θύρας, ἢ διὰ τοῦ διαστήματος, ὅπου ἔγγιγλυμσύνται στερεὰ παραθυρόφυλλα, ἀραιρούμενα τὴν πρῶταν, τιθέμενα πάλιν τὸ ἐσπέρας, καὶ συγκρατούμενα

διὰ γομφωτικῶν σιδηρῶν βάρθλων. Ὁ τοίχος οὐτος χρησιμεύει εἰς ἐκθεσίαν τῶν ἐμπορευμάτων, οὐδεμία δ' ἐκεῖ χωρεῖ ἀγυρία. Τὰ δειγμάτα εἶνε, ἀναλόγως τοῦ εἴδους τῆς ἐμπορείας, δύο τρεῖς καθίστοι πλήρεις ἁλατος ἢ τεμαχίων ἀνταναίου, δέματά τινα ὀθόνης δι' ἴστια, σχοινία, ἐλάσματα δρειχάλλου κρεμάμενα ἀπὸ τῶν δοκῶν τῆς ὀροφῆς, στεφάναι τεταγμένα παρὰ τοὺς τοίχους ἢ τεμάχια τινα ἐρέας ἐπὶ σανίδω τοῦ γεισώματος. Ἐθῶς ὡς εἰσέλθετε, κόρη καθάριος καὶ σφιγῶσα, πορφυροῦς ἔχουσα τοὺς βραχίονας καὶ λευκὴν μανθῆλιον περὶ τὸν τράχηλον, ἀφίνει τὸ πλεξιμὸν τῆς καὶ καλεῖ τὸν πατέρα τῆς ἢ τὴν μητέρα τῆς, οἵτινες προσερχόμενοι σὰς πωλοῦσι ψυχρῶς, φιλοφρόνως ἢ ὑπερφρόνως: — ἔλαστος κατὰ τὸν χαρακτήρα του — ὅ, τι θέλετε, εἴτε δέκα λεπτῶν πρᾶγμα εἴτε εἴκοσι χιλιάδων φράγκων ἐμπορεύματα. Ὁ ἀπαντήσετε ἑυλέμπορον καθήμενον πρὸ τῆς θύρας του καὶ περιστερόντα νοσηλῶς τοὺς ἀντίχειρας, ἐνῶ καλεῖ μετὰ τοῦ γειτονοῦ του. Οὐδὲν ἄλλο φαίνεται ἔχων ἢ πενιχρὰς τινὰς σανίδας πρὸς ἀπόθεσιν φιαλῶν καὶ ὀλίγας δέσους παταύρων ἄλλ' ἢ ἐπὶ τοῦ λιμένος ἑυλαποθήκη του προμηθεύει πάντας τοὺς βυτοποιούς τῆς Ἀνδεγαυίας. Γνωρίζει, μέχρι σανίδος, εἰς πόσων πύλων κατασκευὴν δύναται νὰ ἐπαρέσῃ, ἂν γείνη καλὴ συγκομιδὴ. Μία ἡμέρα ἡλίου τὸν πλουτίζει, καὶ μία βροχὴ τὸν καταστρέφει. Τὰ βικία δύναντ' ἀφίνει ἐν μίᾳ μόνῃ πρώτῃ, νὰ ὑπερτιμηθῶσι μέχρις ἑνδεκα φράγκων, ἢ νὰ ὑπετιμηθῶσι μέγιστος ἔξ λιθῶν. Ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ, ὡς καὶ κατ' ὄλην τὴν Τουρανίαν, αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ περιπέτεια δεσπόζουσι τοῦ ἐμπορικοῦ βίου. Ἀμπελοφυτοί, κτηματῖαι, ἑυλέμποροι, βυτοποιοί, πανδοχεῖς, ναυτικοί, πάντες ἐνεδρεύουσι μιαν ἡλίου ἀκτίνα: τρέμουσι τὴν ἐσπέραν, καταλιπόμενοι, μὴ ἀκούσασιν τὴν ἐπαύριον πρῶταν, ὅτι ἐγένετο τὴν νύκτα παγετός. Φοβοῦνται τὴν βροχὴν, τὸν ἀνεμῶν, τὴν ξηρασίαν, καὶ θέλουσιν ὑδρῶ, θερμῇ καὶ σύννεφα, κατὰ τὰς ὀρέξεις των. Διαρκῆς τελεῖται παρ' αὐτοῖς ὁ ἀγὼν μετὰ τὸ οὐρανὸν καὶ ἐπιγίωιν συμφιρόντων, τὸ δὲ βαρύτερον ἠλαρῦνει σήμερον καὶ καθίσταται σκυθρωπὴ τὴν ἐπαύριον τὰς μορφῆς των. Ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς μεγάλης ὁδοῦ τῆς Σωμύρης αἱ λέξεις: *Χρυσὸς καιρὸς!* ἀναλύνονται ἀριθμητικῶς ἀπὸ θύρας εἰς θύραν καὶ ἀποκρίνεται ἕλαστος εἰς τὸν γειτονά του: *βρέχει λουδοβίκα, γνωρίζων τί φέρει εἰς αὐτὸν εὐκαιρὸς βροχὴ ἢ εὖνους ἀκτῖς ἡλίου.* Ἐν ὄρα θέρους ἀδύνατον εἶνε τὸ Σάββατον περὶ τὴν μεσημβρίαν ν' ἀγοράσῃ τις ἔστω καὶ ἐνὸς λεπτοῦ πρᾶγμα παρὰ τῶν ἀπλοϊκῶν αὐτῶν ἐμπόρων. Ἐλαστος ἔχει τὴν ἀμπελὸν του, τὴν μικρὸν του ἀγρὸν, καὶ μεταβαίνει ἐπὶ δύο ἡμέρας εἰς τὴν ἐξοχὴν. Ἐπειδὴ δὲ πάντα παρ' αὐτοῖς εἶν' ἐκ τῶν προτέρων γνωστά, καὶ ἡ ἀγορὰ καὶ ἡ πώλησις καὶ τὸ κέρδος, οἱ ἐμποροὶ τῆς μικρῆς πόλεως ἔχουσι συνήθως δέκα ἐν

των δώδεκα διαθέσιμους ώρας, ως δύνανται να σπαταλώσιν εις παρατηρήσεις και σχόλια και δι-
 αρη κατασκοπεύειαν. Η οικοδοσποινα δέν αγορά-
 ζει πέριδικα, χωρίς οι γείτονες να ερωτήσωσι τὸν
 σύζυγόν της, ἂν ἦτο καλῶς ἐψημένον. Ἡ νεαρή
 κόρη δέν προκύπτει τοῦ παραθύρου, χωρίς να πα-
 ρατηρηθῆ παρά παντὸς ἀέρου δούλου. Αἱ συνει-
 δήσεις τῶν ἀνθρώπων εἶνε περίοπτοι και ἀναπε-
 πταμένοι, ὡς εἶν' ἐπίσης και αἱ μαύραι, σιωπη-
 λαί και ἄδυτοι κατοικίαι των. Ὁ βίος εἶνε πάν-
 τοτε σχεδόν ὑπαιθρος· πᾶσα οικογένεια κἀθηται
 παρά τὴν θύραν της, ἐκεῖ προγευματίζει, ἐκεῖ ἀ-
 ριστεῖ, ἐκεῖ φιλονικεῖ. Οὐδείς παρέρχεται τὴν ὁ-
 δόν, χωρίς να καταστῆ τὸ ἀνεπιείκεμον τῆς γε-
 νικῆς περιουσίας και μελέτης· διὰ τοῦτο δὲ τὸ
 πάλαι, ὁσάκις ξένος τις ἐπεδήμει εἰς πόλιν ἐπαρ-
 χιακὴν, διεσκόπτετο ἀπὸ θύρας εἰς θύραν. Πολλὰ
 ἐκ τούτου περιεσθῆσαν ἀστειὰ διηγήματα, ἐκ
 τούτου δὲ και τὸ ἐπιθετον μῆμος, ὅπερ ἐδόθη εἰς
 τοὺς κατοίκους τῆς Ἀγγερίας, ὀνομαστοὺς διὰ
 τὰ ἀστειὰ των ἀνώματα.

Τὰ παλαιὰ μέγαρά τῆς ἀρχαίας πόλεως κἀν-
 ται ἄνω τῆς ὁδοῦ ταύτης. Ἦν κατόικον ποτὲ οἱ
 εὐπατρίδαι τῆς χώρας. Ἡ πλήρης δὲ μελαγχολ-
 λιας οἰκία, ὅπου ἐτελέσθησαν αἱ περιπέτειαι τῆς
 προκειμένης ιστορίας, ἦτο ἀκριβῶς ἐν τῶν οἰκη-
 μάτων τούτων, σεβασμίων λειψάνων αἰῶνος ἄλ-
 λου, καθ' ὅν και πράγματα και πρόσωπα εἶχον
 τὸν χαρακτήρα ἐκείνου τῆς ἀπλότητος. Ὁ ἀπο-
 βάλλουσι καθ' ἐλάστην τὰ γαλλικὰ ἤθη. Ἀφοῦ
 τις παρακολούθησεν τοὺς ἐλιγμούς τῆς γραφικῆς
 ἐκείνης ὁδοῦ, ἥς ἡ ἐλαχίστη μὲν καμπὴ ἐγείρει
 ἀναμνήσεις, ἡ γενικὴ δ' ἐντύπωσις προξενεῖ ἀνε-
 ξήγητόν τινα και ἀνεπίγνωστον βέβαιον, παρα-
 τηρεῖ κοιλότητά τινα ἰκανῶς σκοτεινὴν, ἥς τὸ
 κέντρον κρύπτει τὴν θύραν τῆς οἰκίας τοῦ κυρίου
 Γρανδέ. La maison à monsieur Grandet ἐπέ-
 λουν αὐτὴν οἱ συμπόλιται του, ἀδύνατον δὲ εἶνε
 νὰ ἐννοηθῆ ἡ βερότης τῆς ἐπαρχιατικῆς ταύτης
 ἐκφράσεως, ἂν δὲν προσηγορῆ μικρὰ τις τοῦ οἰκο-
 δεσπότου βιογραφία.

Ὁ κύριος Γρανδέ ἀπῆλαυεν ἐν Σωμύρη ὑπολή-
 ψως, ἥς τὰ αἴτια και τ' ἀποελέσματα δέν θέ-
 λουσι ἐντελῶς ἐννοῆσαι ὅσοι δέν ἔζησαν. Ὀλίγον
 ἢ πολύ, ἐν ἐπαρχίᾳ. Καλούμενος ὑπὸ πολλῶν ἔτι
 γέμων Γρανδέ, — ἀλλὰ τῶν γερόντων τούτων
 ὁ ἀριθμὸς ἠλαττοῦτο ἐπαισθήτως — ἦτο ἐν ἔτει
 1789 εὐπορος βυτοποιός, γνωρίζων ἀνάγνωσιν,
 γραφὴν και ἀρίστην. Ὅτε ἡ Γαλλικὴ δημο-
 κρατία ἐξεποίησε τὰ ἐν Σωμύρῃ ἐκκλησιαστικὰ
 κτήματα, ὁ βυτοποιός, τεσσαρξκοντούτης τότε,
 εἶχε πρὸ μικροῦ νυμφευθῆ τὴν θυγατέρα πλου-
 σίου σαρδενιεύου. Φέρων δύο χιλιάδας λουδο-
 βικίων — προῖόν τῆς προικῆς του και τῆς ἰδίας
 αὐτοῦ περιουσίας — μετέβη εἰς τὴν πρωτεύουσαν
 τῆς νέας ἐπαρχίας, ὅπου, ἀντι διακοσιῶν διπλῶν
 λουδοβικίων, δοθέντων παρὰ τοῦ πενθέρου του

εἰς τὸν ἐφόροῦντα τῆς πώλησεως τῶν ἐθνικῶν
 κτημάτων ἀδυσώπητον δημοκρατὴν, ἀπέκτησε
 δι' ἐν κομμάτι ψῆμῃ, ὡς λέγει ὁ λαός, νομίμως,
 ἂν μὴ θεμιτῶς, τὰς ὠραιοτάτας τῆς ἐπαρχίας
 ἀμπέλους, γαλακίον τι μοναστήριον και τινὰς ἐ-
 πιούλους. Οἱ κάτοικοι τῆς Σωμύρης δέν ἦσαν ἑ-
 κροὶ ἐπαναστατικοί· ὁ δὲ γέρον Γρανδέ ἐθυσθήθη
 ὡς ἀνθρώπος τολμηρός, δημοκρατικὸς και φιλό-
 πατρις, ὡς πνεῦμα ἀσπαζόμενον τὰς νέας ἰδέας,
 ἐνῶ ὁ βυτοποιός οὐδὲν ἄλλο ἠσπάζετο ἢ τὰς ἀμ-
 πέλους. Ἐξελέθη μέλος τῆς διοικητικῆς ἐπιτρο-
 κῆς τῆς Σωμύρης, ἡ δὲ εἰρηνικὴ του ἐπίδρασις
 ἐξεδηλώθη πολιτικῶς τε και ἐμπορικῶς. Πολιτι-
 κῶς μὲν παρέσχε τὴν προστασίαν του εἰς τοὺς
 εὐγενεῖς και παρεκώλυσε πάτρῃ δυνάμει τὴν πώ-
 λησιν τῶν κτημάτων τῶν μεταναστῶν ἐμπορι-
 κῶς δὲ ἐχορήγησεν εἰς τὸν δημοκρατικὸν στρα-
 τὸν μίαν ἢ δύο χιλιάδας πῶλον οἴνου λευκοῦ, και
 ἔλαθεν ἀντι τιμῆματος θαυμασίους λειμῶνας,
 ἐξαρτωμένους ἀπὸ μοναστηρίου γυναικῶν, ὅπερ
 ἐπωλήθη τελευταίον. Ἐπὶ τῆς Ὑπατείας ὁ ἀγα-
 θὸς Γρανδέ, δῆμαρχος γενόμενος, διώκων σοφῶς
 και ἐτρέψησεν ἔτι σοφώτερον ἐπὶ αὐτοκρατορίας
 δὲ ἐγένετο Κύριος Γρανδέ. Ἄλλ' ὁ Ναπολέων, ὅς-
 τις δέν ἠγάπα τοὺς δημοκρατικούς, ἔπαυσεν τὸν
 κ. Γρανδέ, ὅστις εἶχε φορέσει, ὡς ἐλέγχο, τὸν ἐ-
 ρυθρὸν σκοῦρον, και ἀντικατέστησεν αὐτὸν διὰ
 μεγαλοκτήμονος ἡμιγενοῦς και μέλλοντος βα-
 ρώνου. Ὁ κύριος Γρανδέ κατέλιπεν ἀλόπως τὸ
 δημοτικὸν ἀξίωμα και τὰς τιμὰς του. Εἶχε κα-
 τασκευάσει, δῆμαρχος ὢν και πρὸς τὸ συμφέρον
 τῆς πόλεως, ὠραιοὺς ἐδοὺς ἀγούσας εἰς τὰ κτή-
 ματά του. Ἡ οἰκία του και αἱ λοιπαὶ αὐτοῦ κτή-
 σεῖς εὐνοϊκῶς ἀπογεγραμμέναι, ἐπλήρουν φόρους
 μετρίους· ἀπὸ τῆς βαθμολογήσεως δὲ τῶν δικ-
 φρόν ἀγροτικῶν του κτημάτων, αἱ ἀμπέλοι του
 εἶχον καταστῆ, χάρις εἰς τὴν δικαίαν αὐτοῦ μέ-
 ριμναν, αἱ πρῶται και κάλλιστα τῆς χώρας. Ἐ-
 δικαιοῦτο πλέον κάλλιστα νὰ ζητήσῃ τὸ παρά-
 σημον τοῦ λεγεῶνος τῆς τιμῆς. Ἐγένετο δὲ και
 τοῦτο ἐν ἔτει 1806. Ὁ κύριος Γρανδέ εἶχε ἡ-
 λικίαν πενήτηντα ἑπτὰ ἐτῶν, ἡ δὲ σύζυγός του
 τριάκοντα και ἕξ. Κόρη μονογενῆς, καρπὸς τῶν
 νομίμων αὐτῶν ἐρώτων, ἦγε τότε ἡλικίαν δέκα
 ἐτῶν. Ὁ Κύριος Γρανδέ, ὃν ἡ θεὰ Πρόνοια ἠθέ-
 λησε βεβαίως νὰ παρηγορήσῃ ἐπὶ τῷ διοικητικῷ
 αὐτοῦ ἀτυχίματι, ἐκληρονόμησε τὸ ἔτος ἐκεῖνο
 τρεῖς ἐπαλλήλους κληρονομίας· πρῶτον τὴν κυ-
 ρίαν Γωθινιέρ, τὸ γένος Βερτελιέρ, μητέρα τῆς
 κυρίας Γρανδέ· εἶτα τὸν γέροντα Βερτελιέρ, πα-
 τέρα τῆς μακαρίτιδος, και τέλος τὴν κυρίαν Ζεν-
 τιλιέ, μάμμην του πρὸς μητρός. Τῶν τριῶν τού-
 των κληρονομίων τὴ σπουδαιότητα οὐδείς ποτε
 ἔμαθε. Ἡ φιλαργυρία τῶν τριῶν αὐτῶν γερόντων
 ἦτο τοσοῦτον ἐμπαθὴς, ὥστε ἀπὸ μακροῦ ἦδη
 ἐσώρυσεν τὸ ἀργυρίον των, ἵνα δύνανται νὰ τὸ
 θεωρῶσιν ἐν τῷ κρυπτῷ. Ὁ γέρον Βερτελιέρ ἀπε-

κάλει τὸν δανεισμὸν σπατάλην, προτιμῶν τῶν
 ἀπὸ τῆς τοκογλυφίας ὠφελμάτων τὴν ἐπὶ τῇ
 ἰδέᾳ τοῦ χρυσοῦ του ἀγαλλίασιν. Οὗτο δὲ ἡ πό-
 λις τῆς Σωμύρης ἔκρινε τὸ μέγεθος τῶν ἀποτα-
 μειωμάτων των ἐκ τῆς προσόδου τῶν κληρονομη-
 θέντων ἀκινήτων. Ὁ κύριος Γρανδέ ἀπέκτησε
 τότε τὸν γέρον ἐκείνον εὐγενεῖας τίτλον, ὃν οὐ-
 δέποτε θέλει ἐξελείπει ἡ ἰσοπεδωτικὴ ἡμῶν μα-
 νία· ἔχειεν ὁ μάλλον φορολογούμενος τῆς ἐ-
 παρχίας. Καρποῦτο πεντακόσια περίπου στρέμ-
 ματα ἀμπελίωνων, ὅτινα κατὰ τὰ εὐφρα ἔτη τῷ
 ἐδίδον ἑπτακόσια ἢ ὀκτακόσια βικία οἴνου. Εἶχε
 δεκατρεῖς ἐπαύλους, καλαῖον τι μοναστήριον, οὐ-
 τινος χάριν οἰκονομικὰ εἶχε ταχίσει τὰ παράθροα
 — και οὗτο τὰ συνετήρησε, — και ἑξακόσια πε-
 ρίπου στρέμματα λειμῶνων, ὅπου κῦζανον τρις-
 χιλίαι λευκαί, φυτευθεῖσαι τὸ 1793. Ἡ οἰκία
 τέλος, ἐν ἣ κατόικει, ἦν ἰδική του. Τοιαύτη ἐλο-
 γίζετο ἡ ὀρατὴ αὐτοῦ περιουσία. Ἄς πρὸς τὰ
 κεφάλαιά του, δύο μόνον πρόσωπα ἠδύνατο ἀ-
 μυθρῶς πᾶς νὰ υποθέσῃαι τὴν σπουδαιότητά των.
 Εἰς μὲν αὐτῶν ἦτο ὁ κύριος Κρουσώ, συμβολαιογράφ-
 ος ἐπιτετραμμένος τὸν τοκογλυφικὸν δανεισμὸν
 τῶν χρημάτων τοῦ κυρίου Γρανδέ· ἕτερος δὲ ὁ
 κύριος Γρασέν, πλουσιώτατος πάντων τραπεζίτης
 ἐν Σωμύρῃ, οὗτινος τὰ ὄφελῃ συνεμερίζετο ὁ ἀμ-
 πελουργός κατὰ τὸ συμφέρον αὐτῷ και ἐν πάσῃ
 μυστικότητι. Καίτοι ὁ γέρον Κρουσώ και ὁ κύριος
 Γρασέν εἶχον τὴν βαθεῖαν ἐκείνην ἐχευμένην, ἡ-
 τις γενεὴ ἐν τῆς ἐπαρχίας τὴν ἐμπιστοσύνην
 και τὸν πλοῦτον, ἐπεδείκνυνον ἡμῶς δημοσίᾳ πρὸς
 τὸν κύριον Γρανδέ τοσοῦτον σεβασμὸν, ὥστε οἱ
 παρατηρηταὶ ἠδύνατο νὰ μετρήσωσι τὸ μέγεθος
 τῶν κεφαλαίων τοῦ παλαιῦ δῆμαρχου διὰ τῆς
 εὐλαβοῦς τιμῆς ἥτις τῷ ἀπενέμετο. Οὐδείς ὑ-
 πῆρχεν ἐν Σωμύρῃ μὴ πεπεισμένος, ὅτι ὁ κύριος
 Γρανδέ εἶχε ἰσχυρὴν μυστικὴν, κρύπτειν μεγά-
 λην λουδοβικίων, ὅπου και ἐνέτροφα τὴν νύκτα
 ἐν τῇ ἀρήτῃ ἀγαλλίασει, ἦν παρέχει ἡ θεὰ μα-
 γάλου ὄγκου χρυσοῦ. Οἱ δὲ φιλάργυροι εἶχον και
 τινα περὶ τούτου βεβαιότητα, βλέποντες τοῦ γέ-
 ροντος τοὺς ὀφθαλμούς, ὅτινες ἐφαίνοντο χρω-
 ματισθέντες ὑπὸ τοῦ κητρίνου μετάλλου. Τὸ
 βλέμμα τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις συνείδησε ν' ἀπο-
 λαμβάνῃ ἐκ τῶν κεφαλαίων του τόκον ὑπέρογ-
 κων, ἀποκτᾷ κατ' ἀνάγκην, ὡς τὸ βλέμμα τοῦ
 φιληδέου, τοῦ χαρτοπαίκτη ἢ τοῦ αὐλικῆ, ἔ-
 ζεις τινὰς ἀνεμνηστούς, βίβας τινὰς μυστηριώ-
 δεις, λαθραίας, ἀπλήστους, ἃς μόνον οἱ ὀμόθηρ-
 σκοὶ ἐγνωσοῦσι. Ἡ μυστικὴ αὐτῆ γλώσσα ἀπτε-
 λεῖ οὕτως εἰπεῖν τὴν συνθηματικὴν διάλεκτον
 τῶν παθῶν.

Οὕτως ὁ κύριος Γρανδέ ἐνέπνεε τὴν ὑπόληψιν
 ἐκείνην και τὸ πέρας, ὢν ἐδικαιοῦτο ν' ἀπολαύῃ
 ἀνθρώπος οὐδὲν εἰς οὐδένα ὀφείλων, ὅστις, ἀπλοῦς
 βυτοποιός και ἀμπελουργός, ἐμάντευε πάντοτε
 μετ' ἀστρονομικῆς ἀκριβείας, πότε ἔπρεπε νὰ κα-

ταυτεύσῃ διὰ τὴν ἐσοδαὶν χίλια βικία και πότε
 πεντακόσια ἀνθρώποις, ὃν οὐδέμια ποτε διέφευγε
 κερδοσκοπία, και ὅστις εἶχε μὲν πάντοτε πῆθος
 εἰσίμους πρὸς πώλησιν, ὁσάκις ὁ πῆθος ἦν ἀκρι-
 βότερος τῆς συγκομιδῆς, ἠδύνατο δ' ἐπίσης ν' ἀ-
 ποταμειύσῃ τὸν τρυγητὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς ὑπογεί-
 οῖς του, και ν' ἀναμείνῃ ὅπως πώλησῃ τὸ βικίον
 του πρὸς διακόσια φράγκα, ἐνῶ οἱ μικροὶ ἰδιοκτη-
 ται τὴ ἐπώλουν πρὸς πέντε λουδοβικία. Ἡ πε-
 ρίφηρος συγκομιδὴ του τοῦ ἔτους 1811, σωφρό-
 νως ἀποταμειυθεῖσα και βοαδέως πωληθεῖσα, ἀ-
 πέφερον εἰς αὐτὸν πλέον τῶν δικαιοῶν χιλιάδων
 φράγκων.

ὑπὸ οἰκονομικὴν ἐποψὴν ὁ κύριος Γρανδέ με-
 τέχε τῆς τίγρεις και τοῦ βόα. Κατεκλίνατο, συ-
 νεσπειροῦτο, ἠτένιζε μακρὸν ἐπὶ τὸ ὄμαρ του,
 και τέλος ἐφόρμα κατ' αὐτοῦ. Ἦτα ἦνοιγε τὸ
 χάσμα τοῦ βαλαντίου του, κατεβρόχθηζε πρὸς
 τι ταλλήρων, και κατεκλίνατο πάλιν ἡσυχος ὡς
 ὁ χωνεύων ὄφις, ἀπαθὴς, ψυχρὸς, εὐμελῶδης. Οὐ-
 δείς τὸν ἐβλεπε παρερχόμενον, χωρίς νὰ αἰσθανθῆ
 θαυμασμὸν μεμιγμένον μετὰ σεβασμοῦ και τρό-
 μου. Τίς ἐν Σωμύρῃ δέν εἶχεν ὑποστῆ τὸν ἄσθρον
 σπαργμὸν τῶν χαλυβδίνων ὀνύχων του; Εἰς τοῦ-
 τον μὲν ὁ γέρον Κρουσώ εἶχε προμηθεύσει τ' ἀναγ-
 κατα εἰς ἀγορὰν κτήματος χρήματα, ἀλλὰ πρὸς
 ἑνδεκα τοῖς ἑκατόν· εἰς ἐκείνον δὲ ὁ κύριος Γρα-
 σέν εἶχε προεξοφλήσει συναλλάγματα, ἀλλ' ἀντι
 καταπληκτικῶν προεξοφλήματος. Πολλὸ ὀλίγα
 παρήρχοντο ἡμέραι, χωρίς ν' ἀκουσθῆ τὸ ὄνομα
 τοῦ κυρίου Γρανδέ, εἴτε ἐν τῇ ἀγορᾷ ἢ κατὰ τὰς
 ἐσπερινὰς ἐν τῇ πόλει συνδιαλέξεις. Πολλοὶ δὲ τῶν
 ἀστών ἠσθάνοντο και πατριωτικὴν τινα ὑπερη-
 φάνειαν ἐπὶ τῷ πλούτῳ τοῦ γέροντος ἀμπελουρ-
 γοῦ. Ἐμποροὶ και πανδοχεῖς ἔλεγον πολλὰς εἰς
 εἰς τοὺς ξένους μετ' ἱκανῆς αὐταρκείας· α' Ἐχο-
 μεν ἐδῶ, κύριε, δύο τρεῖς ἑκατομμυριοῦχος· ἀλλ'
 ὡς πρὸς τὸν κύριον Γρανδέ, οὐδ' αὐτὸς ὁ ἴδιος
 δέν εἰξεύρει τί ἔχειν. Ἐν ἔτει 1816 οἱ κάλλιστοι
 τῆς Σωμύρης ὑπολογισταὶ ἐξετίμων τὴν ἀκίνητον
 τοῦ γέροντος περιουσίαν ἀντι τεσσάρων περίπου
 ἑκατομμυρίων· ἀλλ' ἐπειδὴ, κατὰ μέσον ὄρον, εἶ-
 χεν οὗτος εἰσπράξει, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1793 μέχρι
 τοῦ 1817, ἑκατὸν περίπου χιλιάδας φράγκων κατ'
 ἔτος ἀπὸ τῶν κτημάτων του, ἡ χρηματικὴ του
 περιουσία (σοῦτο πιθανῶς πρὸς τὴν κτηματικὴν.
 Οὗτοι δὲ, ὁσάκις μετὰ μικρὸν τὴν χαρτοπαίκτην
 ἢ διάλογον περὶ ἀμπέλων, ἤρχετο περὶ τοῦ κυρίου
 Γρανδέ ὁ λόγος, οἱ δυνάμενοι ἔλεγον συνήθως· —
 α' Ὁ γέρον Γρανδέ; Ὁά ἔχει πέντε· ἕξ ἑκατομμύ-
 ρια. — α Βίβας ἱκανώτερός μου· ἐγὼ δέν κατῶρ-
 θισα ποτὲ νὰ μάθω τὸ ὄλον, ἀπῆντα ὁ κύριος
 Κρουσώ ἢ ὁ κύριος Γρασέν. ἂν ἤκουον τὰ λεγόμε-
 να. Ἄν Παιρισινός τις ἐλάλει περὶ τῶν Ρότσιλδ ἢ
 τοῦ κυρίου Λαφίτ, οἱ ἐν Σωμύρῃ ἠρώτων, ἂν ἦσαν
 τόσον πλούσιοι ὅσον ὁ κύριος Γρανδέ· ἂν δὲ ὁ Πα-
 ρισινός κατένευε περιφρονητικῶς μειδιῶν, οἱ ἀγα-

Οὐδὲ ἐπαρχιωταί προσέβλεπον ἀλλήλους, σείοντες δυσπίστως τὴν κεφαλὴν.

Τοσοῦτον μεγάλη περιουσία περιέβαλλε διὰ πλείου χρυσοῦ πᾶσαν τοῦ ἀνθρώπου τούτου πρᾶξιν. Ἄν δὲ τὸ κατ' ἀρχάς λεπτομέρειαί τινες τοῦ βίου του προὐκάλεσαν τὸν γέλωτα ἢ τὴν χλεύην, ταχέως ἀπετρίβησαν καὶ χλεύη καὶ γέλως. Ὅτι καὶ ἂν ἐπραττεν ὁ κύριος Γρανδέ, εἶχε τοῦ δεδικασμένου τὸ κύρος. Ὁ λόγος του, ἡ ἐνδυμασία του, αἱ κινήσεις τῶν χειρῶν του, καὶ αὐτὸς τῶν ὀφθαλμῶν του ὁ βλεφαρισμὸς ἥσκουν νομοθετικὸν κράτος ἐν τῇ χώρᾳ, ὅπου ἕκαστος, σπουδάζας αὐτὸν ὡς σπουδάζουσιν οἱ φυσιολόγοι τὰς ἐνεργείας τοῦ ζωικοῦ ἐμφύτου, εἶχεν ἀναγνωρίσει τὴν βαθεῖαν καὶ ἄφωνον σοφίαν τῆς ἐλαχίστης αὐτοῦ κινήσεως. «Ὁ χειμὼν ὅτ' εἶνε κακός, ἔλεγον ὁ μπάριμι Γρανδέ ἐφόρσε τὰ χονδρά του χειρόκτια» πρέπει νὰ τρυγήσωμεν. — Ὁ μπάριμι Γρανδέ ἀγοράζει σαυίδια· θὰ γείνη κρατὶ ἐφέτος».

Ὁ κύριος Γρανδέ οὐδέποτε ἠγόραζεν ἄρτον οὐδὲ κρέας. Οἱ μισθωταί του τῷ ἔσπερον καθ' ἑβδομάδα ἱκανὴν προμήθειαν καπῶνων, ὀρνίθων, ὠῶν, βουτύρου καὶ σίτου γεωμωρικοῦ. Εἶχε μύλον, οὐτινος ὁ μισθωτής, πλὴν τοῦ μισθώματος, ὥφειλε νὰ παραλαμβάνη ποσὸν τι σίτου, καὶ νὰ τῷ φέρῃ τὸ ἄλευρον καὶ τὰ πίτυρα. Ἡ Ἀννέτα, μόνη του ὑπέρθερα, καὶ τοὶ δὲν ἦτο πλέον νέα, ἔζυμωνε κατὰ πᾶν σάββατον τὸν ἄρτον τῆς οἰκίας. Ὁ δὲ κύριος Γρανδέ εἶχε συμφωνήσει μετὰ τῶν κηπουρῶν μισθωτῶν του νὰ προμηθεύουσιν εἰς αὐτὸν λαχανικά. Ὡς πρὸς τὰς ὀπώρας, τοσοῦτον πλῆθος συνεκόμιζεν ἐκ τῶν κτημάτων του, ὥστε καὶ ἐπώλει μέρος αὐτῶν εἰς τὴν ἀγοράν. Τὴν καύσιμον αὐτοῦ ξυλείαν τῷ παραίχον οἱ φράκται του ἢ τὰ ἡμίσαθρα γηραιὰ δένδρα τῶν ἀγρῶν του, ἅτινα οἱ μισθωταί του μετέφερον ἔτοιμα εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ ἐστοίβαζον ἐν τῇ ξυλαποθήκῃ, ἀμειβομένοι διὰ τῶν εὐχαριστιῶν του. Αἱ μόναι γνωσταὶ του δαπάναι ἦσαν οἱ ἄρτοι τῆς προσφοράς, ἡ ἐνδυμασία τῆς συζύγου καὶ τῆς θυγατρὸς του, καὶ τὰ στασίδια τῆς ἐκκλησίας· πλὴν τούτων, τὸ φῶς, οἱ μισθοὶ τῆς Ἀννέτας, τὸ γάνωμα τῶν χυτῶν, ἡ πληρωμὴ τῶν φόρων, αἱ ἐπισκευαὶ καὶ τὰ ἐξοδα καλλιέργειας τῶν κτημάτων του. Εἶχε τρισχίλια στρέμματα δάσους, νεωστὶ ἀγορασθέντα, ὧν εἶχεν ἀναθέσει τὴν ἐπιτήρησιν εἰς τὸν φύλακα γείτονα; ὑποσχόμενος αὐτῷ πάντοτε ἀποζημίωσιν. Μετὰ τὴν ἀπόκτησιν δὲ ταύτην ἤρχισε τρώγων κυνήγιον ὁ κύριος Γρανδέ.

Οἱ τρόποι τοῦ ἀνθρώπου ἦσαν λίαν ἀπλοῖ. Ὁλίγον ὠμίλει, ἐξέφραζε δ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰς ἰδέας του διὰ φράσεων μικρῶν, ἀποφθεγματικῶν, ἤρῃμα λεγομένων. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἐπαναστάσεως, καθ' ἣν εἴλκυσε τὴν γενεὴν προσοχὴν, ἐτραυλίευν ἐνοχλητικῶς, δασίαις εἶχε νὰ καλήσῃ διὰ μακρῶν ἢ νὰ φιλονεικήσῃ ὅ,τι δήποτε. Ὁ τραυλισμὸς αὐτοῦ; ἡ ἀσυναρτησία τῶν λόγων του,

τὸ πλῆθος τῶν λέξεων δι' ὧν ἐπνίγε τοὺς διαλογισμούς του, ἡ φαινομένη παρ' αὐτῷ ἔλλειψις λογικῆς, ταῦτα πάντα ἀπεδίδοντο μὲν εἰς ἔλλειψιν ἀγωγῆς, ἀλλ' ἦσαν ἀπλῆ προσποιήσις, θέλουσι δ' ἐξηγηθῆ ἐπαρκῶς διὰ τινῶν γεγονότων τῆς προκειμένης ἱστορίας. Ἄλλως δὲ, τέσσαρες φράσεις, ἀκριβεῖς ὡς παραστάσεις ἀλγεβρικαί, ἐχρησίμουν συνηθῶς εἰς αὐτὸν εἰς συγκεφαλαίωσιν καὶ λύσιν πάσης δυσχερείας ἐμπορικῆς ἢ τοῦ καθ' ἡμέραν βίου: «Ἀν ἡξέωρα, δὲν ἡμκρωθ, δὲν θέλω, θὰ ἰδοῦμεν.» Οὐδέποτε ἔλεγε καὶ ἡ θρη' οὐδέποτε ἔγραφεν. Ὁσάκις ὠμίλου πρὸς αὐτόν, ἤκουε ψυχρῶς, ἐκράτει τὸν πώγωνα διὰ τῆς δεξιᾶς του χειρὸς, στήριζον τὸν ἀγκῶνα ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς του παλάμης, καὶ ἐμόρφωνε περὶ πάσης ὑποθέσεως γνώμην, ἣν οὐδέποτε μετέβαλλεν. Ἐσπουδάζεν ἐπὶ μακρὸν τὴν ἐλαχίστην συναλλαγὴν. Ὅτε δὲ, μετὰ συνδιαλέξειν ἐπισταμένην, ὁ ἀντίπαλός του, ἀποκαλύψας ἤδη τὰς μυστικὰς του ἀξιώσεις, ἐνόμιζεν ὅτι τὸν εἶχε σαγήνευσει, ἐκείνος ἀπεκρίνετο: «Ἄν ἡμπορῶ νὰ κλείσω συμφωνίαν, χωρὶς νὰ συμβουλευθῶ τὴν γυναῖκά μου.» Ἡ σύζυγός του ἦν εἶχε καταστήσει ἐντελὴ εἰλωτὰ του, ἦτο τὸ προχειρότατον ἐμπορικὸν του προτείχισμα. Οὐδέποτε ἔπαινε τίνα, οὐδ' ἐδέχετο, οὐδὲ εἰστία οἰονδήποτε. Οὐδέποτε ἐτύρβαζε, καὶ ἐφαίνετο πάντα οικονομῶν καὶ αὐτὴν τὴν κίνησιν. Οὐδέποτε ἑτάρασεν ὅ,τι δήποτε παρὰ τοῖς ἄλλοις, ἐκ διαρκούς πρὸς τὴν ἰδιοκτησίαν σεβασμοῦ. Καίτοι δὲ γλυκὴς τὴν φωνὴν καὶ περιεσκεμμένος τὸ ἦθος, τὴν ἀληθῆ του γλώσσαν καὶ τοὺς ἀληθεῖς του τρόπους ἀπεκαλύπτει οἶκος, ὅπου ἤκιστα ἐστενοχωρεῖτο. Ὑπὸ φυσικὴν ἔποψιν ὁ Γρανδέ ἦν ἀνὴρ πέντε πόδας ὑψηλός, εὐσωμος, τετράγωνος, ἔχων κνήμας δώδεκα δακτύλων περιφερείας, ἐπιγονατίδας ὀξώδεις καὶ ὠμοὺς εὐρεῖς· τὸ πρόσωπόν του ἦτο στερογγύλον, χρώμα ἔχον φλοιῶ δρυὸς καὶ κατὰστικτον ἐξ εὐλογίας· ὁ πώγων του ἦτο εὐθύς, τὰ γείλη του ὀμαλά καὶ οἱ δόντες του λευκοί. Οἱ ὀφθαλμοὶ του εἶχον τὴν ἥρεμον ἐκείνην καὶ ἀδδηγάγον ἐκφρασιν, ἣν ἀποδίδει συνηθῶς ὁ λαὸς εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ βασιλέως. Τὸ μέτωπόν του, πλῆρες ρυτίδων δριζονταίων, εἶχεν ἐξοχὰς τινὰς χαρακτηριστικὰς, ἡ δὲ κόμη του, κινδρόχρους καὶ μεσοπόλιος, ἦτο λευκόχρυσος, ὡς ἔλεγον ἀστείευόμενοι νεανίαι τινές, ἀγνοοῦντες ποίαν εἶχε βαρῦτητα οἰαθήποτε περὶ τοῦ κυρίου Γρανδέ ἀστείότης. Ἡ ἴρις αὐτοῦ, ἀδρὰ εἰς τὸ ἄκρον τῆς, ἔφερε φλεβῶδες οὐδῆμα, πλῆρες πανουργίας, ὡς εὐλόγως ἰσχυρίζοντο οἱ πολλοί. Ἡ μορφή αὐτοῦ ἤλεγγεν εὐφύϊαν ἐπικίνδυνον, χρηστότητα χλιαράν, καὶ τὸν ἐγωισμὸν ἀνθρώπου συγκεντροῦντος πάντα του τὰ αἰσθήματα εἰς τὴν ἀπὸ τῆς φιλαργυρίας τέρψιν καὶ τὸ μόνον αὐτῷ προσφιλέσ ὄν, τὴν θυγατέρα του Βύγενίαν, τὴν μόνην αὐτοῦ κληρονόμον. Ἄλλως δὲ πάντα παρ' αὐτῷ, καὶ ἦθη καὶ τρόποι καὶ βῆδισμα ἐμαρτύρουν τὴν

αὐταρκὴ ἐκείνην πεποίθησιν, ἣν παρέχει ἀδιάλειπτος ἐπιτυχία. Οὕτω δὲ, καὶ τοὶ εὐκολοὶ κατ' ἐπιφάνειαν καὶ ἀνεύμενα ἔχον τὰ ἦθη, ὁ κύριος Γρανδέ εἶχε σιδηροὺν ἀληθῶς τὸν χαρακτήρα. Ὁμοίως πάντοτε ἐνδεδυμένος, εἶχε τὴν αὐτὴν οἶαν καὶ τὸ ἔτος 1791 περιβολῆν. Τὰ χονδρά του σαυδάλια ἦσαν δεδεμένα διὰ ἡερματιῶν ἰμάντων· ἐφόρει δ' ἐν παντὶ καιρῷ χονδράς μαλλίνας κάλτας, ἀναξυρίδα κοντὴν ἐκ καστανόχρους ἐρέας μετ' ἀργυρῶν πορπῶν, ἐσωκάρδιον ἐκ μεταξοπίτλου βαβδῶτοῦ κίτρινοφαίου, κομβωμένον κατ' ὀρθὴν γωνίαν, εὐρὴν καστανὸν ἐπιπυδύτην μακρὰ ἔχοντα τὰ κράσπεδα, μελανὸν λαμοδέτην καὶ πῖλον κουακέρου πλατύγυρον. Τὰ χειρόκτια του, πτερεὰ ὡς χειρόκτια χλωροφύλακος, ἐκράτουν εἰκοσι μῆνας, διατηροῦντο δὲ καθαρά, διότι τ' ἀπέθετε πάντοτε ἐπὶ τοῦ γύρου τοῦ πετάσου του, εἰς τὴν αὐτὴν ἀπαραλλάκτως θέσιν διὰ μηχανικῆς τινος χειρονομίας.

Ἐν Σωμύρῃ οὐδὲν ἄλλο ἦτο γνωστὸν περὶ τοῦ προσώπου τούτου.

Ἐξ μόνον κάτοικοι τῆς πόλεως εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ φοιτῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν του· ὁ κυριώτατος δὲ τῶν τριῶν πρώτων ἦτο ἀνεψιὸς τοῦ κυρίου Κρουσῶ. Ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ του, ὡς προέδρου τοῦ ἐν Σωμύρῃ πρωτοδικείου, ὁ νεανίας αὐτοῦ εἶχε προσθέσει εἰς τὸ ὄνομα Κρουσῶ τὸ ὄνομα Βομφῶν, καὶ κατεγίνετο νὰ κατορθώσῃ ὅπως ἐπικρατήσῃ τοῦτο ἐκείνου. Ὑπέγραφεν ἤδη Κ. δὲ Βομφῶν, ὅσοι δὲ διάδικοι εἶχον τὴν ἀπερισκεψίαν νὰ τὸν καλοῦσιν ἀπλῶς κύριον Κρουσῶ, ταχέως συνηθίζοντο ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ δικαστηρίου τὴν ἀνοησίαν των. Ὁ δικαστικὸς οὗτος λειτουργὸς προὔστατευσ μὲν ὅσους τὸν προσηγόρευον κύριον (πρόεδρον), ἀλλ' ἐπεφύλαττε τὰ χαριέστατα αὐτοῦ μειδιήματα εἰς τοὺς καλοῦντας αὐτὸν κύριον δὲ Βομφῶν. Ὁ κύριος πρόεδρος ἦγε τριῶν καὶ τριάντων ἐτῶν ἡλικίαν, εἶχεν ἰδιοκτησίαν του τὸ κτήμα Βομφῶν, ἀποφέρων ἐπτακισχιλίων φράγκων εἰσόδημα, προσέδοκα δὲ νὰ κληρονομήσῃ τὸν θεῖόν του συμβολαιογράφον καὶ τὸν ἄλλον θεῖόν του ἀδελφόν Κρουσῶ, οἵτινες ἀμφοτέρωι εἰθεωροῦντο ὡς πλουσιώτατοι. Οἱ τρεῖς οὗτοι Κρουσῶ, περιστοιχιζόμενοι ὑπὸ ἰκανῶν ἐξαδέλφων, οἵτινες εἶχον συγγενεῖσαι μετὰ εἰκοσι περὶ τοῦ δικαστῶν οἰκίαν τῆς πόλεως, ἀπετέλουν κόμμα δλόκληρον, ὡς τὸ τῶν Μεδιῶν ἄλλοτε ἐν Φλωρεντίᾳ. Ἄλλ' εἶχον καὶ οἱ Κρουσῶ, ὡς οἱ Μεδίοι, τοὺς ἀντιπάλους τῶν Ραζζί. Ἡ κυρία δὲ Γρασέν, μήτηρ υἱοῦ εἰκοσιτριτοῦς, ἤρχετο συχνάκις τὰς ἐσπέρας πρὸς τὴν κυρίαν Γρανδέ καὶ ἐπαίξε μετ' αὐτῆς ἀθῶν τι χαρτοπαίγιον, ἐλπίζουσα νὰ νυμφεύσῃ τὸν ἀγαπητὸν τῆς Ἀδὸλφον μετὰ τῆς δεσποινίδος

Βύγενίας. Ὁ δὲ τραπεζίτης κύριος δὲ Γρασέν ὑπεστήριξε κραταιῶς τὰ τεχνάσματα τῆς συμβίου του δι' ἀπαύστων ἐκδουλεύσεων, παρεχομένων μυστικῶς εἰς τὸν γέροντα φιλάργυρον, κα' ἐπὶ ἕρποντι πάντοτε ἐγκαίριος συνεπίκουρος τῆς γενναίας του, ἀγωνιζομένης τὸν μέγαν ἀγῶνα. Οἱ τρεῖς οὗτοι δὲ Γρασέν εἶχον ἐπίτας τοὺς ὀπαδοὺς των, τοὺς ἐξαδέλφους αὐτῶν καὶ πιστοὺς τῶν συμμάχους. Ἐκ μέρους δὲ πάλιν τῶν Κρουσῶ, ὁ ἀδελφὸς—Ταλειόρηνδος τῆς οἰκογενείας—ἐμάχετο γενναίως πρὸς τὴν τραπεζίτιδα, βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ συμβολαιογράφου ἀδελφοῦ του, καὶ προσεπάθει νὰ κερδήσῃ τὴν πλουσίαν κληρονομίαν ὑπὲρ τοῦ προέδρου ἀνεψιῶ του. Ὁ κύριος αὐτοῦ ἀγῶν μεταξὺ τῶν Κρουσῶ καὶ τῶν δὲ Γρασέν, ἀγῶν οὐτινος τὸ ἐπαθλον ἦτο ἡ χεὶρ τῆς Βύγενίας Γρανδέ, ἀησχόλαι μαγάλως τοὺς διαφόρους κοινωνικοὺς κύκλους τῆς Σωμύρας. Ἡ δεσποινὶς Γρανδέ ὅτ' ἀνεψυθεῖ τὸν κύριον πρόεδρον ἢ τὸν κύριον Ἀδὸλφον Γρασέν; Πρὸς τὸ πρόβλημα τοῦτο οἱ μὲν ἀπῆνταν, ὅτι ὁ κύριος Γρανδέ εἰς οὐδέτερον αὐτῶν ἠθέλει δώσει τὴν θυγατέρα του. Ὁ ἀρχαῖος βυτοποίος, ὑπὸ φιλοδοξίας διαειθροσκόμενος, ἐξήτει—ἔλεγον—ὡς γαμβρὸν τοῦ δμοτίμου τινι τῆς Γαλλίας, ὅστις ἀντι τοιακοσίαν χιλιάδων φράγκων ἐτήσιου εἰσοδήματος, ἤθελεν εὐχαρίστως συναποδεχθῆ πάντας τοὺς πῆθους τῶν Γρανδέ, παρελθόντας, παρόντας καὶ μέλλοντας. Οἱ δὲ ἀπεκρίνοντο, ὅτι ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία δὲ Γρασέν ἦσαν εὐγενεῖς καὶ πλουσιώτατοι, ὅτι ὁ Ἀδὸλφος ἦτο χαριέστατος νεανίας, καὶ ὅτι—ἂν ἀνεψιὸς τις Πάπα δὲν ἦτο πρόχειρος—ταυκὴν συγγένειαν ἔπρεπε βεβαίως νὰ εὐχαριστήσῃ ἀνθρώπους οὐδαμινούς, καὶ πενθερόν, ὅστις οὐ μόνον τὸ σέπαρον εἶχε κρατήσῃ ἐπὶ χρόνον μακρὸν, ὡς ἐγγυρὶς σύμπασα ἡ Σωμύρη, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐρυθρὸν σκουφὸν τοῦ ἐπαναστάτου εἶχε φορέσει. Οἱ ἐμφρανέστεροι παρετήρουν, ὅτι ὁ κύριος Κρουσῶ δὲ Βομφῶν εἶχεν ἐλευθερῶν ἐν παντὶ ὄρα τὴν εἰσοδὸν αὐτοῦ εἰς τὴν οἰκίαν, ἐνῶ δ' ἂν τικηλὸς του μόνον τὰς κυριακάς ἦτο δεκτός. Καὶ ἄλλοι μὲν παρετήρουν, ὅτι ἡ κυρία δὲ Γρασέν, οἰκειότερον τῶν Κρουσῶ συνδεμένη πρὸς τὰς γυναίκας τοῦ οἴκου Γρανδέ, ἠδύνατο νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς αὐτὰς ἰδέας τινὰς, αἵτινες τάχιον ἢ βράδιον ἤθελον φέροι τὴν ἐπιτυχίαν. Ἄλλοι δὲ ἀπῆνταν ὅτι ὁ ἀδελφὸς Κρουσῶ ἦτο ὁ πεισιχώτατος ἀνθρώπος τοῦ κόσμου, καὶ ὅτι μεταξὺ γυναικῶν καὶ καλογῆρου ἰσόρροπος κατ' ἀνάγκην ἀπέμεινε ὁ ἀγῶν. «ἔχουν ἀπὸ τόσα», ἔλεγον οἱ ἐν Σωμύρῃ εὐφρολογοῦντες.

[Ἐπιτελεῖται ἐν ἑξῆσι.]

Ἐν διαστήματι δέκα ἐτῶν, ἀπὸ τοῦ 1870 μέχρι τοῦ 1880, ἡ ἀξία τῆς παραγωγῆς τῆς μετάξης ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις ἀνῆλθεν ἀπὸ 12,210,662 εἰς 34,410,463, δηλαδὴ σχεδὸν ἐτριπλασιάσθη.

1. Ραζζί, διάσημος ἐν Φλωρεντίᾳ οἰκογενεὶα, ζηλωτοῦς καὶ ἀντίπαλος τῶν Μεδιῶν, συνήκοσσε τὴν κατάλυσιν αὐτῶν ἐν τῇ 1478, ἀποτυχούσα δὲ καὶ καταστραφεῖσα ὁλόκληρος σχεδὸν διὰ χειρὸς τοῦ θηρίου. Σ. τ. Μ.

Ο Κος ΦΡΗΜΑΝ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ο κ. Φρήμαν είναι φίλος αληθής, φίλος πιστός της Ελλάδος. Δείγματα τούτου έδωκεν ικανά εις τας πολυτίμους αύτου συγγραφάς, κατ' έξοχην δὲ όποτε διακυμαμένης τής τύχης τής Ηπειρου και τής Θεσσαλίας εις τὰ διαβούλια τής Βυρώπης, βψωσε τήν εύγλωττον και γενναίαν αύτου φωνήν και μεταβαίνων από πόλεως εις πόλιν εξήγειρεν ύπερ του δικαίου τήν κοινήν τής 'Αγγλίας γνώμην, ενισχύων ούτω τὸ κατ' αυτών τὰς αγαθὰς προθέσεις του μεγάλου άνδρος, ού τινος επανηγυρίζει χθές ή 'Αγγλία τόν χουσοῦν, ούτως ειπείν, μετά του πολιτικού βίου γάμου. 'Αλλ' ό κ. Φρήμαν δέν άρξεται συνηγορών ύπερ τής 'Ελλάδος ενόπιον 'Αγγλων, ή δτε μόνον αύτη έχει ανάγκην επείγουσαν τής άρωγής τών φίλων τής. Τήν ενθυμείται πάντοτε, παρακολουθεύει άδιαλείπτως τὰς τύχας τής και αναφέρει τὸ όνομα τής μετά φίλτρου διαρκούς, προσπαθών παντού και πάντοτε νά μεταδώσῃ και εις άλλους τήν λελογισμένην πρός τήν 'Ελλάδα αγάπην του. Ούτω, περιερχόμενος πέρυσιν τήν 'Αμερικην και προσκαλούμενος ύπό τών πέραν του 'Ατλαντικού όμοφύλων και όμογλώσσων του εις δημοσίας συνδιατριβάς, εδρισκεν εύκαιρίας (διότι ό ζήτην εύρήσει) νά λαλή περί τής παρά τὸ Αιγαίον χώρας, αναμνησκων εις τούς απομακρυσμένους ένεινους άλλ' ούχι αποκλήρους γόνους τής γηραιάς Βυρώπης, ότι εκτός τής αρχαίας ύπάρχει και νέα 'Ελλάς, και ότι δέν είναι αύτη άναξία τών συμπαθειών του πεπολιτισμένου κόσμου.

Τὰ αναγνώσματα ταύτα, δημοσιευθέντα έσχάτως εν Φιλαδελφία, αποτελούσι βιβλίον όγκώδες, διακρούονται δ' εις δύο κεχωρισμένας άλλ' ούχι άλλως άσυνδέτους πρός άλλήλας σειράς. Η πρώτη περιλαμβάνει τὰ εν Βοστώνη αναγνωσθέντα, ύπό τήν επειγραφήν «Τὸ 'Αγγλικόν έθνος εις τὰς τρεῖς εστίαις του» ή δευτέρα τὰ εν Βαλτιμόρη «Περί τών πρακτικῶν διδαγμάτων τής καθόλου Βυρωπαϊκής Ιστορίας».

Τρεῖς του 'Αγγλικού έθνους εστίαις ό κ. Φρήμαν λέγει, πρώτην μὲν τήν αρχικήν εν τῇ 'Αρκτώ Βυρώπη κοιτίδα του πρό τής εις τήν Μεγάλην Βρετανίαν μετοικεσίας, δευτέραν τήν Μεγάλην Βρετανίαν αύτην, και τελευταίαν τήν άρκτικήν 'Αμερικην. Καθώς οι πρώτοι 'Αγγλοι και Σάξωνες άποσπασθέντες τών Γευτόνων εν τῇ Στερεῇ όμοφύλων των μετέβησαν εις τήν μεγάλην Κελτικήν νήσον, ήτις εγένετο ή νέα πατρις αυτών, ούτω άποσπασθέντες τών εν 'Αγγλίᾳ άδελ-

* Lectures to American Audiences. I. The English People in its three homes. II. The Practical bearings of general European history. Philadelphia. Porter et Coates, 455 σελ. εις 8 "

φών των οι μετέπειτα άποικοι μετέβησαν εις 'Αμερικην και εσχματίσαν εις τρίτην 'Αγγλίαν. 'Ωστε και τὸι διαρρήξαντες τούς μετά τής μητροπόλεως δεσμούς, και τὸι αποτελέσαντες νέον κράτος, εξακολουθοῦσιν εν 'Αμερικῇ τήν συνέχειαν τής ιστορίας του 'Αγγλικού έθνους. «Εἶθε 'Αγγλοι ένθεν του 'Ατλαντικού, τὸς λέγει ό κ. Φρήμαν, όσον εἶμεθα 'Αγγλοι εν τῇ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ. Εἶμεθα ύπῆκοοι τής βασιλίσσης Βικτωρίας, εἶθε δὲ πολιτῆαι τών 'Ηνωμένων Πολιτειῶν, μᾶς χωρίζουσι τὰ κύματα του 'Ωκεανου και ύλινά ενίοτε συμφέροντα, αλλά μᾶς ενόουουσιν ή κοινή καταγωγή, ή κοινή πρό τής μετοικεσίας ιστορία, ή κοινή γλώσσα, ή κοινή φιλολογία» εἶμεθα άδελφοί! Δέν δύναμαι νά σας λέγω 'Αμερικανούς, σας προσφωνῶ ως 'Αγγλους. Λέγετέ με, αν θέλετε, Βρετανόν, λέγεσθε, αν εύαρσετήσθε, 'Αμερικανό! πρός διάκρισιν τής πολιτικῆς και γεωγραφικῆς ἡμῶν διαίρεσεως, άλλ' όμολογήσατε ότι ύπεράνω πάσης διαίρεσεως και διαίρεσεως μένει κοινόν άμφοτέρων ἡμῶν κτήμα ή 'Αγγλική καταγωγή, τὸ 'Αγγλικόν όνομα. 'Αποτελοῦμεν εν και τὸ αύτὸ έθνος. Εἶμεθα 'Αγγλοι, εἶθε 'Αγγλοι».

Υπό ιστορικην και εθνολογικήν έποψιν ό Κος Φρήμαν έχει άναντιρρήτως δίκαιον. 'Αλλ' άγνοοῦμεν κατά πόσον οι άκραταί του παρεδέχθησαν τήν προτεινομένην άδελφότητα και εν θελήσασιν νά λέγονται 'Αγγλοι, αφού άπαξ αι 'Ηνωμένα Πολιτεῖαι και ή πολυάστερος σημαία των καθέξαν και κατέχουσιν, ύπό τήν 'Αμερικανικήν επωνυμίαν, θέσιν τόσω επίζηλον εν τῇ νεωτέρῃ ιστορίᾳ. 'Οπως δήποτε, τὰ αποτελούντα τήν πρώτην σειράν τέσσαρα κεφάλαια, βριθόντα ιστορικῶν γνώσεων, σκέψεων, παρατηρήσεων και παραλληλισμῶν, ενδιαφέρουσι και διδάσκουσι τόν αναγνώστην είτε 'Αγγλον, είτε 'Αμερικανόν, είτε οἷας δήποτε άλλης φυλής.

'Αφού επειράθη νά πείσῃ τούς εν Βοστώνη άκροατάς του ότι οφείλουσι νά λογιζονται και νά λέγονται 'Αγγλοι, ό Κος Φρήμαν ήθέλησε νά ύποδείξῃ εις τούς εν Βαλτιμόρη τήν συνέχειαν τής ευρωπαϊκής ιστορίας, τής οποίας κεφάλαιον αποτελούσι και αι 'Ηνωμένα Πολιτεῖαι αύται, αναδεικνύων συνάμα τὰ εκ τής μελέτης τής ιστορίας ταύτης εξαγόμενα πρακτικά πορίσματα. Η δευτέρα αύτη σειρά αποτελεί αληθῶς σύνοψιν φιλοσοφικήν τής γενικής ιστορίας. 'Εξετάζων εν πρώτοις τὸ δημοκρατικόν πολιτεῦμα ενδιαιτρίβει, ως εἶκος, εις τὰ τής αρχαίας 'Ελλάδος. Τὸ άριστοκρατικόν πολιτεῦμα τόν μεταφέρει εις 'Ρώμην, παρακολουθών δὲ τήν διά τής ρωμαϊκής κοσμοκρατορίας ἐπιδρασκιν τής 'Ρώμης επί τής όλης Βυρώπης, καταλήγει, εν τελευταίῳ αναγνώσματι ύπό τήν επειγραφήν «Η 'Ρώμη μεταφορευθεῖσα», εις τήν εξέτασιν τών τής ανατολικῆς αυτοκρατορίας και του εξ αυτης πηγάζοντός και εισέτι

διαταράσσοντος τήν Βυρωπαϊκήν όλομέλειαν 'Ανατολικού ζήτηματος.

'Εννοεῖται ότι εις τὸ τελευταίον τούτο κεφάλαιον συχναίς αναφέρεται ή 'Ελλάς. 'Αλλά και εις τὰ προηγούμενα ό έλληνοστῆς, ή φιλέλλην 'Αγγλος έπωφελεῖται πάσης άφορμῆς όπως μνημονεύσῃ τὸ όνομα τής. Οι πέρα του 'Ατλαντικού μετοικήσαντες 'Αγγλοι παρειπάγουσι τούς εις τὰ παρόλια τής Μεσογείου αποικήσαντας 'Ελληνας ή διακηρύξῃ τής 'Αμερικανικῆς ανεξαρτησίας άνακαλεῖ τήν διαμάχην τής Κερκυρας πρός τήν μητρόπολιν αύτης Κόρινθον. Ααλθὼν περί ιστορικῶν εν γένει αἰτίων και αἰτιωτῶν, διελίσσει εις άλλιας εύγλωττους σελίδας τήν ιστορίαν τής διά του 'Αλεξάνδρου εξαπλώσεως του έλληνισμου ή Μακεδονικῆς 'Ελληνισμῶς συνεπιφέρει τήν εξέτασιν του καθ' ἡμᾶς 'Ελληνισμοῦ, τών δικαίων του αξιώσεων, του πεθάνου μέλλοντός του ή πικραλληλισμῶς γεγονότων διεστώτων άγει δι' εντέχνου παρεκβάσεως εις τήν άγγλικήν τής Κύπρου κατοχήν και εις τήν γενομένην πρός τήν 'Ελλάδα άδικίαν κατὰ και μετά τήν εν Βερολίῳ συνδιάσκεψιν. 'Εν ενί λόγω δράττεται ό Κος Φρήμαν πάσης εύκαιρίας όπως αναμνησκῃ τήν 'Ελλάδα εις κύκλον άκροατῶν ή αναγνώστῶν, οἷτινες πρην ή τόν άκούσασιν ή τόν αναγνώσασιν άλλῶν ενσέπτοντο περί τής ύπάρξεώς της.

Ημεῖς εν 'Ελλάδι νομίζομεν συνήθως ότι ό κόσμος σύμπας έχει πρός ἡμᾶς άδιαλείπτως έστραμμένα τὰ βλέμματα. ότι περί ἡμῶν ποδ πάντων ενασχολεῖται. Η εξέγερσις του φιλελληνισμοῦ κατὰ τήν 'Επανάστασιν, ό γενόμενος έκτοτε περί 'Ελλάδος λόγος εις Κοινοβούλια ή και εις δημοσία εν 'Αγγλίᾳ συλλαλητήρια ανά πάσαν νέαν κρίσιν του 'Ανατολικού ζήτηματος, τὰ μεταφραζόμενα εις έλληνικά φύλλα ζένων έφημεριδῶν άθροια, τὰ δημοσιευόμενα εν Βυρώπη περί 'Ελλάδος βιβλία, πάντα ταύτα συντελοῦσι πρός διατήρησιν τής πλάνης. 'Αλλ' είναι κλάνη. Παρεκτός τών άλλῶν έλληνοστῶν, οἷτινες περιλαμβάνουσι και τήν νεωτέραν 'Ελλάδα εις τὰς μελέτας των, παρεκτός τών δημοσιογράφων τών αναλαμβάνόντων τήν διαφώτισιν τής κοινῆς γνώμης πρην ή, ως επί τὸ πῶλο, φροντιστάς περί του ίδιου αυτών φωτισμοῦ, παρεκτός τών είτε εξ επαγγέλματος, είτε εξ ενδιαφέροντος ή συμφέροντος ασχολουμένων περί τὰ καθ' ἡμᾶς, άλλίγοι εν τῇ Δύσει μεριμνῶσι περί 'Ελλήνων και 'Ελλάδος. Ναί μὲν αι έφημεριδες γράφουσι περί ἡμῶν. 'Αλλ' οι πολλοί τών αναγνώστῶν διέρχονται τὸ μέρος έκείνο του φύλλου μεθ' όσας ή 'Ελλην αναγνώστῃς περιεργείας αναγινώσκει τὰ περί εκλογῶν εν 'Ισπανίᾳ ή τὰ περί του πολέμου μεταξύ δύο απομακρυσμένων επικρατειῶν τής μεσημβρινῆς 'Αμερικῆς. 'Αναμφιβόλως τὸ γόητρον του έλληνικοῦ όνόματος εξασφαλίζει εις τούς φέροντας αύτὸ εξαρετικην τινα

εν τῷ πεπολιτισμένῳ κόσμῳ θέσιν. Πᾶς ό τυχών έλευθέρου άγωγῆς εδαπάνησαν έτη τινα τής παιδικῆς ήλικίας εις τήν εκμάθησιν τής έλληνικῆς, και διατηρεῖ όπως δήποτε ανεκνήσεις τινὰς τής ιστορίας και τής γεωγραφίας τής 'Ελλάδος. 'Αλλά περί νεωτέρας 'Ελλάδος δέν γίνεται λόγος εις τὰ σχολεία, οι δὲ πολλοί (εξαιρουμένων τών κέντρων ένθα διαμένουσι σπουδασταί ή έμποροί εν τών ημετέρων,) έχουσι περί ἡμῶν ιδέας νεπελώδεις και εσφαλμένας. Τινὲς μᾶς φαντάζονται σύμπαντας ως φουττανελοφόρους — παλληκαρία ή ληστὰς — τινὲς φρονοῦσιν ότι λαλοῦμεν 'Ιταλικήν τινα διάλεκτον, άλλοι ότι εἶμεθα Μωαμεθανοί τὸ θρητεύμα. Οι πλείστοι εξέσττανται όταν πρώτον ιδῶσιν 'Ελληνα. Εἶμεθα άλλίγοι εν μέσῳ τών πολλῶν. Τούτο εν 'Ελλάδι δέν τὸ εννοοῦμεν. 'Αλλά τίς 'Ελλην περιηγοῦμενος εις τὰ ζένα δέν τὸ συνηθάθη; 'Εάν ποτε έρωτηθῆις περί τής πατρίδος του προτείνῃ εις τὸν έρωτήσαντα νά μαντεύσῃ, τί σχεδόν πάντοτε συμβαίνει; 'Ο έρωτήσις απανθῃει όλα τής Βυρώπης τὰ έθνη, πάσας τὰς φυλάς του 'Ισραήλ πρην ή επί τέλους φθάσῃ μέχρι τής 'Ελλάδος, ενίοτε δὲ οὔτε ενθυμείται νά προσθέσῃ τούς 'Ελληνας εις τήν απανθιμῆσιν του.

Καθόσον ή 'Ελλάς επευτεινομένη και πολιτιζομένη άνδρίζεται, διαλύεται και θα διαλυθῃ βαλμηδὼν ή περί ἡμῶν άκαθία αύτη. Καθόσον διά τής αύξήσεως τών μέσων τής συγκοινωνίας πληθύνεται ό αριθμός τών επισκεπομένων τήν 'Ελλάδα ζένων και τών εις τήν 'Εσπερίαν αποδημούντων 'Ελλήνων, εύρύνεται ό κύκλος τών γνωρίζοντων ἡμᾶς εκ του πλησίον. 'Αλλ' εισέτι όμως προσιτωτέρα και συνηθεστέρα πηγῇ πληροφοριῶν είναι ή άνάγκωσις βιβλίων διακρινομένων ούχι διά τὸ ακριβὲς τών εἰδήσεων, αλλά διά τὸ γόητρον του ύρους. Η Σύγχρονος 'Ελλάς και ό Βασιλεὺς τών όρέων δέν ελησημονήθησαν εισέτι. Διά τούτο όφείλομεν χάριτας εις συγγραφείς, οἷος ό Κος Φρήμαν, οἷτινες έμφοροῦμενοι ελιπρινούς πρός ἡμᾶς συμπαιθείας δέν κολακεύουσι τήν ματαιότητα ἡμῶν διά κενῶ ενθουσιασμοῦ και φράσεων διθυραμβικῶν, αλλά κρατοῦντες εις χειρας τόν δαυλόν τής επιστήμης διεκδικοῦσιν, εν επιγνώσει και μετὰ πεποιθήσεως ενδομύχου, τὰ δίκαια τής 'Ελλάδος, ως μέλους άναποσπάστου τής Βυρωπαϊκής όλομελείας.

Οι 'Ελληνας ανακράζει ό Κος Φρήμαν, έχουσιν ενόπιον ἡμῶν δικαιώματα συγγενείας. Καυταγόμεθα εκ τής αύτης φύτρας, έχομεν κοινήν μετ' αυτών τήν κληρονομίαν τής γνώσεως, τών υθεσμών, τών δοξασιῶν, πάντων όσα οι κοινοί ἡμῶν προπάτορες μετέφερον μεθ' αυτών από τής εν τῇ άπωτάτῃ 'Ασία αρχαίας κοιτίδος τής κοινῆς ἡμῶν οικογενείας. Ημεῖς ότων ή νεαρά υδιάνοια έστράφη, διεπλάσθη, ήνδράθη διά τής μελέτης τής αρχαίας 'Ελληνικῆς σοφίας, ανυ-

»φρόμεθα πως και ἀγαλλόμεθα ἀναλογιζόμενοι
 »ὅτι τῆς σοφίας ἐκείνης εἴμεθα και ἡμεῖς κλη-
 »ρονόμοι δικαιώματι τῆς κοινῆς καταγωγῆς. —
 » ὅτι εἰς τὰ ἀθάνατα τοῦ Ὁλῆρου ἐπη ἐνυπάρ-
 »χουσι στοιχεῖα ἔχοντα κοινήν τὴν πηγὴν μετὰ
 »τῶν μύθων τοὺς ὁποίους ἠκούσαμεν βρέφη ἐπὶ
 »τῶν μητρικῶν γονάτων. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἀνα-
 »λογισθῶμεν ὅτι ἡ ἀειπαλῆς γλῶσσα, δι' ἧς ὁ
 »Ὁμηρος ἔψαλε τὰ κατορθώματα χρόνων ἡρώ-
 »κῶν μὲ τὴν ἀφέλειαν ἡρωϊκῆς ἐποχῆς, — ἡ γλῶσ-
 »σα, δι' ἧς ὁ Πίνδαρος ἀνύμνησεν εἰς στροφάς ἐν-
 »τεχνοτέρας τοὺς νικῆσαντας κατὰ τοὺς ἐθνικοὺς
 »ἀγῶνας, οἵτινες διετήρουν τὴν μνήμην τῆς κοι-
 »νῆς τῶν Ἑλλήνων καταγωγῆς, — ἡ γλῶσσα ἐν ἧ
 »οἱ τραγικοὶ και οἱ κωμικοὶ ποιηταὶ ἐπέδειξαν
 »τοὺς ἥρωας παρελθούσης ἐποχῆς εἰς τὸν θαυμα-
 »σμὸν τοῦ λαοῦ, ἡ ἐξέθεσαν τοὺς κομματαρχαί-
 »της ἰδίας αὐτῶν ἐποχῆς εἰς τὸν περίγειον τοῦ
 »δῆμου, — ἡ γλῶσσα ἐν ἧ ὁ μὲν Θουκυδίδης πρῶ-
 »τος ἐδίδαξεν ὅτι προτιμότερον τὸ κτᾶσθαι εἰς
 »κᾶλὴ ἢ τὸ πρὸς καιρὸν ἀπολαβεῖν, ὁ δὲ Πολύβιος,
 »βραδίζων εἰς ἐκείνου τὰ ἔχνη, ἀνέγραψε τὴν ἱστο-
 »ρίαν τῆς ἀρχαίας Ὀμοσπονδίας, τῆς ὁποίας οἰ-
 »νονεὶ τὴν ἐπέκτασιν βλέπει σήμερον ἐνώπιόν μου
 »(ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις), — ἡ γλῶσσα
 »ἐν ἧ ὁ Ἀριστοτέλης ἐναποταμίευσε διὰ τε τοὺς
 »συγχρόνους και τοὺς μεταγενεστέρους τὰς γνώ-
 »σεις τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ. . . ἡ γλῶσσα τὴν ὁποίαν
 »ἐλεύθεροι ἐλάλουν πρὸς ἐλευθέρους, δι' ἧς ὁ Πε-
 »ρικλῆς ἐνελάρρυνε τοὺς ἀστοὺς πολιτείας ἀκμα-
 »ζούσης ὅπως διὰ πάσης θυσίας διατηρήσωσι
 »τὴν ἀποκτηθεῖσαν ἰσχύν, και δι' ἧς ἡ ἔτι ἐγγε-
 »νεστέρα τοῦ Δημοσθένους φωνὴ παρότρυνε τοὺς
 »ἀστοὺς πολιτείας παρηκκαλοῦντας ὅπως ἀγωνι-
 »σθῶσιν οὐχὶ περὶ ἰσχύος, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἐλευθερί-
 »ας, — ὅτι προσέτι ἡ γλῶσσα ἦτις ἐκ πασῶν τῶν
 »Ἀρίων γλωσσῶν ἐξελέχθη ὅπως διοχετεύσῃ εἰς
 »τοὺς Ἀρίους λαοὺς τῆς τε Βυρῶνης και τῆς Ἀ-
 »μερικῆς τὸ θεῖον δίδαγμα ὅπερ παρά τῶν Σημι-
 »τῶν ἐλάβομεν, — ἡ γλῶσσα ἦτις ὑπεδούλωσε τὴν
 »γλῶσσαν τῆς Ῥώμης, . . . ἡ γλῶσσα τῶν Πα-
 »τέρων και τῶν Συνόδων τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκ-
 »κλησίας, — ἡ γλῶσσα τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ Χρι-
 »στιανικῆς αὐτοκρατορίας, — ἡ γλῶσσα ἦτις ἐ-
 »πιζήσασα ἐν μέσῳ ὀρήνων και ἐλπίδων, διήλθε
 »τοὺς μακροὺς αἰῶνας βαρβάρου δουλείας και
 »ἀνεθίσασεν ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν ὡς ἡ γλῶσσα
 »λαοῦ ζώντος και προσηδύνοντος, — ἡ γλῶσσα τὴν
 »ὁποίαν νῦν ἔχουσα ν' ἀκούσω και νὰ λαλήσω ἐγὼ
 »αὐτὸς εἰς δημογεγεῖς χαρμοσύνους ἢ και κατα-
 »πρεῖς Ἑλλήνων ἐλευθέρων, — δὲν δυνάμεθα ἀνευ
 »παλῶν ἀδελφικῆς ἀγαλλιᾶσεως νὰ ἀναλογι-
 »σθῶμεν ὅτι γλῶσσα τοιαύτην ἔχουσα ἱστορίαν
 »εἶναι διάλεκτος ἀδελφῆ τῆς ἡμετέρας, ὅτι ἡ
 »πηγὴ ἀμφοτέρων εἶναι μία και ἡ αὐτὴ, ὅτι πολ-
 »λὰ εἰς ἀμφοτέρας ῥίζει εἶναι αἱ αὐταί, ὅτι
 »προσφέροντες τὰς ἱερωτέρας, τὰς προσφιλεστέραις

»λέξεις, ὅτι λαλοῦντες περὶ πατρὸς και μητρὸς
 »και υἱοῦ και θυγατρὸς μεταχειρίζομεθα λέξεις,
 »κίτινες ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων τῆς πρῶ-
 »της διασπορᾶς ἦσαν και διέμεναν κτῆμα κοι-
 »νὸν Ἑλλήνων και Τσυτόνων».

Ἀλλήθως ὁ Κορ Φρήμαν ἔχει εὐρεῖν τὴν ἀγα-
 λην και μεγάλην τὴν καρδίαν. Καθὼς ἠθέλησε
 νὰ ὑπομνήσῃ εἰς τοὺς Ἀμερικανούς, ὅτι ἀποτε-
 λοῦσι μίαν μετὰ τῶν Ἀγγλῶν οἰκογένειαν, οὕτω
 τοῖς ἐνθυμίζει ὅτι και μεθ' ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων
 διὰ δεσφῶν συγγενικῶν συνδέονται. Οὐδ' ἀρκεῖ-
 ται εἰς τοῦτο. Ἐν τῷ ἀδελφικῷ του ἐναγκαλι-
 σμῷ περιλαμβάνει πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀνατολῇ
 Χριστιανούς, Σλάβους και Ἑλλήνας. Ἀλλὰ μὴ
 ζήλωμεν διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἁμοπιστοὺς και
 πρῶτην ὁμοδοξίαν, λαοὺς ἐπεκτεινομένην εὐμέ-
 νειαν ταύτην. Ἴσως ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν μεσο-
 λάθρῃσιν τοιούτων κοινῶν φίλων ἀνεύρωμεν τὰ
 μέσα συνδιαλλαγῆς και συμβιβασμοῦ, ὅπως δια-
 διώσωμεν εἰρηνικῶς ὡς γείτονες ἐλεύθεροι μετὰ
 τῶν λαῶν, μεθ' ὧν ἀπὸ κοινοῦ ἐπὶ τοσοῦτους αἰῶ-
 νας ἐφέρομεν τὰς βαρείαις τῆς δουλείας ἀλύσει.

«Θὰ ἔλθῃ ἡμέρα καθ' ἣν ἀντὶ νὰ δικαιοσύνηται
 » ἡ Βυρῶνη ὁποίας ἐλληνικὰς χώρας δύναται νὰ
 »ἀπελευθερώσῃ και ὁποίας νὰ διατηρήσῃ ὑπὸ τὸν
 »Τουρκικὸν ζυγόν, θὰ ἐπιληφθῇ ἐξ ἀνάγκης τοῦ
 »πολλῷ δυσχερεστέρου ζητήματος περὶ τοῦ ποῦ
 »θὰ χαραχθῇ ἡ γραμμὴ ἡ διαχωρίζουσα τὴν ἐ-
 »λευθέρην Ἑλλάδα τῆς ἐλευθέρου Βουλγαρίας.
 » Πρὸς διεκφυγὴν τῆς δυσκολίας τοῦ ζητήματος
 »τούτου, τὸ ὅπολον οὐδέποτε θὰ λυθῇ εἰς τρόπιν
 »ὥστε ἀμφοτέροι ἐκατέρωθεν νὰ μείνωσιν εὐχα-
 »ριστημένοι, οἱ διπλωμάται προκρίνουσι νὰ μὴ
 »μεταξὺ αὐτῶν χώρα ὑπόδουλος. Ἀλλὰ προκρί-
 »νόμενον περὶ ἑθνῶν ἀνεγνωμένων και ἀκαμίων,
 »διὰ τοιούτων διεκφυγῶν ἀναβολὴ μόνον ἐφήμε-
 »ρος ἐπιτυγχάνεται. Ἡμέραν τινὰ ἡ δούλη Ἑλ-
 »λάς θὰ συννωθῇ μετὰ τῆς ἐλευθέρου και ἡ δού-
 »λη Βουλγαρία μετὰ τῆς ἀπελευθερωθείσης Βουλ-
 »γαρίας. Ἀλλὰ ποῦ θὰ χαραχθῇ τῶν συνόρων ἡ
 »γραμμὴ; Βεβαίως οὐχὶ ἐνθα τὴν θέλουσιν οἱ ἐν-
 »θουσιώδεις τῶν Ἑλλήνων ἢ οἱ ἐνθουσιώδεις τῶν
 »Βουλγάρων».

Ἐξετάζων τὴν ἱστορικὴν γεωγραφίαν τῆς ἀρ-
 χαίας Ἑλλάδος και τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατο-
 ρίας προσπαθεῖ ὁ Κορ Φρήμαν νὰ ἀνεύρῃ τὴν λύ-
 σιν τῆς δυσκολίας ταύτης.

«Ἐάν, λέγει, ἐναπέκειτο εἰς ἐμὲ ἡ ἐκ νέου
 »διαχάραξις τοῦ χάρτου τῶν χωρῶν ἐκείνων, ἠ-
 »θελον ἀποδώσει τὴν Νέαν Ῥώμην εἰς τὸ ἔθνος
 »τὸ ὁποῖον μᾶλλον παντὸς ἄλλου ἐκπροσωπεῖ
 »τὴν ἐκεῖ ἐδρεύσασαν αὐτοκρατορίαν, ἠθελον ἀ-
 »πνεύμει τὴν βασιλεύουσαν τῶν Κωνσταντινῶν
 »και τῶν Βασιλείων εἰς τὸν λαὸν ὅστις λαλεῖ
 »τὴν γλῶσσαν τῶν Κωνσταντινῶν και τῶν Πα-
 »σιλείων, και διατηρεῖ τὰς παραδόσεις τῶν ἡ-
 »θελον ἀποδώσει τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς ἡ-

»γεμόνα Ἑλλῆνα. Ἀλλὰ—(ἐνταῦθα δὲ ὁ Ἑλλῆνα
 »ἀναγνώστῃ διαμαρτύρεται και δυσανασχετεῖ)
 »ἀλλὰ ἐάν διάδοχος τις τοῦ Συμεὸν ἢ τοῦ Σα-
 »μουὴλ προλαμβάνων τοὺς διαδόχους τοῦ Κων-
 »σταντινίου και τοῦ Βασιλείου ἀναδείξῃ τὴν Κων-
 »σταντινούπολιν Βουλγαρικὴν πρὶν ἢ γείνη Ἑλ-
 »ληνικὴ, ἠθελον δεῖδει εἰς τὸ τοιοῦτον γεγονός
 »τὸν δάκτυλον τῆς διεπούσης τὰ ἀνθρώπινα
 »Προνοίας, ἦτις οὐδέποτε ἐμποδίζεται».

Μάθημα και τοῦτο δι' ἡμᾶς τοὺς Ἑλλήνας.
 Ὁ δάκτυλος τῆς θείας Προνοίας δὲν ἐμποδίζε-
 ται, ἀλλὰ διὰ τῆς κλίσεως του ὑποδεικνύει κατὰ
 πόσον δυνάμεθα νὰ τὸν διευθύνωμεν. Οἱ ἀρχαῖοι
 ἔλεγον «Σὺν Ἀθηνᾶ και χεῖρα κίνει»· νεώτερος
 δὲ τις Γάλλος εἶπεν ὀρθῶς ὅτι, «ἡ Τύχη ἐνίστο
 » μᾶς ἐπισκέπτεται κοιμωμένους, ἀλλ' ἡ δικαιοσύνη
 » οὐδέποτε».

Ἄλλ' ἂς ἐλπίζωμεν ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι ἔτε-
 ρός τις θὰ εἶπῃ περὶ τῶν ἐλπίδων τὰς ὁποίας
 μετὰ τοσοῦτου ἐνδοιασμοῦ ἐκφέρει ὁ Κορ Φρήμαν,
 ὅσα αὐτὸς αὐτὸς λέγει περὶ τῶν πρὸ τῆς ἐπανα-
 στάσεως ἐλπίδων τῶν πατέρων ἡμῶν και τῶν
 ὄνειροπολημάτων τοῦ Βύρωνος :

«Τὰ ὄνειρα τῆς χθὲς ἐγένοντο ἀλήθεια τῆς
 »σήμερον. Καὶ ἐγὼ ἀνῆλθον ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ
 »Μαραθῶνος, οὐχὶ ὡς ὁ Βύρων ὄνειροπολῶν ὅτι
 »δύναται ἡ Ἑλλάς νὰ ἐλευθερωθῇ, ἀλλ' ἀγαλ-
 »νόμενος διότι ἰστάμην ἐπὶ γῆς ἐλευθέρου. Καὶ
 »ἐγὼ εἶδον τὴν Σαλαμίνα, ἀλλὰ τὴν εἶδον ἀπὸ
 »τοῦ δάματος ἀνδρὸς μεγαλειτέρου ἢ οἱ βασι-
 »λεῖς τῆς γῆς. Ἐβάθησα ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ
 »Κανάρη, συνωμίλησα μετὰ τοῦ μόνου τότε ἐπι-
 »ζῶντος ἐκ τῶν ἡρώων, ἔθιψα τὴν χεῖρα, ἦτις
 »ἠδῆ ἦγε τὸ πυρφόρον πλοιάριον ἀναμέσον τῶν
 »ἐχθρικῶν σκαφῶν, ἤκουσα τὴν φωνὴν τὴν ὁποίαν
 »ὄντα βαρβαρικὰ ἤκουσαν κραυγάζουσαν τὸ σύν-
 »θημα τῆς Νέας Ῥώμης : Ἐν τῷ Σταυρῷ νίκα !
 »Και ἐγὼ ἀνέβην εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ἐκ δὲ τοῦ
 »ὕψιστου σημείου τοῦ ναοῦ ἐνθα τοσαῦτα ἔτε-
 »λέσθησαν λατρεῖται, ἤκουσα κάτωθεν ἀνερχομέ-
 »νας τὰς κραυγὰς τοῦ πλήθους, εἶδον τὸν λαὸν
 »τῶν Ἀθηνῶν συρρέοντα περὶ τὸ μέγαρον τοῦ
 »βασιλέως τῶν Ἑλλήνων και ζητοῦντα ὅπως ἐν
 »τῇ ὥρᾳ τοῦ κινδύνου παύσωσιν αἱ προσωπικαὶ
 »και κομματικαὶ διαιρέσεις, ὅπως ἡ χεῖρ τοῦ
 »ἥρωος τῆς Ἑλλάδος διευθύνῃ τὸ σκάφος τῆς
 »πολιτείας !»

Ὁ γράφων τὰς λέξεις ταύτας συνάδευεν εἰς
 τὴν Ἀκρόπολιν τὸν Κορ Φρήμαν κατὰ τὴν ἐκρινὴν
 ἐκείνην ἡμέραν τοῦ ἔτους 1877. Ἀνερχόμεθα τὰς
 ἡρειπωμένας βαθμίδας τοῦ ἐντὸς τοῦ Παρθενῶνος
 μιναρῆ, ὅτε ὑψώσαντες τὰς κεφαλὰς ὑπεράνω
 τῶν λίθων ἠκούσαμεν αἴφνης ἀλαλαγμοὺς μα-
 κρόθεν, και στρέψαντες τὰ βλέμματα εἶδομεν
 τὴν πλατείαν τῶν Ἀνατόρων κεκαλυμμένην
 ὑπὸ τοῦ κυματίζοντος πλήθους. Βίβλετι τὸ ἐπι-
 βάλλον, πράγματι, τὸ θέαμα ἐκεῖνο ! Πέρις ἡμῶν

ἡ ἐρημία τῆς Ἀκροπόλεως, ἡ σιωπὴ τῶν ἑρει-
 πίων και ἡ μνήμη τῶν νεκρῶν τῆς ἀρχαιότητος.
 Κάτωθε δὲ ἡ νέα πόλις ἀπαστράπτουσα ὑπὸ τὰς
 ἀκτίνας τοῦ ἡλίου, αἱ ὁδοὶ και αἱ πλατεῖαι πλή-
 ρεις ζωῆς και κινήσεως, ὁ δὲ λαὸς, ὁ δῆμος, ἀ-
 νακράζων ἐν ὑπαίθρῳ συναλεύσει. Καὶ ἠκούομεν
 σιωπῶντες ὑπὸ ποικίλων σκέψεων κατεχόμενοι.

Δ. ΒΙΚΕΛΛΑ

Η ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Πάντοτε ἐνθυμείται τις μετὰ πόθου τὰ χαρι-
 τωμένα ἔτη τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, ἀλλ'
 ὑπόρουσιν ἡμέραι, καθ' ἃς μετὰ πλείονος στορ-
 γῆς ἀνατόχει διὰ τῆς μνήμης πρὸς τοὺς παρρ-
 χημένους ἐκείνους χρόνους.

Ποσάκις τὰ Χριστούγεννα δὲν θὰ τῷ ἀναμνή-
 σωσι τὴν ἐπὶ τῇ προσδοκωμένῃ τριήμερῳ ἡμέρᾳ
 τοῦ σχολείου χαρὰν ἐκείνην τῆς παραμονῆς, ὅτ'
 ἐγκαθίστην εἰς τὰς σκοτεινότερας τοῦ ἐρμαρίου
 γωνίας τὴν γραμματικὴν και τὴν ἀριθμητικὴν,
 ἔφεσε τὰ τρελλὰ αὐτοῦ πηδῆματα ἀπὸ τῆς πρὸς
 ὑπαδοχὴν εὐτρεπισμένης αἰθούσης εἰς τὸ μαγει-
 ρεῖον, ἐνθα παχέα και λευκάζοντα προέτεινε στή-
 θη ἀπὸ τοῦ ἔτερου τῶν ποδῶν ἀνητημένος ὁ γά-
 λος τῶν Χριστουγέννων ;

Ποσάκις τὴν ἀπόρρευ δὲν θ' ἀναπολήσῃ μει-
 διῶν τὰς πρώτας του μεταμφιέσεις, αἵτινες τῷ
 ἐστοίχισαν ἴσως ἀκριβᾶ, διότι ἔσχισε τοῦ πα-
 τρός τὴν καινούργη ἐφημερίδα θέλων νὰ κατα-
 σκεύασῃ προσωπίδα, ἢ κατερρύπισε τῆς μαγει-
 ρίσσης τὸ φόρεμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐσταχυωμένος
 περιήρχετο τὸν αἰκον, τὰς θεραπεῖαις ἀπομιμού-
 μενος ;

Και ποσάκις τὰ διὸ κηρίων και βεθαμμένων
 αὐγῶν και εἰκόνων τοῦ Βότζαρη και τοῦ Διάκου
 κεκοσμημένα παντοπωλεῖα κατὰ τὴν ἐβδομάδα
 τῶν Παθῶν δὲν θὰ τῷ ἐνθυμίσωσι τὰς χρυσὰς
 λαμπάδας τῆς Ἀναστάσεως ;

Ἀλλ' ἡ ἡμέρα ἡ μᾶλλον πλουσία εἰς γοητευ-
 τικὰς ἀναπολήσεις, ἢ μᾶλλον ἀκτινοβολοῦσα ἐκ
 χρυσῶν παιδικῶν ὄνειρων, ὧν ἀπομένει ἔτι ἐν
 τῷ βᾶθει τῆς ἀναμνήσεως ἢ ὡχρὰ μαρμαρυγὴ
 εἶνε βεβαίως ἡ ἡμέρα τοῦ Νέου ἔτους, ἢ κατ' ἐ-
 ζοχὴν ἐορτὴ τῶν παιδιῶν.

Διαρκεῖ μίαν μόνον ἡμέραν ἡ ἐορτὴ τοῦ Ἁγίου
 Βασιλείου, ἀλλὰ τὰ προσέρτια αὐτῆς ἀρχοῦνται
 πρὸ ἐνὸς τοῦλάχιστον μηνός. Ἠδὲ ἀπὸ τῶν ἀρ-
 χῶν τοῦ δεκεμβρίου τὸ παιδίον ὄνειροπολεῖ πε-
 ρικόμενα ἐμπορικὰ, καταστρώνει ἐν τῷ νῷ κα-
 ταλόγους δώρων, διατυπώνει ἐρωτήσεις περὶ αὐ-
 τῶν πρὸς τοὺς οἰκείους, ἢ ἀπειθήσεις πρὸς τὴν
 μητέρα περὶ τῆς ἡγορᾶς ἐλαστικῆς σφαίρας, ἢ
 πλαγγῶνος ἢ μικροῦ πιστολίου, και ἐπὶ τέλους
 κυβερνᾶται διὰ τοῦ ὀνόματος και τῆς χάριτος τοῦ

μεγαλωνόμου Αγίου· διότι οι γονείς επωφελομένοι της γοητείας, ήν εξασκεί επ'αυτού ο άγιος Βασίλειος, εν παντί και πάποτε προτάσσουσι το όνομα του.

Εάν τέ παιδίον εύτακτεϊ, βραβεϊον δίδοται αυτώ ή υπόσχεσις ώραιου δώρου κατá τó νέον έτος· εάν τó παιδίον άτακτεϊ, άπειλείται διά τού έναντίου. Η γοητεία προβαίνει έτι πλέον όταν τó παιδίον δυστροπή άρνούμενον νά κοιμηθή ένωρίς, ή μήτηρ τó πείθει διά τού άκαταμαχίτου έκεινου επιχειρήματος :

— Κοιμήτου, παιδί μου, για νάρθη γλήγορα τού Αγίου Βασιλείου . . .

Και όσω προσεγγίζουσιν αϊ παραμοναι αϊ υποσχέσεις τροποποιούνται, καθίστανται άπλούτεραι αλλά και θετικώτεραι.

— Κάμε φρόνιμα νά σε πάρω εις τά έμπορικά.

Τό παιδίον άναπηδέ περιχαρές :

— Θα καταίθωμε και 'ς τό ύπόγειο τού Βουγά; — Ναι!

Και ή χαρά τού παιδίου δέν έχει πλέον όρια. Τρέχει νά τó πλύνη ή ύπηρέτρια χωρίς νά κλαύση διότι τί βδωρ εϊνε ψυχρόν, κáθηται νά τó κτενίσωσι και ούτε καν φωνάζη ώς άλλοτε ότι τó κτένι τού ποιεϊ, και ένδύεται τάχιστα και φορεϊ τόν πλατύγυρον ναυτικόν πλόν του , διά νά υπάγη εις τó ύπόγειον εκείνο, όπερ εϊνε παράδεισος άνήκων εις τόν καλότυχον κύριον Βουγάν. Νά ήτο και αυτό Βουγάς! νά ειχεν όλα εκείνα τά πράγματα! Ιδού τó έκρον άωτον τής φιλοδοξίας του.

Από τήν έπισκεψην εκείνην κατι θά κολλήση, κατι μικρόν χάρισμα ώς προοίμιον τού μεγάλου δώρου τής πρωτογονιάς.

Αλλ' ή μήτηρ βολιδοσκοπούσα τás επιθυμίας του, έννοεί ν' άγοράση μόνη τόν ξύλινον εκείνον έππον, ή τήν μαγειρικήν, πρós τά όποια άπέτεινε τά μάλλον λαίμαργα βλέμματα ο μικρός ή ή μικρά της. Και άρχίζουν τóρα αϊ κατασκοπίαι, αϊ ανακρίσεις τού παιδίου, αϊ διά μέσου τών σχισμών και τής όπης τού κλειθρου έρευναι τών έρμαρίων, έν' ανακαλύψη τί περιείχε τάχα τó τυλιγμένον εκείνο κόκκινον χαρτίον, όπερ έκράτει επανερχομένη ή μήτηρ, τί περιείχε τó κουτί εκείνο τó όποιον παρετήρει γελών ο πατήρ και τó εκλεισε άμα ειδε τόν μικρόν πειρασμόν του είσερχόμενον.

Τέλος ήλθεν ή παραμονή, οι συριγμοί, αϊ ροκάσαι, αϊ φωναί, ο κόσμος τής όδοϋ Βρομού, μέσω τού όποιου λάμπουσι τά καταστρόλιστα παράθυρα τών καταστημάτων. Τό παιδίον φέρεται από τής χειρός τού πατρός κρατούμενον μέσω τής τρελλής έκείνης ογλοβούης. Τά άπλοστα αυτού βλέμματα πλανώνται επί τών ποικίλων παιγνιδίων, άτιν' άκινητούσι επί τών τραπέζων τών έμπόρων ή κινούνται επί τών χειρών άλλων

παιδίων και θέλει νά μείνη, νά περιπατηή άκόμη. Άνυπομονεί ύμως άφ'έτέρου νά επανέλθη εις τόν οίκον, για λάβη τά δώρα του, άμα ο' άναφή ή λάμπα, νά δώση δέ και αυτός ο δικαστής παις τά ιδικά του δώρα, έν χαρτοφυλάκιον εις τόν πατέρα, όπερ ήγόρασε διά χρημάτων τής μητρός, και μία μυρωδιά εις τήν μητέρα ήν ήγόρασε πάλιν διά χρημάτων τού πατρός.

— Η λάμπα εϊνε άναμμένη! Η άνταλλαγή τών δώρων και τών φιλημάτων γίνεται. Το παιδίον τρελλόν έν τής χαράς άναγνωρίζει άγορασθέντα ύπό τών γονέων, τά φίλτατα εκείνα πραγματάκια, πρós τά όποια έξεδήλωσε τασάκις τήν στοργήν αυτου.

Ηδη ή πρώτη του επιθυμία πληροΰται· τά βλέπει, τά κινεί, τά γυρίζει άπ' έδω, τά γυρίζει άπ' εκεί, γελά, τηλά. . . Αλλ' αϊφνης άκούεται ο κώδιον τής θύρας—εϊνε τά δώρα τών συγγενών.

Ολίγαί συγκινήσεις τής νεότητος και τής άνδρικης ηλικίας δύνανται νά συγκριθώσι πρós τás συγκινήσεις παιδίου άναμένοντος παρá τήν κλίμακα τήν ύπηρέτριαν τής θείας ή τόν ύπηρέτην τού θείου, τούς φέροντας έν τή άγάλη τó βαρύ δέμα τών δώρων τού νέου έτους.

Επειτα ή άνυπομονησία μεθ' ής άποκόπτονται τά περιδένοντα αυτά σχοινία και σχίζονται τά χάρτινα περικαλύμματα, οι παλμοί τής καρδιάς και ο έλαφρός τρόμος τών χειρών, όταν άνοιγεται τó έρυθρόν ξύλινον κιβωτίδιον και εκχύνωνται έξ αυτου ζώα λογικά και άλογα, καλύβαι και δένδρα, άμάξια και φράκται, ένωμοτίαι πεζώ, και έπίπτων σωματοφυλάκων! Οι όφθαλμοί θαμβούνται έκ τών άπειρων βαφών και τών ποικίλων σχημάτων τών μικρών εκείνων παιγνίων, μεθύσκει ή καινούργη όσμη τών χρωματισμών, και όλος εκείνος ο συρφετός τών μικρών άψύχων πλασματίων άποτελεί έντός τής άκαλής τού παιδός σκίψωσις έν συγκεντρώσει τόν κόσμο, τήν δημιουργίαν πάσαν, έν μέσω τής όποιας εύτυχής, άμέριμος, κύριος ζή μόνος αυτός.

Η πρώτη τού άνθρώπου φιλοδοξία, τó πρώτον εγώ, τó έμφύτως ύπόγειον έν τή ψυχή αυτου, εκδηλοΰται άμα δέ και ίκανοποιείται έν τή περιστάσει εκείνη. Τό παιδίον γίνεται άρχών, τυραννίσκος, ούτως ειπείν, τών άψύχων παιγνιδίων του· δύνανται νά στήση, νά καταρρίψη, νά μετατοπίση αυτά ώς βούλεται, έτι δέ ν' άκρωτηριάση και συντρίψη τά κατá τó φαινόμενον άπειθόντα αυτώ ή μη εύαρεστούντα άρκούντως ώς έκ τής μορφής ή τής χρήσεως, κύριος άπόλυτος, δικτάτωρ, μονάρχης τού ξυλίνου χαρτίνου και μολυβδίνου εκείνου λαού.

Επειτα αϊ άσυνειδήτως εκδηλούμεναι όρμαι από τής νηπιώδους έτι ηλικίας, ή άγάπη τών άρρένων πρós τά όπλα, τούς στρατιώτας, τούς

Ύπους, πρós πάντα, όσα θ' αγαπήσωσι έν πρωτοτύπω ήλικιούμενοι, ή στοργή τών κορασίων πρós τás πλαγγώνας, ειτε νήπια, ειτε κομψάς κυρίας, ειτε κυρίους και νεανίσκους άκόμη, αϊτινες πάσαι εϊνε ούτως ειπείν προπλάσματα τών τέκνων, τών συζύγων και τών ιδίων έαυτών έν τή μέλλοντι χρόνω.

Η φιλαργυρία τών παιδίων, άτινα θά προτιμήσωσι άντι παντός άλλου παιγνιδίου τόν έν τοίς θυλακίοις κωδωνισμόν ή τήν επί τής τραπέζης κατá μυριόπλοκα σχήματα παράταξις τών άργυρών νομισμάτων, τά όποια τοίς έδώρησε τών οικειών ή όλομέλεια!

Η καλαισθησία, και έν τή άπλή τοποθέτησει τών μολυβδίνων στρατιωτών ή τών ξυλίνων θηρίων καταφαινομένη. Η έν ταις κινήσειν αυτών ύπολανθάνουσα βικιότης τού χαρακτήρος, ή όργη, ή ύπομονή, ή έπιμονος και άκατάβλητος θέλησις τού παιδός . . .

Και ιδού διατί ή ήμερα εκείνη καταλείπει έν τή άναμνήσει έντυπώσεις, τás όποιás ένφ' ο χρόνος άδυνατεί ν' άποσβέση, άναζωογονεί άφ' έτέρου κατ' έτος ή θέα τών μικρών άδελφών μας και τών τέκνων μας με τás ροδαλάς και περιχαρείς αυτών μορφάς εκκλιμένες, και τás μικράς των χειράς γοργώσ άνακινουμένας επί τού μικροκόσμου τών παιγνίων και τών άθουμάτων.

ΓΙΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΤΡΟΠΟΣ ΤΟΥ ΜΗ ΓΗΡΑΣΚΕΙΝ

Εν τινι τών μετá τού Φοντενέλλου συνδιαλέξεών μου, μοι έλεγεν ο γροαίος φίλος μου άδσδς Μορλέ, έλαβον τήν περιεργίαν νά ερωτήσω διά ποιών μέσων κατώρθωσε νά γείνη έκατοντούτης περίπου. Μοι απήντησε— 'Απλούστατα' γνωρίζω νά φέρω εις ίσοροπίαν τά πάθη μου.—'Α, ά, επανέλαβον γελών, αυτό ήτο εύκολώτατον εις ύμās, ο όποιος δέν ειχτε διόλου πάθη.—Σφάλλετε, υπέλαβεν ο φιλόσοφος' κατá τήν νεότητά μου ειχον κ'εγώ τά πάθη μου ώς και πās άλλος' μάργυς ή μακρά διά σατυρικών επιγραμμάτων φιλονεικία μου μετá τού Ρακίνα και τού Βοαλώ. 'Αλλ' ένόησα ένωρίτατα ότι άν δέν ανεχάτιζον τás άφηνιάσεις τής φαντασίας μου, θά μοι έπήρχετο πάντως δυστύχημα, και έκατοτε κρατώ έν χερσί τás ήνιās αυτης' και τούτου ένεκα ζώ έν ειρήνη μετá τού αϊώνός μου, μολονότι δέν εϊνε, έστω μετáξύ μας, ο κάλλιστος τών αϊώνων. Είμι έλως διάφορος κατá τούτο τού Βολταίρου, όστις παραδίδεται εις όλας τás όρμας τής ιδιοσυγκρασίας του. Και διά τούτο, ίδετε, οϊον βίον διάγει! εις οϊον ένδελεχη πόλεμον διατελεί! Ο άνθρωπος ούτος έχει κεφαλήν σιδηράν και σώμα χαρτίνον. Άν ύπερβή τά ογδοήκοντα έτη, χάνω

ό, τι θέλετε. Ογδοήκοντα έτη! μεγάλο πείγμα μά τήν αλήθειαν! Δέν αξίζει τόν κόπον νά έρχεται κανείς εις τόν κόσμο, όπως τόν άφήση τóσον ταχέως!

— Ομιλήσατέ μου δι' ύμās, προσέθηκεν ο Φοντενέλλος, παρατηρών με. Νά σώματι! Έχετε πάντα τά σημεϊα τής μακροβιότητας. Διά τούτο σάς ύπολήπτουμαι . . . και θά σάς έσεβόμην άκόμη άν ήμην βέβαιος ότι θά φιάσετε εις τήν ήλικίαν μου' αλλά φοβούμαι μήπως νεανική τις παραφορά ή ανόητόν τι γεγονός έπισπεύση τó τέρας τής ζωής σας, τούθ' όπερ θά εϊνε δυστυχία δι' ύμās και καταισχύνη διά τήν άνθρωπότητα. Η ιδέα μου εϊνε, ότι πρέπει τις νά ζήση όλην του τήν ζωήν, και ότι όστις δέν προχρηϊ έσον τó δυνατόν μακρότερον εις τήν όδόν τού βίου καθίσταται καταγέλαστος. Εγώ θεωρώ εγκαυχημά μου ν' άποθώ διά τού ποδός τόν τάφον, και ν' άψηφώ τόν επερχόμενον χρόνον. Όταν άποθάνω, κατá τύχην, τούτο θά σημαίνη ότι δέν ήδυνήθην νά πρόξω διαφορετικά.

Μετá πολλούς μήνας επανέβρον αυτόν (όποτέθεται ότι ο άδσδς Μορλέ εξακολουθεϊ όμιλόν) ειχεν άπολέσει τήν άκοήν, τοδς όδόντας, τήν κόμην, τήν χρσην τών ποδών, τήν υγιείαν τού στομάχου και τήν φωνήν.—Πώς πάγει ή υγεία σας; τόν ήρώτησα. Μοι απευκρίθη.—Πώς νά πάγη ή υγεία μου; εγώ πηγαίνω.—Είμαι ταξειδιώτης και απέστειλα πρós έμοϋ τás μεγαλειότερας μου αποσκευάς.—Αυτά μοϋ ειχτε ύποσχεθή, αγαπητέ πατριάρχα;—Τί τά θέλετε, επί τής φύσεως έστάρχηον τούς ύπολογισμούς μου, άλλ' αυτή με ήπάτησε. Τήν είχα γελάσει τóσον καιρόν και μοϋ άνταποδίδαι τά ίσα. Είς τί με ώφελεί τóρα όλη μου ή έπιστήμη; Μοϋ λέπει τó ούσιωδέστερον: δέν ειχέρω πλέον νά ζώ.

Αξία μείζονος θαύμασμου ύπήρξεν οϋχι μόνον ή μακροβιότης τού Φοντενέλλου, αλλά πρós πάντων ή διάρκεια τής εύτυχίας του. Και εις τί όφείλει τó τελευταϊον τούτο θαύμα; Είς τόν νόμον τού κολάζειν τά πάθη του, άν επέβαλεν έαυτώ ένφ' ο Βολταίρος, ούτινος μνημονεύει μετá τóσου οϊατου, διήλλεν ήμερας ένδελεχόν συγκινήσεων, καθ' ής εις τούς πανηγυριστάτους θρηάσκους επηκολούθουν δεινόταται άποδοκιμασίαι. Οτε μόν εκδιωκόμενος τής Αύλης μεγάλου βασιλέως, ότε δέ άναρπαζόμενος ύπό τών κατατιγίδων μικράς δημοκρατίας' έδω μόν καταδικασμένος ύπό τής αστυνομίας και τής δικαιοσύνης, εκει δέ κερπτόμενος ύπό τó βάρος τών συριγμών, τών βχθιουργιών και τών λοιδορίων τών έφημεριδογράφων, καθ' άν αντεπεξήρχετο όσον κάλλιον ή χείρον ήδύνατο, οϋδέποτε ήσυχάζων αυτός και οϋδέποτε άφινων άλλον νά ήσυχάση. Τιτάν άκαταπαύστως εξακοντίζων όρη κατá τού ούρανοϋ, τών όποιών τó βάρος επανέπιπτεν επί τής κεφαλής του. Πρωτεΰς δέσμιος έν μέσω τών

ἀλλεπκλήλων αὐτοῦ μεταμορφώσεων, αἴτινες ἔτερπον, ἀλλ' ἄλλ' καὶ ἐθανάτων αὐτόν!

Ἄλλο παράδειγμα: Ἴδετε τὸν Ἰωάννην -Ἰάκωβον Ῥουσσῶ, ἕνα τῶν μεγίστων συγγραφέων καὶ τὸ δυστυχέστατον τῶν ὄντων, θεσπέσιον παρὰ φρονι, συνταράζοντα τὸν κόσμον καὶ τὸν βίον του. Ἴδετε τὴν Μιρζῶ ἐκφυδωνῶντα τὸν ἐπαναστατικὸν κεραυνὸν, οὐτινος ἡ πρώτη ἐκρηξίς πρῶτον αὐτὴν κατεκαρῶνεσε. Ἴδετε πάντας τούτους τοὺς ἐπαναστάτας Ἑμπροσθεῖς, οἵτινες ἐβρίβθησαν εἰς τὸ ἠφαιστειὸν, ἀλλ' ὅπως ἐξέλιθωσιν αὐτοῦ ἀποτεφρωμένοι. Οὐρανόζυγόντες, ἂν ἔχετε τὴν γενναϊότητα, ἀλλὰ θέλετε νὰ ζήσητε; Μιμήθητε τὸν συνετὸν Φοντενέλλον.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

«Κοιμᾶτ' ἀκόμα, κ' ἡ γιορτὴ, νομίζεις, τὸ προσμένει, Κλειστὸ τὸ καμαράκι του σὰ μπουμπουκάκι μένει, Κοιμᾶτ' ἀκόμα.»

Ἄλλὰ ὁ ἥλιος τὸ ὄρωφ' ἀπὸ τῆς χαλαμάδα Καὶ λὲς τοῦ κίβου μ π ο ν α μ α π ἄφινει μὴ λαμπράδα εἰς τὸ μικρὸ του στόμα.

«Χρυσὸ ποτάμι ἀέρινο τρεμουλιασμένο χύνει Ἄπ' τὸ παραθυράκι του ὡς τῆ λευκὴ του κλίνη, Χρυσὸ ποτάμι,

Ποῦ σὰν ξυπνήσῃ καὶ τὸ ἰδῆ ἔς τὰ σκότη, ὅτ' τὸ πάρη Πὰ χάρισμα ποῦ ἄλλοτε κανεὶς μὲ τόση χάρι Δὲν ἤθελε νὰ τοῦ κάμῃ.

«Στὸ δρόμο μύρια χρωπὰ καὶ δὴ μάζη περυσίνε, Καὶ παιγνιδάκια δείχνουσι καὶ λίνε καὶ βροντοῦνε Στὸ δρόμο μύρια,

Καὶ λάμπει μὲς τὰ χροῖα τῶν ἡ πρώτη τοῦ Γενάρη, Ἐάν πεταλοῦδα πλουμιστὴ σὲ λουλουδιῶν κλωνάρι, Πιορτὴ σὲ πανηγύρια.

«Ἐἶνε ἡ ὥρα ποῦ ἔσπινξ' γιὰτὶ κοιμᾶτ' ἀκόμα; Τί ἄνευ νὰ τὸ γελᾷ τὸ μαλακὸ του στρώμα; Ἦρθεν ἡ ὥρα.

Τί ὄνειρο τόσα πολλὰ νὰ τῶφρε παιγνιδία, Ὅπου μ' ἔπεινα ἔβλασεν τὴν μάνα του τὴν ἰδία, Καὶ τὰ δικὰ τῆς δῶρα;

«Πῶς δὲν ξυπνᾶει νὰ τὰ ἰδῆ, ξεφωνητὸ νὰ βγάλῃ, Ἐάν τὸ πουλάκι ἔμπροσθ' εἰς τῆς ἀγῆς τὰ κάλλη, Πῶς δὲν ξυπνᾶει!

Ἐπεινὸ νὰ τὰ χαιρετᾷ, νὰ τὰ φιλῇ ὅτ' τρέχῃ, Κι' ἐμὲ ἡ καρδοῦλα κι' ἀπὸ μὴ ἐδοῦλα τῆς ὅτ' ἔχῃ Πὰ κίβου νὰ σκορπάῃ.

«Ποῦ νὰ τὸ ξέρῃ τί χαρὰς τοῦ ἔγω ἔτοιμάσει, Τί προβατάκια, τί σπηλιὰς, τί φουντωμένα δάση! Ποῦ νὰ τὸ ξέρῃ!

—Θεέ μου, κάμε ν' ἀγαπᾷ τοῦ κόσμου σου τὰ κάλλη, Γιὰτὶ μὲ τέτοιον ἔρωτα ὅτ' νὰ δοξάζῃ πάλι Τὸ ἰδικὸ σου χεῖρι!

«Ἐκεῖ σιμὰ του ἀφῆσα τ' ὀλόχρυσον βιβλίον Ποῦ λείπει γὰρ τῆς πατρίδος του τ' ἀρχαῖον μεγαλεῖο, Ἐκεῖ σιμὰ του.

—Θεέ μου, κάμε ἄσθυστος ἀπ' τῆ στιγμὴ ἐξεῖνη Τοῦ ἔθνους καὶ τῆς προκοπῆς ὅτ' ἔρωσ' ἡ ἀπομείνη Ἐ τὸ νοῦ καὶ ἔς τῆ καρδίᾳ του.

«Ὅτ' ἔ' ἀγκαλιᾶσθ τὸ μικρὸ φυλένιο τ' ἀλογάκι, Κι' ἐκείνη τὴν ἀπίστευτὴν χιρὰ, τὸ καλατάκι, Ὅτ' ἔ' ἀγκαλιᾶσθ.

—Θεέ μου, κάμε ὅτ' ἡ ζωὴ νὰ τοῦ φανῇ παλάτι, Κι' ἀπὸ τῆ λάσπη τῆς μακρῶς τῆς ἀρετῆς τὸ ἄτι Καδῶλα νὰ περάσῃ.

«Κοιμᾶτ' ἀκόμα, κ' ἡ γιορτὴ, νομίζεις, τὸ προσμένει, Κλειστὸ τὸ καμαράκι του σὰ μπουμπουκάκι μένει, Κοιμᾶτ' ἀκόμα.»

Ἄλλὰ ὁ ἥλιος σὲ μικρὴ γλυστρῶντας χαλαμάδα, Ἐάν χάρισμα πρωτοχρονιάς, ἀφίνει μὴ λαμπράδα εἰς τὸ μικρὸ του στόμα.»

ΚΑΤΗΝ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Μέθυσος ἐπιστρέφει οἴκαδε καὶ μεταβαίνει τρικλιζῶν εἰς τὴν κλίνην του.

Ἦ σὺζυγός του τὸν ἐκδύει, καὶ τὸν βοηθεῖ νὰ κατακλιθῇ.

—Χροιάζεις τίποτε ἄλλο; τὸν ἐρωτᾷ.

—Ὅχι, γιὰ τὴν ὥρα' μὰ ἔάν διψᾶσω, κῦταξὲ νὰ μὲ ξυπνήσῃς!

Ἦ κυρία Α * ἐκίδευε τὸν σὺζυγὸν τῆς.

Ἦ νεκρὰ χήρα ἐλύετο εἰς δάκρυα, ὡς ἦτο ἐπέμμενον.

Ὁ Ἀγαθόπουλος ἐπλησίασε νὰ τὴν παρηγορήσῃ.

—Ἐλάτε δά, κυρία, μὴν κλαῖτε τόσον, ὑπομονή. Μία φορὰ σὰς πέθανεν ὁ ἀνδρας σας καὶ ἔχαλάσατε τὸν κόσμον' μ' ἂν σὰς ἀπέθνησκε συχνότερα, δὲν μου λέτε, τί θὰ κάνατε;

Τὴν ἐπαύριον παραστάσεως:

—Πῶς σοῦ ἐφάνη ἡ κωμῆδία τοῦ Μ; Μοῦ εἶπαν πῶς εἶνε πολὺ ἀστραία.

—Ναι, ἐγελάσαμε πολὺ... εἰς τὰ διαλείμματα!

—Τί κατάστασις εἶν' αὐτῆ, Μαρία! Μέσα ἔς τὴ γραφεῖό μου πηγῆς κ' ἔφρερε τὸν τενεκὸ τοῦ λαλοῦ;

—Μὴ θυμῶνης, ἀφέντη, θὰ σοῦ πῶ τὸ γιατί' ὁ τενεκὸς στάζει καὶ μοῦ καταλερῶνει κάτω τὴν κουζίνα!

Ὁ Μίμης εἶδε κύριόν τινα κλείοντα τὸν πύλον του, ἐκ τοῦ εἴδους τῶν λεγομένων κλιᾶκ.

Πηγαίνει ἀμέσως, λαμβάνει τὸν ὑψηλὸν πύλον τοῦ θείου καὶ τοῦ τὸν φέρει καυωμένον πῆχτα.

—Τί κακὸ καπέλο ποῦ φορεῖς! μ' ἐδυσάνισσε τόση ὥρα' τρεῖς φορὰς κ' ἀθήσα π'άνω καὶ πάλι δὲν ἔμπόρεσα νὰ τὸ κλείσω καλὰ!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Οἱ ἄνθρωποι, οἰκλήποτε καὶ ἂν εἶνε ἡ ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσις αὐτῶν, ἐν ἔχουσι καθῆκον ὁμοίως πάντες: νὰ διορθῶσιν τὰς ἐλλείψεις αὐτῶν, νὰ βελτιώσωσιν ἑαυτούς. Ἦ αὐτοβελτίωσις εἶνε ἡ βίασις πάσης πράξεως, πάσης ἀναπτύξεως.

Ὅλγοι εἰσὶν οἱ φονεῦμενοι ὑπὸ τοῦ δηλητηρίου, καὶ ὅμως τὸ δηλητήριον ἐμποεῖ φρίκην. Ἀπειροὺς φονεῦουσιν αἱ ἔκραιτοι ἡδοναί, καὶ ἐν τούτοις οὐδεὶς φοβεῖται αὐτάς.

Ἦ φιλοφροσύνη εἶνε νόμισμα, ὅπερ οὐδὲν στοιχίζει εἰς τὸν δίδοντα, ἀλλ' εὐχαριστεῖ πολὺ τὸν λαμβάνοντα.

Ἦ χλεύη εἶνε ἡ ἀστραπή τοῦ μίσους καὶ ἀσφαλῆς προάγγελος αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Οἱ Ῥῶσοι πρὸ τινος ἐώρασαν τὴν τρίτην ἐκατονταετηρίδα τῆς ἐνώσεως τῆς Σιβηρίας μετὰ τῆς μοσχοβιτικῆς αὐτοκρατορίας. Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ῥωσίας δὲν εἶνε ἀκριβῶς καθορισμένη ἡ ἡμερομηνία τῆς προσηρτήσεως ταύτης. Γνωστὸν εἶνε μόνον ὅτι, μετὰ τῆς 28 Ὀκτωβρίου καὶ τῆς 27 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1572 ὁ Τσάρος Ἰβάν ὁ Τρομερὸς ἔλαβε τὴν πληροφορίαν τῆς ὑπὸ τῶν Κοζάκων κατακτήσεως τῆς Σιβηρίας.

Ὁ καθηγητὴς Πρίσλεϋ, μέλος τοῦ ἀπτεροσλοπείου τῆς Οὐάσιγκτωνος, ἀγγέλλει ὅτι ἡ ὀλικὴ περίοδος τοῦ τελευταίου κομήτου εἶνε 793 ἔτων. Τελευταίαν φορὰν ὁ κομήτης οὗτος ἠεώθη κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θανάτου τοῦ αὐτοκράτορος Κανσταντίνου.

Ὁ καθηγητὴς Πρίσλεϋ ἐδημοσίευσεν τὰ περίγραμμα τῶν ὑπολογισμῶν του, ὅπως διαψεύσῃ τὴν διαδοθείσαν προφητείαν ὅτι ὁ κομήτης οὗτος ἐμελλε νὰ συναντηθῇ μετὰ τοῦ ἡλίου.

Πολλὰκις ἐν τῇ «Ἐστία» ἐγένετο λόγος περὶ τῶν θαυμασίων πειραμάτων τοῦ Pasteur.

Ἦ ἐξῆς μικρὰ στατιστικὴ ἐπιτρέπει κἀλλιον πάσης ἄλλης ἀποδείξεως, νὰ ἐπιμύθωμεν τὴν ἀποτελεσματικότητά τῆς μεθόδου τοῦ σοφοῦ βακτηριολογικοῦ.

Ἐν τῷ νομῷ τοῦ Eure-et Loir, κατὰ τὰ ἀνακοινωθέντα τῇ ἐν Παρισίους Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιστημῶν ἀθηνετικῶς ἔγγραφο, 85,000 ζῶα ἐδαμαλίθησαν. Ἐκ τῶν ζῶων τούτων 80,000 ἦσαν

πρόβατα, ὑπὲρ τὰς 4,000 ἀγελάδες καὶ βόες, καὶ ἑκατοστῶς τινὲς ἵππων. Ἐπὶ τῶν θαυμασιωθέντων προβάτων ἡ θνησιμότης κατῆλθεν ἀπὸ 7% εἰς 1% μόνον τοῖς 10 περίπου. Δηλαδή τὸ ἔτος τοῦτο αἱ ἰδιαιτέτηται, ὧν προσηγορευμένως θνήσκον 70 πρόβατα, κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀπώλεσαν μόνον τὸ δέκατον αὐτῶν.

Κατὰ τὰς στατιστικὰς ἐρεῦνας τοῦ κ. Βουλλέ, ὁ θαυμασιωθὲς ἐπὶ τῶν βῶων καταβιάζει τὴν θνησιμότητά ἀπὸ 7% εἰς 0.24%.

Προφανέστατον εἶνε ὅτι μετὰ τοιαῦτα ἀποτελέσματα, αἱ ἀνακαλύψεις τοῦ κ. Pasteur εἶνε ἀναμφισβήτηται.

Κατὰ στατιστικὸν πίνακα συνταχθέντα ὑπὸ τῆς Βιομηχανικῆς Ἐπιθεωρήσεως, ὑπάρχουσι νῦν ἐν τῷ κόσμῳ 3,985 ἐργοστάσια παράγοντα ἑτησίως 952 ἑκατομμύρια χιλιogrammas χαρτοῦ, κατασκευαζομένου ἐκ διαφόρων οὐσιῶν (βράκων, ἀχύρου κτλ.). Τὰ ἦμισυ τῆς ποσότητος ταύτης, ἦτοι 476 ἑκατομμύρια χιλιogrammas, χρησιμεύει εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς κυρίας τυπογραφίας. Ἐκ τῶν 476 τούτων ἑκατομμυρίων αἱ ἐφημερίδες ἀπακνῶσι τὰ 300. Τὰ κράτη καταναλισκῶσι ἑτησίως διὰ τὴν διακοσμητικὴν τῶν ὑπηρεσιῶν 100 ἑκατομ. χιλιogrammas χαρτοῦ, τὰ σχολεῖα 90 ἑκατομ. τὸ ἐμπόριον 120 ἑκατομ. ἡ βιομηχανία 90 ἑκατομ. αἱ ἐπιστολαὶ καὶ αἱ ἰδιαιτέραι ἀλληλογραφίαι 90 ἑκατομ. Τέλος 192,000 ἐργάται (ἄνδρες, γυναῖκες, παιδία) ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν βιομηχανίαν ταύτην.

Ἦ ὑψηλότερα γέφυρα τοῦ κόσμου. Ἐν τῇ Πενσυλβανίᾳ ἤρξιν ἡ κατασκευὴ γεφύρας, ἥς τὸ βῆμα θὰ εἶνε 914.74 ὑπερῶν τοῦ βῆμας Κιγκουκ, οὐτινος ἡ κοίτη εὐρίσκειται 640 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ἦ γέφυρα αὕτη θὰ κατασκευασθῇ σιδηρᾷ, ὅτ' ἔχῃ δὲ μήκος 625 μέτρων. Ὅτ' περιλαμβάνῃ 180,000 χιλιogrammas σιδηροῦ, καὶ 5,400 κυβικὰ μέτρα κτιστικῆς οἰκοδομῆς, ἡ δὲ κατασκευὴ θὰ διαρκῆσῃ ἐπὶ ἔν περίπου ἔτος.

Ἦ γερμανικὴ κυβέρνησις ἀπὸ 75,000 ἀνεβίβασεν εἰς 100,000 μάρκων διὰ τὸ 1883 τὴν χορηγίαν τὴν προωρισμένην πρὸς ἐξερῶσιν τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς καὶ ἄλλων χωρῶν.

Ὁ Κροῖσος τῆς Γερμανίας. Εἶνε περίεργον ν' ἀναφῶμεν ὅτι ἐν τῷ φιλανθρωπῷ τούτῳ κίβου, κατ' ἐν τοσοῦτον ἀμαλῶσται τὰ φιλεργονικὰ συνέδρια, ὁ πλουσιώτατος τῆς Γερμανίας ἀνὴρ ἐκέρθησε τὸν ἀμέτρητον πλοῦτόν του κατασκευάζων τηλεβόλα καὶ ἄλλα τοῦ ὀλέ-

κιγκλιδωμα δια κρίκου, καταπίπτοντος δὲ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἡλου χονδρῶ, μορφάζοντος παραδόξως. Τὸ ῥόπτρον αὐτό, μακρὸν καὶ πανάρχιον τὸ σχῆμα, ὁμοιάζει χονδρὸν θαυμαστικὸν σημεῖον. Ἄν δὲ ἀρχαιολόγος τις τὸ ἐξήταζε μετὰ προσοχῆς, ὁ ἀνεύρισκεν ἐπ' αὐτοῦ ἀμυδρὰ ἴχνη τῆς κομμικωτάτης μορφῆς, ἣν παρίστανεν ἄλλοτε καὶ ἦν χρῆσις μακρὰ εἶχεν ἐξαφανίσει. Διὰ τοῦ μικροῦ τούτου κιγκλιδωματος, οὐτινος προσορισμὸς ἦτο ἡ ἀναγνωρίζονται οἱ φίλοι ἐν καιρῷ ἐμφυλίων πολέμων, οἱ περιεργοὶ ἠδύναντο νὰ διακρίνωσιν εἰς τὸ βᾶθος θόλου ἀκοινοῦ καὶ πρασινωποῦ βυθιδίας τινὰς ἐφαρμύνας, φεροῦσας εἰς κῆπον περιφραττόμενον γραφικῶς ὑπὸ τοίχων χονδρῶν, ἐφίδρων ἐκ τῆς ὑγρασίας, ὅπου πυκνὰ ἐφύοντο ῥικινὰ τινὰ δενδρύλλια. Οἱ τοῖχοι οὗτοι ἦσαν οἱ τῶν ὀχυρωμάτων, ἐφ' ὧν ἐξετείνοντο οἱ κῆποι γειτονικῶν τινῶν οἰκιῶν. Κατὰ τὴν ἰσόγειον τῆς οἰκίας θρονον, τὸ κυριώτατον δωμάτιον ἦτο αἰθουσα, ἧς ἡ εἰσὸς ἐκεῖτο ὑπὸ τὸν θάλον αὐτὸν τῆς ἐξωθύρας. Ὀλίγοι γνωρίζουσι τίνα σημασίαν ἔχει ἡ αἰθουσα κατὰ τὰς μικρὰς πόλεις τῆς Ἀνζού, τῆς Τούρανικῆς καὶ τοῦ Βερδύ. Ἡ αἰθουσα εἶνε συνάμα προθάλαμος, ἐστιατόριον, γραφεῖον, δωμάτιον ὑποδοχῆς καὶ γυναικωνίτης εἶνε τὸ θέατρον τοῦ οἰκιακοῦ βίου, ἡ κοινὴ ἐστία. Εἰς αὐτὴν ὁ κουραδὸς τῆς συνοικίας ἤρχετο διὰ τοῦ ἔτους κ' ἔκοπτε τὴν κόμην τοῦ κυρίου Γρανδέ· ἐκεῖ εἰσῆρχόντο οἱ μισθωταί, ὁ ἐφημέριος, ὁ ἔπαρχος, καὶ ὁ τοῦ μυλωνοῦ ὑπρέτης. Τὸ δωμάτιον αὐτό, οὐτινος τὰ δύο παράθυρα ἠνοίγοντο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, εἶχε σανιδωτὸν τὸ ἔδαφος· τεφρόχροα δὲ σανιδωτὰ φανώματα, μετ' ἀρχαιοπρεπῶν χειλωμάτων, ἐκάλυπτον τοὺς τοίχους τῶν, ἀπὸ κορινθίως μέχρις ἐδάφους, καὶ τὴν ὄροφὴν αὐτοῦ ἀπετέλουν δοκαὶ ἐκφυγνῆς, τεφρᾶν ἔχουσαι τὴν βαφὴν, ὧν τὰ διάμεσα ἐπλήρου λευκὸν ἀμμοκονίαμα, κίτρινοῦ ἐπὶ τοῦ χρόνου. Γηραιὸν ἐκκεραμῆς ὠρολόγιον ἐκ χαλκοῦ, ἐγκκολλημένα φέρον ἀραβουργήματα ἐκ γελωνίου, ἐκόσμηε τὸν ἐκ λευκοῦ λίθου ἀτέχνως γεγλυμένον πρόβολον τῆς ἐστίας, ἐφ' οὗ ὠρθούτο κάτοπτρον ἐξ ὀβελίου πρασινωπῆς, οὐτινος αἱ ἄκραι, λοξῶς ἀποτετηγμέναι ἵνα δεικνύωσι τὸ πάχος του, διέγραφον λεπτὴν φωτεινὴν αὐλακα περιθέουσαν πλαίσιον γοτθικὸν ἐκ χάλυδος δαμασκηνῶ. Οἱ ἐκατέραν τῶν γωνιῶν τῆς ἐστίας κοσμοῦντες πολύρωτοι λυγροστάται, ἐξ ἐπιχρύσου ὀρειχάλκου, εἶχον διπλοῦν τὸν σκοπόν. Ἀφαιρουμένων τῶν ῥόθων, ἄτινα ἐχρησίμευον ὡς κροδόχαι, καὶ ὧν ὁ κύριος κλάδος προσσηρόζετο εἰς τὸ ἐκ κωνωποῦ μαρμαροῦ ὑπόβαθρον, ὅπερ ἐκάλλυον κοσμήματα ἐκ παλαιῶ χάλκου, τὸ ὑπόβαθρον αὐτὸ μετεβάλλετο εἰς καθήμερινόν λυγροῦχον. Τὰς ἔδρας, ἀρχαιοπρεπεῖς τὸ σχῆμα, ἐκάλυπτον ταπητουργήματα παριστῶντα τοὺς μύθους τοῦ Ἀχρονταίνου. Ἄλλ' ἔπρεπε νὰ τὸ γνωρίζῃ τις, ἵν' ἀνακαλύψῃ τὰς παραστάσεις ἐ-

κείνας, ὧν δυσκόλως πλέον διεκρίνοντο τὰ ἐσθεσμένα χρώματα καὶ αἱ ἀνάμεικτοι συσφραγῶν εἰκόνες. Κατὰ τὰς τέσσαρας τῆς αἰθούσης ταύτης γωνίας ἀπέκειντο παράδοξά τινα γωνιατὰ κυλικεῖα, ἀπολήγοντα εἰς βυρανοῦς ἀκριβεύτας. Πηλαίων δὲ τι τραπέζιον παιγνυδίου, οὐτινος τὸ ψηφοθέτημα ἀπετέλει ἀβάκιον ζατοικίου, προσέκειτο εἰς τὸν μεταξὺ τῶν δύο παραθύρων τοίχον. Ἐπὶ τῆς τραπέζης ταύτης ἔκειτο βαρβόμειον ὠσειδῆς ἐν μελανῇ στεφάνῃ, κοσμοῦμενον διὰ ταινιών ἐξ ἐπιχρύσου ζύλου, ἐφ' ὧν τοσοῦτον ὄρασεῖς εἶχον ἀσχημονήσει αἱ κοίται, ὥστε ἡ ἐπιχρύσσις ἀπέβαινε πάντῃ προβληματικῇ. Ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου εἰς τὴν ἐστίαν τοίχου, εἰκόνες δύο, διὰ χρωστικῆς γεγραμμέναι, ὑπετίθεντο παριστάσαι τὸν πρόγονον τῆς κυρίας Γρανδέ, τὸν γέροντα Βορτελιέρ, ἐν στολῇ ὑπολοχαγοῦ τῆς φρουρᾶς, καὶ τὴν μακαριτίδα Ζεντιλιέ, ἐν εἰδει ποιμενίδος. Ἀπὸ τῶν δύο παροῦσων ἀνηρῶντο αὐλακί βαρεταί, ἐξ ἄδρου ἐρυθροῦ μεταξωτοῦ ὑφάσματος τοῦ Τούρ, συμπυκνωμένοι ἐκατέρωθεν διὰ μεταξίνων θαμνίσκων ἀποληγόντων εἰς χονδρῶδες ἐκκλησιαστικῶς θυσάνους. Ὁ πολυτελής οὗτος εὐτερισμὸς, τοσοῦτον ἀντίθετος πρὸς τὰς συνήθειας τοῦ κ. Γρανδέ, εἶχε συμπεριληφθῆ ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς οἰκίας, ὡς καὶ τὸ πλαίσιον, τὸ ὠρολόγιον, τὰ ταπητουργῆ ἐπιπλα καὶ τὰ ἐκ ζύλου ῥοδῆς γωνιατὰ κυλικεῖα. Ἐν τῷ ἐγγυτέρῳ εἰς τὴν θύραν παραθύρου εὐρίσκειτο ἔδρα πλακτὴ ἐκ καλάνης, ἧς οἱ πόδες, ἐπὶ καλοβάθρων τελειῶνοι, ἐπέτρεπον εἰς τὴν κυρίαν Γρανδέ νὰ βλέπῃ ἀφ' ὑψηλοτέρου τοὺς διαβάτας τῆς ὁδοῦ. Τραπέζιον ἐργασίας ἐκ ζύλου κερσείας ἐπλήρου τὸ ἀνοίγμα τοῦ παραθύρου, καὶ παρ' αὐτῷ ἔκειτο ὁ μικρὸς κλιντήρ τῆς Ἑυγενίας Γρανδέ. Ἀπὸ δεκαπενταετίας ἤδη πᾶσαι τῆς μητρὸς καὶ τῆς κόρης αἱ ἡμέραι εἶχον παρελθεῖ κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν θέσιν, ἐν διαρκείᾳ καὶ συντόμῳ ἐργασίᾳ, ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου μέχρι τοῦ Νοεμβρίου. Τὴν πρώτην τοῦ μηνὸς τούτου ἐπετρέπετο εἰς αὐτὰς νὰ καταλάβωσι τὰ χεῖμαρνα τῶν καθίσματα ἐγγὺς τῆς ἐστίας. Μόνον δὲ τὴν ἡμέραν ἐκείνην παρεῖχε τὴν ἀδειαν ὁ κ. Γρανδέ ἡ ἀναφθῆ πῦρ ἐν τῇ αἰθούσῃ, καὶ διέτασσε πάλιν νὰ σβεσθῇ τὴν τριακὸς ἢ πρώτην Μαρτίου, ἀδιεφορῶν παντελῶς πρὸς τὰ πρῶτα φύχη τοῦ ἔαρος καὶ τοῦ φθινοπώρου. Μικρὸν τι πύραυλον, τρεφόμενον ἀπὸ τῆς τοῦ μαγειρείου ἀνθρακίδος, ἦν ἐπεφύλακτεν ἐπιτηδείως ἡ Ἀννέτα, καθίστα ἦτοτον ἐπαισιβητῆς εἰς τὴν κυρίαν καὶ τὴν δεσποινίδα Γρανδέ τὰς ψυχροτέρας πρώτας καὶ ἑσπέρας τοῦ Ἀπριλίου καὶ Ὀκτωβρίου. Ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ συνετήρουν μόναι πάντα τῆς οἰκίας τὰ ὀθόνια, καὶ τοσοῦτον εὐσυνειδήτως ἐπησχόλου ὀλόκληρον τὴν ἡμέραν εἰς τὴν κοπιώδη αὐτὴν ἐργασίαν, ὥστε ὁσάκις ἡ Ἑυγενία ἤθελε νὰ κεντήσῃ τραχηλιὰν τινὰ τῆς μητρὸς τῆς, ἠναγκάζετο νὰ στερῆται ἐκ τῶν ὠρῶν τοῦ ὕπνου τῆς

καὶ ἡ ἀπατῆ τὸν πᾶτέρα τῆς ἵνα ἔχη φῶς. Διότι ἀπὸ μακροῦ ὁ γέρον φιλάργυρος διένευε μόνος τὰ κηρία εἰς τὴν θυγατέρα του καὶ τὴν Ἀννέταν, ὡς διένεμεν ἐπίσης πᾶσαν πρώταν τὸν ἔατον καὶ τὰ ἄλλα τρόφιμα τῆς ἡμέρας. Ἡ Ἀννέτα ἦτο ἴσως τὸ μόνον ἀνθρώπινον πλάσμα, ὅπερ ἠδύνατο ν' ἀνεχθῆ τὸν δεσποτισμὸν τοῦ κυρίου τῆς. Πᾶσα δὲ ἡ πόλις ἐφθόνη ἐπ' αὐτὴ τὸν κύριον καὶ τὴν κυρίαν Γρανδέ. Ἡ Ἀννέτα, ἦν ἐκάλει συνήθως ὁ κόσμος Μεγάλην Ἀννέταν, διότι εἶχεν ἀνάστημα πέντε ποδῶν καὶ δατὰ δακτύλων, ὑπέρτερι παρὰ τῆ Γρανδέ ἀπὸ τριακοντα καὶ πέντε ἐτῶν. Καίτοι δὲ ὁ ἐτήσιος αὐτῆς μισθὸς ἦτο ἐξήκοντα μόνον φράγκα, ἐθεωρεῖτο ὡς μία τῶν πλουσιωτάτων ὑπηρετιῶν τῆς Σαυούρης. Τὰ ἐξήκοντα αὐτὰ φράγκα, συγκεφαλαιούμενα ἀπὸ τριακονταπέντε ἐτῶν εἶχον συμποσῶθῃ εἰς τέσσαρας χιλιάδας, κατατεθειμένας ἐπὶ τόκῳ ἰσοβίου παρὰ τῆ συμβολαιογράφου Κρυσώ. Τὸ πρῶτον δὲ τοῦτο τῶν μακρῶν καὶ ἀνευδῶτων οἰκονομιῶν τῆς Ἀννέτας ἐφαίνετο καταπληκτικόν. Πᾶσα ὑπέρτερι, βλέπουσα τὴν ταλαίπωρον ἐξηκοντούτιδα ἐκασφαλίσασαν ἄρτον διὰ τὸ γῆρας τῆς, ἐφθόνη αὐτὴν, λησιμονούσα ὅποιος σκληρῆς δουλείας ἦν ὁ ἄρτος ἐκεῖνος καρπός. Ὅτε ἡ πτωχὴ κόρη εἶχε δύο καὶ εἴκοσι ἐτῶν ἡλικίαν, οὐδαμοῦ κατάρθωσε νὰ εὖρη ὑπηρεσίαν· τοσοῦτον ἡ μορφή τῆς ἐφαίνετο ἀντιπαθῆς. Ἦν δὲ ἄδικος ἀληθῶς ἡ ἐντύπωσις αὐτῆ· διότι τὸ πρόσωπόν τῆς ἤθελε θαυμασθῆ, ἀν' ἐκόσμηε τοὺς ὄμους ἐπιλέκτου τινὸς τῆς αυτοκρατορικῆς φρουρᾶς· ἀλλ' ἡ ἀναλογία εἶνε, λέγουσιν, ἐν παντὶ ἀπαραίτητος. Ἀναγκασθεῖσα νὰ καταλίπῃ πυρποληθεῖσαν ἔπαυλιν, ὅπου ἐφύλακτεν ἀγελάδας, ἤλθεν εἰς Σαυούρη, ἵνα εὖρη ὑπηρεσίαν, ἐκπλεως καρτερίας εὐρώστου, εἰς πάντα προθύμου. Ὁ γέρον Γρανδέ διενόησε τότε νὰ νυμφεθῆ, καὶ ἤθελεν ἤδη νὰ διευθετήσῃ τὰ τοῦ οἴκου του. Περσῆρησε τὴν κόρην ταύτην, ἀποπεμπόμενῃ ἀπὸ θύρας εἰς θύραν, καὶ ἐκτιμῆτας, ὡς βυτοποῖδος, τὴν σωματικὴν αὐτῆς ῥῆυξιν, ἐμάντευσε τίνα χρησιμότερη ἠδύνατο νὰ ἔχη δι' αὐτὸν τὸ ἦλν ἐκεῖνο πλάσμα, τὸ ἔχον διαστάσεις Ἡρακλέους, στερρόν καὶ ἀκλόνητον ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ ὡς βυθόρριζος ἐξηκοντούτις ἄρως, κραταιὰ ἔχον τὰ ἰσχία καὶ τὰ νῶτα τετραγῶνα, χεῖρας ἀμαξηνάτου, ἀβρυγῆ τὴν χρησιμότητα, καὶ ἀβικτον τὴν ἀρετὴν. Οὐτε οἱ ἀροχορδῶνες, οὔτινες ἐκόσμουον τὸ ἀρρενωπὸν εἶναι πρόσωπον, οὔτε ἡ κεραμίνα χροιά του, οὔτε οἱ νευρώδεις βραχίονες καὶ τὰ ῥάκη τῆς Ἀννέτας ἐπτόησαν τὸν βυτοποῖον, ὅστις εἶχεν ἑτὶ ἡλικίαν, καθ' ἣν σκιρτᾷ ἡ καρδία. Ἐθρεψε τότε ἐνέδυσσε καὶ ὑπέδρεσε τὴν πτωχὴν κόρην, ἔδωκεν αὐτῇ μισθὸν καὶ προσηνήθη πρὸς αὐτὴν εὐμενῶς μάλλον ἢ τραχέως. Τοῦτο βλέπουσα ἡ Ἀννέτα ἐκλαυσε κρύφα ἐκ χαρᾶς καὶ ἀφωσιώθη ἔλας εἰς τὸν βυτοποῖον, ὅστις, ἄλλως, ἐξεμεταλλεύθη αὐτὴν τι-

μαρτυρικῶς. Ἡ Ἀννέτα ἐπράττε πάντα. Ἐμαγειρεύει, ἐξεφθόπιζεν, ἐπλυνε τὰ ὀθόνια εἰς τὸν Λεῖγρον κ' ἐπανεφάρει αὐτὰ ἐπὶ τῶν ὠριων τῆς. Ἠγείστο ἐνώρις καὶ κατεκλίνετο ἀργά. Περσσεύαζε τὴν τροφήν τῶν τραγητῶν ἐν καιρῷ τῆς συγκομιδῆς, κ' ἐπεστάται τοὺς βυτολόγους. Ἐπερμαίνει, ὡς κύων πιστός, τῆς παρουσίας τοῦ αὐθέντου τῆς, καὶ τυφλῶς εἰς αὐτὸν ἀφωσιωμένη, ὑπῆκουεν εἰς τὰς παραδοξοτάτας τῶν ἰδιοτροπιῶν του. Κατὰ τὸ διάστημα ἐτος 1811, οὐτινος ἡ συγκομιδὴ ἀπῆλθε κούπος ἀνηκούστου, ἀπεφάσιεν ὁ Γρανδέ, μετὰ εἴκοσι ἐτῶν ὑπηρεσίαν, νὰ δωρήσῃ εἰς τὴν Ἀννέταν τὸ παλαιὸν του ὠρολόγιον, — ἦτο δὲ τοῦτο τὸ μόνον δῶρον, ὅπερ εἶχε λάβει παρ' αὐτοῦ ἡ πιστὴ ὑπηρετριά. Τῇ ἐχάριζε μὲν τὰ γηραιὰ του σανδάλια—ἄτινα τῆς ἤρχοντο ἐξαιρετὰ—ἀλλ' ἦσαν τόσον τετριμμένα, ὥστε τὸ τριμνηταῖον τοῦτο κέρδος δὲν ἠδύνατο νὰ θεωρηθῆ ὡς δῶρον ἀληθές. Ἡ ἀνάγκη κατέστησε τὴν πτωχὴν αὐτὴν κόρην τοσοῦτον φιλάργυρον, ὥστε ὁ Γρανδέ κατήντησε νὰ τὴν ἀγαπήσῃ, ὡς ἀγαπᾷ τις τὸν κύριόν του, ἡ δὲ Ἀννέτα ἐφθόνη ἀνεπαισθήτως περὶ τὴν τραχηλιὴν τῆς κλειδίον, ὅστις οὐδὲ κἄν τὴν ἠνώχλει πλέον. Ἄν ὁ Γρανδέ ἐκοπτε τὸν ἄρτον φειδωλοτέρου τοῦ δέοντος, οὐδόλω· ἐκείνη παρεπονέτο· μετείχε δὲ φαίηρά τῶν ὑγιεινῶν ὠφελιματάων, ἄτινα παρεῖχον ἡ ἀσθηρὰ διαίτα τῆς οἰκίας, ἐν ἣ οὐδέεις ποτε ἠσθῆνει. Ἄλλως τε ἡ Ἀννέτα ἀπετέλει μέρος τῆς οἰκογενείας· ἐγγελα ὁσάκις ἐγγελα ὁ Γρανδέ, ἐμεγαλλόλα ὁσάκις ἐκεῖνος ἐφθόπιζε, ἐθερμαίνετο καὶ εἰργάζετο ὅπως ἐκεῖνος. Ἀντημεῖβε δ' αὐτὴν πολλῶς ἡ ἰσότης αὐτῆ. Οὐδέποτε ὁ αὐθέντης εἶχεν ἐπιτιμήσει τὴν ὑπηρετρίαν, ὅτι ἔτρωγε τυχόν ἐκ τῆς ἀμπέλου τὰ ὑπόλοιπα τοῦ τραγητοῦ ἢ ἔκοπτεν ἀπὸ τοῦ δένδρου δαμάσκηνά τινα ἢ ῥοδάκινα. «Ἐλα, ρίψε μέσα σου, Ἀννέτα!» τῇ ἔλεγε, ὁσάκις, ἐν ἔτει εὐφορίας, ἐκαμπτόντο οἱ κλάδοι ὑπὸ τὸ βῆθος τῶν καρπῶν, καὶ οἱ ὑπέρτερι ἠναγκάζοντο νὰ τοὺς ρίπτωσιν εἰς τοὺς χοίρους. Ὁ ἀμφίβολος γέλως τοῦ γέροντος Γρανδέ ἦτο θάλπουσα ἡλιακὴ ἀκτίς διὰ πτωχὴν ἀγροτίδα κόρην, ἀναληφθεῖσαν ἐξ ἐλεημοσύνης καὶ οὐδὲν ἄλλο γνωρίσασαν ἐν νεότητι πλὴν ἀγροτικῆς καὶ τραχύτητος. Ἄλλως δὲ ἡ ἀπλή καρδία καὶ ἡ στενὴ κεφαλὴ τῆς Ἀννέτας ἐν μόνον αἰσθητὰ καὶ μίαν μόνην ἰδέαν ἠδύνατο νὰ περιλάβωσιν. Ἐφαντάζετο ἐκυτὴν ἐμφανιζομένην πρὸ τριακοντα καὶ πέντε ἐτῶν εἰς τὸ ζυλουργεῖον τοῦ γέροντος Γρανδέ, γυμνόποδα καὶ ῥακένδυτον, καὶ εἶχεν ἔναυλον ἐπὶ τὴν φωνὴν τοῦ βυτοποῖου, λέγοντος πρὸς αὐτὴν: «Τὶ θέλεις, μικροῦλά μου;» Καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη τῆς διέμενε πάντοτε νῆα. Ἐνίοτε ὁ Γρανδέ, σκεπτόμενος ὅτι τὸ ταλαίπωρον ἐκεῖνο πλάσμα οὐδένα ποτὲ ἤκουσε θωπευτικῶν λόγων, ὅτι ἠγνόει ὅ,τι δῆποτε γλυκὸ αἰσθητὰ δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ ἡ γυνή, καὶ ὅτι ἐμελλέ ποτε νὰ ἐμ-

φαισθητόν ενώπιον του Θεου άγγη ως η άειπαρόθεος, κατελαμβάνετο υπό οίκτου, κ' έλεγε υεωδών αυτήν: «Η πτωχή Αννέτα!». Είς τήν επιφώνησιν αυτήν άπεκρίνετο πάντοτε άνεκδιήγητον βλέμμα της γηραιάς ύπηρετρίας, αι λέξεις δ' εκείναι, επαναλαμβάνόμεναι εν διαλειματών, άπετέλουσιν από μακρού ήδη άλυσις φιλας συνεχής και άδιάκοπον, εις ήν πάσα εκφώνησις όμοια προσέθετε νέον κρίκον. Ο οίκτος ούτος, έν ήσθάνετο ή καρδιά του Γρανδέ και τοσοούτον ήσμενίζεν ή γραια κόρη, είχε τι τό φρικώδες. Ο άναλεήμων αυτός οίκτος του φιλαργύρου, δ μυρίας παρέχων ευχαριστήσεις, εις τήν καρδίαν του γέροντος βυτοποιού, άπετέλει τήν υπερτάτην της Αννέτας εδδαίμωνίαν. — «Πτωχή Αννέτα!» θά είπωσι βεβαίως πάντες· δ δέ Θεός θ' άναγνωρίση ποτέ του; άγγέλους του εκ της δονήσεως της φωνής των και των μυστικών αυτών πόθων. Πολλαι ήσαν οικίαι έν Σωμύρη, ατινες μετεχειρίζοντο κάλλιον τους ύπηρέτας των, χωρίς έν τούτοις να ευχαριστώνται οι οίκοδεσπόται. Διά τούτο δέ και έλεγαν: «Τί της κάμνουν της Αννέτας αυτοί οι Γρανδέ, και τους ειπε τόσον άφωσιωμένη; Και εις τήν φωτιάν ήμπορεί να πέση προς χάριν των!» — Τό μαγειρείόν της, ούτινος τά νιγκλιδωτά παράθυρα ήνοιγον προς τήν αυλήν, ήτο καθαρόν πάντοτε και ψυχρόν, άληθές μαγειρείον φιλαργύρου, όπου τίποτε δέν έπρεπε να παραπίτη. Αφού ή Αννέτα έπλυσε τά μαγειρικά της σκεύη, κ' ερύλαττε τά περισσεύματα του γεύματος και έσθινε τό πυρ, κατέλιπε τό μαγειρείόν της, ύπερ στενός διάδρομος έχάριζεν από της αϊθούσης, κ' έρχομένη προς τους κυρίους της, ένηθε κάνασθιν, πλησίον των καθήμεν. Έν μόνον κηρίον εφώτιζε τήν οικογενειακήν έσπερίδα. Η ύπηρέτρια κατεκλίνετο εις τό βάθος του διαδρόμου εκείνου, έντός τρώγλης σκοτεινής, φωτιζομένης διά στενού φαγγίτου μεσοτοιχίου. Η ευδώραστος υγεία της επέτρεπεν αυτή να κατοική άτιμωρητέ έντός της τρώγλης εκείνης, εθεν ήδύνατο ν' ακούη και τόν ελάχιστον ύόρυθον έντός της βαθείας αιγής, ήτις έκράτει έν τώ οίκω ήμέρας και νυκτός. Καθίκον είχεν, ως κύων αστυνομικός, να κρατή γρηγορούσν τό έν αυτης ούς, ένθ' έκοιμάτο, και ν' άναπαύεται άγρυπνούσα.

Η περιγραφή των λοιπών μερών της οικίας θέλει συνδεθή προς τάς περιπετείας του ιστορήματος τούτου· άλλως δέ ή ίχνογράφησις της αϊθούσης, έν ή διέλυμπεν όλη της οικογενείας ή πολυτέλεια, ύποδεικνύει εκ των προτέρων τήν γυμνότητα των άνωτέρων άράφων.

Έν έτει 1819, περί τά μέσα Νοεμβρίου, άνηψεν ή Αννέτα, άμα τή έσπέρα, τό πρώτον πυρ έν τή έστία, διότι τό φθινόπωρον είχε παρέλθει ώραιότατον. Η ήμέρα εκείνη ήτο ήμέρα έορτής, γνωστοτάτη εις τε τους χρυσωσιτάς και τους γρασοεισιτάς. Ούτω δέ οι έξ άντάγωνισται παρεσκευ-

άζοντο να προσέλθωσι πάνοπλοι, και συναντώμενοι έν τή αϊθούση να διαγωνισθώσι φιλοφρονούμενοι τήν οικογένειαν Γρανδέ. Τήν πρωταν πάντες οι έν Σωμύρη είχον ίδει τήν κυρίαν και τήν δεσποινίδα Γρανδέ συνοδευόμεναις ύπερ της Αννέτας και μεταβινούσας εις τήν ένοριακήν εκκλησίαν έν' ακούσασαι τήν λειτουργίαν· πάντες δέ άνεμνήθησαν ότι τήν ήμέραν εκείνην ήσαν τά γενέθλια της δεσποινίδος Εύγενίας. Επομένως, αφού καλώς ύπελόγησαν πότε περίπου ήθελε τελειώσιν τό γεύμα, δ συμβολαιογράφος Κρυσώ, δ άδβδασΚρυσώ και δ κύριος Κ. δέ Βουφών έσπευσαν να φθάσασιν πρό των Γρανδών, ίνα ευχηθώσι τήν δεσποινίδα Γρανδέ. Εφάρον δέ και οι τρεις ύπερομειθείς άνοιδέσμας, προΐόν των μικρών ύποστέγων φυτοκαμείων των. Οι μίσχοι των άνθών, άτινα ευελλε να προσφέρη δ πρόεδρος, ήταν έντέχνως δεδεμένοι διά λευκής μεταξωτής ταινίας, άποληγούσης εις χρυσούς κροσσούς. Τήν πρωταν δ κύριος Γρανδέ, κατ' έθιμον άπαράβατον, ύπερ ούδέποτε έλησμένοι κατά τάς άξιωμασημενεύτους ήμέρας των γενεθλίων και της έορτής της Εύγενίας, κατέλαθεν αυτήν πρίν ή έτι έγερθή της κλινής και τή προσέφερε πανηγυρικός τό πατριχόν αυτού δώρον, ύπερ, από δεκατριών ήδη έτών, ήτο περιέργων χρυσούν νόμισμα. Η κυρία Γρανδέ έδιδε συνήθως εις τήν θυγατέρα της χειμερινή ή θερινήν έσθήτα, αναλόγως του καιρού. Τά δύο ταύτα δώρα και τά χρυσά νομίσματα άτινα συνεκρίμζεν ή νεανίς τήν πρώτην του έτους, και τήν έορτήν του πατρός της, άπετέλουσιν μικρόν εισόδημα τριακασίον περίπου φράγκων, ύπερ ευχαρίστως έβλεπον δ Γρανδέ συγκεφαλαιούμενον. Τά χρήματά του μετέβαινον άπλώς από ενός ταμείου εις άλλο. Ανέτρεφε δέ ούτω φιλοστοργώς και τήν φιλαργύριαν της κληρονόμου του, παρ' ής είχεται μάλιστα πολλάκις λόγον περί του θησαυρού της—αύξηθέντος άλλοτε υπό των Βερταλιέρ— προσθέτων: — «Αυτά θά εινε ή δωδεκάς του γάμου σου». Η δωδεκάς εινε παλαιόν έθιμον, επικρατούν έντ' και εδλαδώς τηρούμενον εις κεντρικάς τινας πόλεις της Γαλλίας. Οσάκις έν Βερβύ ή Ανζού νεανίς τις νυμφεύεται, ή οικογενεία της ή του συζύγου της ή οικογένεια όφείλουσι να προσφέρωσιν εις αυτήν βαλάντιον περιέγον, άνκλόγως της περιουσίας του δώρητου, δύο δεκα νομίσματα ή δώδεκα εξ αυτών δωδεκάδας ή χίλια διακόσια χρυσά ή άργυρά. Η πτωχοτάτη ποιμενίς δέν νυμφεύεται χωρίς τήν δωδεκάδα της, έστω αυτη δωδεκάς χαλκίων κρομάτων. Έν Ισπαδύνα μνημανεύουσιν έντ' της εις πλουσίαν κληρονόμον δαρηθείσης δωδεκάδας, ήν άπετέλουσιν εκατόν τεσσαράκοντα τέσσαρα πορτογαλλικά χρυσά. Ο Πάπας Κλήμης δ' Η', θεός της εκ Μεδίκων Αικατοίνης, έδωκεσεν αυτη, εις τήν ένύμφευσε μετά του Β' Εδρίκου, δωδεκάδα χρυσών αρχαίων νομισμάτων μεγίστης αξίας.

Διαρκούντος του γεύματος δ πατήρ ήτο φαιδρότατος, βλέπων τήν Εύγενίαν του έτι ώραιότεραν υπό τήν νέαν της έσθήτα, και άνέκραζεν:

— Αφού εινε ή έορτή της Εύγενίας, δς άνάψωμεν φωτιάν, διά τό καλόν!

— Θά παντρέψωμε τό κορίτσι μας μέσα 'ς τόν χρόνον, χωρίς άλλο! είπεν ή Αννέτα, άποκοιζούσα τά περισσεύματα χηνός. — ήτις διά τούς βυτοποιούς επέχει τόπον φασιανού.

— Δέν έχει ή πόλις μας γαμβρούς δι' αυτήν, απήντησεν ή κυρία Γρανδέ, προσβλέπουσα τόν συζυγόν της τοσοούτον δειλώς, όττε κατεφαίνετο πρόδηλος ή έντελής συζυγική δουλεία, ύφ' ήν έστένάζεν ή ταλαίπωρος γυνή.

Ο Γρανδέ έθάρησεν τήν θυγατέρα του, και άνεφώνησεν ευθύμως:

— Η κόρη μας κλειει σήμερον τά εικοσιτρία, και γρήγορα θά τό σκεφθομεν αυτό τό πράγμα.

Η Εύγενία και ή μητηρ της άντήλλαξαν σιωπηλόν βλέμμα σενενοήσεως.

Η κυρία Γρανδέ ήτο γυνή ξηρά, ισχνή, κίτρινη ως κιδώνιον, άδελός, βράδυκλιντος· ήτο γυνή έξ' εκείνων, ατινες φάνονται πλασθεσθαι ίνα τυραννώνται. Είχε μεγάλα όπτα, μεγάλην βίνα, μέγα μέτωπον, μεγάλους οφθαλμούς, και άμοιάζεν άμυδαράς εκ πάταξ δψεας προς τούς συμφοδς εκείνους και σπογγώδεις καρπούς, οστινές ούτε χυρόν έχουσι πλέον, ούτε γευσίν. Οι δόντες της ήσαν μελανοί και σπάνιοι, τό στόμα της έβρυσιδωμένον, δ δέ πάγων αυτης μακρός, δξύς και άνάκρυτος. Ητο εξαίρετος άλλως γυνή, άληθής γόνος των Βεστέλιέρ. Ο άδβδασ Κρυσώ ευσισκεν έντέχνως τόν τρόπον να τή λέγη ένιοτε, ότι ήτο ποτε ευμορφος, και τό επιστέυεν εκείνη. Γλυκύτης άγγελική, έγκαρτερήσις έντόμου τυραννομένη υπό παιδιών, εδλάδεα σπάνια, γαλήνη ψυχής άμεταβλήτης και άγαθότης καρδιάς έφειλκασον επ' αυτήν γενικόν σεβας και οίκτον.

Ο συζυγός της ούδέποτε τή έδιδε διά μιάν πλεονα των εξ φράγκων διά τάς μικράς της δαπάνας. Καί τοι γελοία τό φαινόμενον, ή γυνή αυτη, ήτις εκ προικός και κληρονομίας είχε προσπόρισαι εις τόν γέροντα Γρανδέ πλέον των τριακασίων χιλιάδων φράγκων, ήσθάνετο πάντοτε τοσοούτον βαθείαν ταπεινώσιν εκ της υποτάγης αυτης και της ελιωτείας, καθ' όν δέν έτόλμα να επαναστη της ψυχής της ή αγαθότης, ώστε ούδέποτε είχε ζητήσει πέντε λεπτά, ούδέ παρητήρησιν έξεστόμίζεν οίκον ή ποτε περί των εγγράφων δσα προσήγεν εις αυτήν προς υπογράψην· δ συμβολαιογράφος Κρυσώ. Η άνόητος αυτη και κρυφία υπερήφανη, ή ψυχική αυτη ευγένεια, ήν διαρκώς παρεγγώμιζε και προσέβαλλον δ Γρανδέ, έδέσποζον πάταξ πράξεως της γυναικός εκείνης. Η κυρία Γρανδέ έφορει πάντοτ' έσθήτα εκ μεταξωτού πρασινωπού ύφάσματος, ής είχε κατορθώσει να παρατίνη τήν διάρκειαν επί έν' περίπου

έτος. Εφερε μανδήλιον λευκόν βαμβακινον περί τόν τράχηλον, πέτασον ψιθόνον, και πάντοτε σκεδόν μαύρην μεταξωτήν ποδιάν. Σπανίως δέ έξερχομένη της οικίας, όλίγα κατέλυε σανδάλια. Απλώς είπαιν, ούδέποτε έπεθόμει τι δι' εκυτήν. Διά τούτο δέ δ Γρανδέ ήσθάνετο πολλάκις τύψιν τινά συνειδήσεως, άναμνησκόμενος πόσος χρόνος είχε παρέλθει απ' ής έδωκεν εξ φράγκων εις τήν συζυγόν του, και συνέφωνα μικρόν τι δώρον δι' αυτήν, οσάκις επώλει τήν ετρησίαν του συγκομιδήν. Τά τέσσαρα δέ ή πέντε λουδοβίκεια, άτινα προσέφερον επί τούτω δ Βέλγης ή Ολλανδός άγοραστής, άπετέλουσιν τήν σπουδαιότεραν πρόσδοον της κυρίας Γρανδέ. Οτε όμως έλάμβανεν αυτη τά πέντε της εκείνα λουδοβίκεια, δ συζυγός της τή έλεγε πολλάκις, ως άν είχον κοινόν τό βαλάντιον: αέχεις μερικάς δεκάρας; να με δανείσης; Η δέ ταλαίπωρος γυνή ήτο εδδαίμων, έτι ήδύνατο να παρατήρη εκδοούσιν εις ανθρώπον, έν δ πνευματικός της εκήρυττεν άρχοντα αυτης και κύριον, και τω απέδιδε, διαρκούντος του χειμάνος, τάλληρά τινα εκ του χρηματίου της. Οτε δ Γρανδέ είχγε του θυλακίου του τό πεντάφραγκον, ύπερ έχορήγει κατά μήνα εις τήν κόρην του διά τήν κλωστήν, τάς βελήνας και τάς άλλας της μικράς δαπάνας, έλεγε πάντοτε προς τήν γυναίκα του, αφού—έννοείται— έκλειε τό θυλάκιόν του: — «Και σύ, γρηά, δέν θέλεις τίποτε;»

— Βλέπομεν, . . . άλλην φοράν, άπεκρίνετο ή κυρία Γρανδέ, εμπνεομένη εξ αισθημάτων μητρικής άξιοπροπέλειας.

Αλλά τό ύφος αυτό διεφουέ τήν άντίληψιν του Γρανδέ, όστις επίστευε μάλιστα ότι ήτο και γενναϊδωρος προς τήν συζυγόν του.

Οσοι φιλόσοφοι άπαντώσιν Αννέταξ, κυρία Γρανδέ και Εύγενίας, δέν έχουσιν άρα δικαίωμα να δνομάσωσιν ειρώνα τήν θείαν πρόνοιαν.

Μετά τό γεύμα εκείνο, καθ' ό τώ πρώτον έγένητο λόγος περί του γάμου της Εύγενίας, ή Αννέτα μετέβη εις τό δωμάτιον του αυθέντου της, ίνα φέρη μιάν βανδακιν κάσσιον, και όλίγον έλειψε να πέση.

— Βλα, . . ζών! εφώνησεν δ κύριός της, θά άρχίσης να πέφτης τόρα και σύ;

— Αφέντη, . . εινε ένα σκαλί που κουνιέται. . .

— Έχει δικαίον, είπεν ή κυρία Γρανδέ. Επρεπε να τό έχης διορθωμένον πρό καιρού. Χθές ή Εύγενία όλίγον έλειψε να βγάλη τό πόδι της.

— Βλα! προσέθηκεν δ Γρανδέ, βλέπων κάτωχρον τήν Αννέταν, αφού εινε τά γενέθλια της Εύγενίας κ' εκόντευσας να πέσης, πάρε και σύ ένα ποτηράκι, να συνέλθης.

— Μα τό ναί, τό έξεδούλευσα, αφέντη, είπεν ή Αννέτα. Να ήτον άλλος θά έσπαζε τήν μποτίλιαν· εγώ, διά να τήν φέρω 'ς τόν άέρα, έτσάκιζα καλλίτερον τόν άγωνά μου.

— Πωγή 'Αννέτα! είπεν ο Γρανδέ, κινών αυτή κάσσιον.

— 'Εκτόπησες; ήρώτησεν αυτήν ή Βύγενία, προσβλέπουσα μετά συμπαθείας.

— 'Οχι, κυρία, κρατήθηκα.

— Α! το λοιπόν, αφού είνε τα γενέθλια της Βύγενίας, είπεν ο Γρανδέ, θα σας διορθώσω το σκαλί σας. Μα δέν ζεύρετε και σεις, εύλογήμεναι, να πατήτε εις την άκρην, που είνε ακόμη στερεά;

Λαβών δε ο Γρανδέ το κηρίον, άφηκε τίν σύζυγόν του, την κόρην του και την υπηρέτριάν του χωρίς άλλου φωτός ή του από της φλεγούσης εστίας, και μετέβη εις την αποθήκην να εβρη σανίδας, καρφια και τα εργαλείά του.

— Νέλλω να σας βοηθήσω; εφώνησε προς αυτόν ή 'Αννέτα, ότε τον ήκουσε μετ' άλλον κτυπούντα επί της κλίμακος.

— Δέν είν' ανάγκη! τήν τέχνην μου τήν 'ξεύρω! απήντησεν ο πρώην βυτοποιός.

Καθ' ήν στιγμήν ο Γρανδέ ίδίαις χερσίν επεσκεύαζε την κατεσκευασμένην του κλίμακα και εσύριζεν ήχηρότατα εις ανάμνησιν της νεότητός του, οι τρεις Κρουσά έβρουσαν την θύραν.

— Του λόγου σας είσθε, κύριε Κρουσά; ήρώτησεν ή 'Αννέτα, θεωρούσα διά του μικρού κικλιδωμάτας.

— Μάλιστα, απήντησεν ο πρόεδρος.

Η 'Αννέτα ήνοιξε την θύραν, και προς την λάμπιν της εστίας, ανατακλωμένην υπό τον θόλον, κατώρθωσαν οι τρεις Κρουσά να διακρίνωσι την είσοδον της αίθουσας.

— 'Ω, χαρά 'ς το! χαρά 'ς το! εφώνησεν ή 'Αννέτα δσφοκαιομένη τα άνθη.

— Με συγχωρείτε, κύριοι, έκραξεν ο Γρανδέ, αναγνωρίζων την φωνήν των φίλων του, εφθασα! 'Εγώ δέν εντρέπομαι... μερμερίζω μοναχός μου τήν σάλα μου.

— Κάμε δουλειά σου, κύριε Γρανδέ, ή δουλειά 'ντροπή δέν έχει! είπεν αποσθεγματικώς ο πρόεδρος.

Η κυρία και ή δεσποινίς Γρανδέ ήγήρθσαν, ο δε πρόεδρος, ώφελοόμενος εκ του σκότους, είπεν εις την Βύγενίαν:

— Μου επιτρέπετε, δεσποινίς, να σας εύχηθώ σήμεραν, ήμέραν των γενεθλίων σας, οσιράν όλην ετών εύτυχίας και υγείας;

Προσήμενε δε τότε μεγάλην δέσμην άνθέων σπανίων εν Σωμύρην, και κρατών την πλουσίαν κληρονόμον από των άγκώνων, ήσπασθη αυτήν εκατέρωθεν του τραχήλου μετ' αυταρσεκείας, ήτις κατέστησε την Βύγενίαν περιπόρφυρον εξ αίδαος.

Ο πρόεδρος, όστις ώμοιάζε προς υπερμεγέθη σιαυριώντα ήλον, ενόμιζεν ότι τοιοιτοτρόπος καθίστατο άρεστός.

— Εύγε, κύριε πρόεδρε! με ταίς υγείαις σας! είπεν ο Γρανδέ εισερχόμενος. Δέν στενοχωρείσθε, βλέπω, τās εορτάς.

— Με την κυρίαν Βύγενίαν, είπεν ο άββας Κρουσά, ώπλισμένος και αυτός διά της άνθοδέσμης του, θα ήτο καλ' ήμέραν εορτή διά τον άνεψιόν μου.

Ο άββας ήσπασθη την χείρα της Βύγενίας, ο δε συμβολαιογράφος, εφίλησεν αφελέστατα τās δύο της παρειάς, και είπε:

— Πώς μεγαλώνουν τα κορίτσια! δώδεκα μήνες τον χρόνον!

Ο δε Γρανδέ, όστις επαναλαμβάνε πάντοτε τās άστειότητάς του, όσακις τή εφαινοντο νόστιμοι, απέθηκε το κηρίον του επί της εστίας, λέγων:

— 'Αφού είνε σήμεραν τα γενέθλια της Βύγενίας, πρέπει ν' ανάψωμεν τα κηρία.

Άφησε δε μετά προσοχής τοις κλάδους των λυχνωστατών, προσήρμωσε την κηροδόχην εις εκάτερον των υποβάθρων, έλαβε παρά της 'Αννέτας κηρίον νέον, ούτινος την άκρην περιέβαλλε τεμάχιον χαρτίου, και εμπήξας αυτό εις τήν όπην, το έστερέωσε, το άνψη, κ' εκάθισε μετά ταύτα πλησίον της γυναίκας του θεωρών έναλλάξ τοις φίλους του, την θυγατέρα του και τα δύο κηρία.

Ο άββας Κρουσά, άνθρωπίσκος μικρός, εύτραφής και παχύσαρκος, φορών φενάκην πυρρην και απλόταχα, μαρφήν δ' έχων γραίας χαρτασκικρίας, είπε προτεινων τοις πόδας αυτού, υποδεδεμένους χονδρά σαντάλια μετ' άργυρών πορπών.

— Οί Γρασέν δέν ήλθαν;

— Δέν ήλθαν ακόμη, απήντησεν ο Γρανδέ.

— Αλλά θα έλθουν; ήρώτησεν ο γέρον συμβολαιογράφος, μαρφαζών παραδόξως το πρόσωπον αυτού, διάτρητον ως παλαιόν εξαφριστήριον.

— Νομίζω, απεκρίθη ή κυρία Γρανδέ.

— 'Ετελειώσατε τον τρύγον; ήρώτησε τον Γρανδέ ο πρόεδρος δε Βομφών.

— Παντού! είπεν ο γέρον άμπελουργός, έγερθαις και περιπατών κατά μήκος διά της αίθούσας, προτεινων δε τον ώώρακα μετ' αυταρσεκείας υπερηφάνου, οίαν εξέφραζε και ή λέξις του: παντού!

Διά της θύρας του διαδρόμου, όστις έφερον εις το μαγειρείον, είδε τότε την 'Αννέταν καθήμενην έγγυς του πυρός, έχουσαν φώς άνημμένον κ' ετοιμαζομένην να νήση εκεί, όπως, μη άναμιχθή εις την εορτάσιμον έσπερίδα.

— 'Αννέτα, τί είν' αυτά; είπε προχωρών εις τον διάδρομον. Σβύσε το φώς σου γρήγορα, κ' έλα να καθίσης μαζί μας. Δόξα σοι ο Θεός, ή σάλα είνε αρκετά μεγάλη.

— Θα σας έλθη καλός κόσμος, αφέντη.

— Και σ' τάχα τί είσαι; Δέν έγεινες και σ' από του 'Αδάμ, το πλευρό;

— Στραφαίς δε προς τον πρόεδρον, τώ είπεν:

— 'Επαλήθευσε το πράγμα σας;

— 'Οχι, ακόμη, να σας 'πω το φυλάττω. 'Αν

είν' εφέτος καλό το κρασί, εις δύο χρόνους θα ήνε καλύτερον. Οί ιδιοκτήται, καθώς ζεύρετε, ωρλίσησαν να κρατήσουν τās τιμάς, και οι Βέλγαι δέν μάς γελούν εφέτος. 'Αν φύγουν, αδιάφορον θα επιστρέψουν.

— Βέβαια! αλλά πρέπει να κρατήσωμεν καλά, είπεν ο Γρανδέ διά τρούπου όστις προξένησε φρίκην εις τον πρόεδρον.

— Μήπως εύρίσκεται εις διαπραγματεύσεις; διενοήθη ο Κρουσά.

Την στιγμήν εκείνην κτύπος εις την θύραν άνήγγειλε την οικογένειαν των Δε Γρασέν, ή δε άφίξις των διέκοψε διάλογον ήρχισμένον μεταξύ της κυρίας Γρανδέ και του άββας.

Η κυρία δε Γρασέν ήτο μία των μικροσωμων εκείνων, ζωηρών, εύσαρκων, λευκών και ροδιώνων γυναικών, ατίνας χάρις εις την μοναστικόν επαρχιακόν βίον και τās έξαις ζωής έναρέτου, διατηρούνται νέαι, και τασσακοντοούτιδες έτι. 'Ομοιάζουσι τα τελευταία όψημα βόδα, ήτινα τέρπουσι μεν την όρασιν, έχουσιν όμως ψυχρά πλέον και άσσμα σχεδόν τα πέταλα. 'Ενεδύετο αρκετά κοψώς, έφερε τās εσθητάς της εκ Παρισίων, ήτο πρότυπον εν τη μικρή πόλει της Σωμύρης, και έδιδεν έσπερίδας. 'Ο σύζυγός της, παλαιός καταλυματικός εν τη αυτοκρατορική ηρωρά, βαρβαρικός πληγωθείς εν 'Αουστριλιτζ και λαβών την σύνταξιν του, διατήρει, και τοι ύποληπτόμενος τον Γρανδέ, την άθυρόστομον παρρησίαν των στρατιωτικών.

— Καλησπέρα, Γρανδέ, είπε προς τον άμπελουργόν, τείνων αυτό την χείρα και επιτηδεύων ήθός της ύπεροχής, ύφ' ήν εξεμηθένεις πάντοτε τοις Κρουσά. Δεσποινίς, προσέθηκεν αποτεινόμενος προς την Βύγενίαν, αφού έχαιρέτισε την κυρίαν Γρανδέ, είσθε πάντοτε ώραία και φρόνιμος, και δέν ήξεύρω να τήν αλήθειαν, τί ήμπορει κανείς να σας εύχηθώ.

Είσα δε προσέφερε μικρόν κιδώτιον, όπερ εκόμιζεν ο υπηρέτης του, περιέχον θάμνον τινα του 'Ακρωτηρίου, άνθος σπάνιον και πρό μικρού εισηγμένον εις την Ιβρώπην.

Η κυρία δε Γρασέν ήσπασθη τρυφερότατα την Βύγενίαν, της έσφιγξε την χείρα και τή είπεν:— 'Ο 'Αδόλφος ανέλαβε να σας προσφέρει το μικρόν μου ένθύμημα.

'Υψηλός δε, ξανθός, ώχρος και αδύνατος νεανίας, κόσμιος τοις τρόποις και δειλός κατ' επιφανείαν, δάπανήσας όμως εν Παρισίαις, όπου είχε σπουδάσει τα νομικά, δατώ ή δεκα χιλιάδας φράγκων πλέον του έτησίαις χορηγήματός του, προσήλθε τότε εις την Βύγενίαν, ήσπασθη αυτήν επί των δύο παρειών, και τή προσέφερε πιξίδα εργοχείρου, ής πάντα τα μικρά εργαλεία ήσαν εξ επιχρύσου άργύρου— κοινά όμως και πρόστρυχα, καίτοι ο μικρός θυρεός, θν έφερον κεχαρτημένον μετά των γοθικών στοιχείων Ε. Γ., παρέχεν εις

αυτά την επιφάνειαν καλλιτεχνημάτων. 'Ότε ήνοιξε την πιξίδα ή Βύγενία, ήσθάνθη χαράν άπροσδόκητον και μεγάλην, εκ των χαρών εκείνων, ατίνας προσξενούσιν ερόθημα και φρικίαν εις εύχριστον εις τās νεάνιδας. 'Βστρεψε τοις όφθαλμούς προς την πατέρα της, ως έρωτώσα αν ήδύνατο να δεχθή το προσφερόμενον, ο δε κύριος Γρανδέ απήντησε: «Πάρ' το, κόρη μου! » δι' ήου; όπερ ήδύνατο ν' άπαθανάτιση ήθροποιόν. Οί τρεις Κρουσά απέμειναν ένεοί, βλέποντες το χαρμόσυνον και ζωηρόν βλέμμα, όπερ ήτένισεν ή κληρονόμος: προς τον 'Αδόλφον Δε Γρασέν, λαμβωθεϊσα εκ του άνηκούστου εκείνου πλουτέου. 'Ο κύριος δε Γρασέν προσέφερε εις τον Γρανδέ ταμβάκοι, έλαβε και αυτός άκροίς δακτύλοις, έτίναξεν έπειτα δλίγους αυτού κόκκους, οίτινες είχαν πέσει επί της ταινίας του λεγεώνος της Τιφής, ήτις εκόσμηε την κομμιωδόχην του κυανού του έπενούτου, και μετά ταύτα έθέρωσε τοις Κρουσά δι' ήθους σημαίνοντας: «—Πώς σας εφάνη; » Η δε κυρία Δε Γρασέν προσείθε τα κυανά βουκαλία, όπου ήσαν εντεθειμέναι αι άνωθεσμια των Κρουσά, το δε βλέμμα της, οίονει αναζητούν τα ώώρα των, ήν πλήρες χλεύης, υπό την προσοπιστήν αυτού άκακίαν. Κατά την άροσφαλή ταύτην περζίταται, ο άββας Κρουσά άνακα των άνήγων να καθίση κύκλω του πυρός της εστίας, και απήλθε να περιπατήση μετά του Γρανδέ εις το βάθος της αίθούσας. 'Ότε δε οι δύο γέροντες εύρέθησαν εν τώ σπηκ παραθύρου τινός, του μάλλον μαμακρησμένου των Δε Γρασέν,—'Αυτοί οι άνθρωποι, είπεν ο Ιερεύς εις το ούς του φιλαργύρου, πετούν τα χρήματα από τα παράθυρα».

— Τι πειράζει, αφού κατονοτούν εις το ταμείον μου, απήντησεν ο γέρον άμπελουργός.

— 'Εχετε τα μέσα ύποθέτω, να χαρίσετε ένα χρυσόν φαλλίδι εις την θυγατέρα σας, προσέθηκεν ο άββας.

— Της χαρίζω άλλα πράγματα, καλλίτερα παρά φαλλίδια, απεκρίθη ο Γρανδέ.

— 'Ο άνεψιός μου είνε βλάξ, διελογίσθη ο άββας, θεωρών τον πρόεδρον, ούτινος ή ανάστατος κόμη καθίσα έτι δυσθυμοτέραν την μελαψήν φυσιογνωμίαν. Δέν ήτον δυνατόν να εβρη κανέν άνόητον δάρον αλλά με άξίαν;

— Τώρα θα παίξωμεν, κυρία Γρανδέ, είπεν ή κυρία δε Γρασέν.

— Είμεθα όλοι, και ήμπορούμεν να κάμωμεν δύο τραπέζια...

— 'Αφού είνε ή εορτή της Βύγενίας, είπεν ο γέρον Γρανδέ, κάμετε ένα λόγον όλοι σας, να παίξουν και τα παιδιά.

Και ταύτα λέγων ο πρώην βυτοποιός, έδειξε την κόρην του και τον 'Αδόλφον.

— 'Ελα, 'Αννέτα, βάλε τα τραπέζια.

— Στάσου να σε βοηθήσωμεν, 'Αννέτα, είπεν

ἡ κυρία Δὲ Γρασέν, παιδρὰ ἐτι ἐκ τῆς χαρᾶς, ἦν προδξένησεν εἰς τὴν Εὐγενίαν.

— Ποτέ μου δὲν κηχαριστήθην τόσον πολὺ, τῆ εἶπεν ἡ κληρονόμος. Δὲν εἶδα ποτέ μου τόσον ὠραῖον πρᾶγμα.

— Ὁ Ἀδόλφος τὸ ἔφερν ἀπὸ τὸ Παρίσι, καὶ τὸ ἐξέλεξε μόνος του, τῆ εἶπεν εἰς τὸ οὖς ἡ κυρία Δὲ Γρασέν.

— Ῥαδιοῦργει κ' ἐνοιο σου! ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ πρόεδρος. Ἐλα νὰ δικασθῆς κἀμμίαν ἡμέραν, σὺ ἢ ὁ σύζυγός σου, καὶ τότε λογαριαζόμεθα.

Ὁ συμβολαιογράφος, καθήμενος ἐν τῇ γωνίᾳ του, εἰσέβρει ἀπαθῶς τὸν ἀδβάν, κ' ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν:

— Ὅ,τι καὶ νὰ κάμουν οἱ Δὲ Γρασέν, ἡ ἰδική μου περιουσία, τοῦ ἀδελφοῦ μου καὶ τοῦ ἀνεψιῦ μου συμποσῶνται εἰς ἓν ἑκατομμύριον καὶ ἑκατὸν χιλιάδας φράγκα. Οἱ Δὲ Γρασέν ἔχουν τὸ πολὺ πολὺ τὸ ἥμισυ, κ' ἔχουν καὶ μίαν κόρη. Ὅ,τι δῶρον καὶ ἂν κάμουν, ἡμεῖς θὰ πάρωμεν μίαν ἡμέραν καὶ τὴν κληρονόμον καὶ τὰ δῶρά των.

Τὴν οὐδὸν καὶ ἡμίσειαν ὥραν τῆς ἐσπέρας δύο τράπεζαι ἦσαν ἐστρωμέναι, ἡ δὲ ὠραία κυρία Δὲ Γρασέν εἶχε κατορθώσει νὰ τοποθετήσῃ τὸν υἱὸν τῆς πλησίον τῆς Εὐγενίας. Οἱ ἠθοποιοὶ τοῦ σπουδαίου ἐκείνου δράματος, ἔπειρ καίτοι κοινὸν κατ' ἐπιφάνειαν, ἦν οὐχ ἦττον πλήρες ἐνδιέφεροντος, ἔχοντες ἐνώπιόν των ποικιλόχρωμα καὶ διάριθμα τεμάχια ναποχάρτου καὶ σημαντοῦδας ἐξ ἑλλοῦ κυανῆς, ἐφαίνοντο προσέχοντες τὸ οὖς εἰς τὰς ἀστείότητας τοῦ γέροντος συμβολαιογράφου, ὅστις πάντα ἐξαγόμενον ἀριθμὸν συνώδευσεν καὶ διὰ μίαν του παρατηρήσεως. Πάντες ὁμοῦ εἶχον τὸν νοῦν εἰς τὰ ἑκατομμύρια τοῦ κυρίου Γρανδέ. Ὁ γέρον βυτοποιοῦς εἰσέβρει ἀπαθῶς τὰ ροδόχροα πτερὰ καὶ τὴν καινουργὴν ἐσθῆτα τῆς κυρίας Δὲ Γρασέν, τὴν ἀρβενωπὴν κεφαλὴν τοῦ τραπεζίτου καὶ τὴν τοῦ Ἀδόλφου, τὸν πρόεδρον, τὸν ἀδβάν καὶ τὸν τραπεζίτην, κ' ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν:

— Βίνε δλοι συναγμένοι διὰ τὰ χρήματά μου. Ἦλθάν δλοι καὶ πλήττον χάριν τῆς κόρης μου. Ἐ, ἔ! ἡ κόρη μου δὲν εἶνε διὰ κἀνένα των, καὶ δλοι των μοῦ χρησιμεύουν ὡς ἀγκίστρι!

Ἡ οἰκογενειακὴ αὐτῆ εὐθυμία, ὑπὸ τὴν γηραιάν ἐκείνην καὶ τσφορόχρον αἰθουσαν, ἦν ἀμυδρῶς ἐφώτιζον δύο μόνον κηρία· οἱ γέλωτες ἐκείνοι, οὗς συνώδευσεν ροδανίζουσα ἡ Ἀννέτα, καὶ οἵτινες ἦσαν εἰλικρινεῖς μόνον ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς Εὐγενίας καὶ τῆς μητρὸς τῆς ἡ μικρότης ἐκείνη περὶ συμφέροντα τοσοῦτα μεγάλα· ἡ νεαρὰ ἐκείνη κόρη, ἥτις ὁμοίᾳ πρὸς τὰ σπάνια πτηνά, τὰ γινόμενα θύματα τῆς μεγάλης των ἀξίας, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζωσι, κατεδιώκετο πανταχόθεν διὰ ψευδῶν φιλίας ἐνδείξεων πάντα ταῦτα καθίστων τὴν σκηνὴν αὐτὴν θλιβερῶς κωμικὴν.

Ἄλλὰ μήπως ἡ σκηνὴ αὐτῆ, ἐν ὅλῃ τῆς τῆ ἀπλότητι, δὲν εἶνε ὁμοία ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ τόπῳ; Ἡ μορφή τοῦ Γρανδέ, ἐκμεταλλευομένου τὴν ψευδῆ ἀφοσίωσιν τῶν δύο οἰκογενειῶν καὶ καρπουμένου ἐξ αὐτῶν ὑπέρογκα ὄφελῃ, ἐδέσποζε τοῦ δράματος ἐκείνου καὶ τὸ ἐφώτιζε. Ἡ φυσιογνωμία ἐκείνη δὲν ἐξέφραζεν ἄρα ἐν πάσῃ αὐτῆς τῇ παντοδυναμίᾳ τὸν μόνον σήμερον πιστευόμενον θεόν, τὸ ἀργύριον; Τὰ ἰλαρὰ τοῦ βίου αἰσθήματα ἦσαν πάντῃ δευτερεύοντα κατὰ τὴν σκηνὴν ἐκείνην· ἔθαλλον δ' αὐτὰ τρεῖς μόνον· ἀγναὶ καρδίαι, ἡ τῆς Ἀννέτας, τῆς Εὐγενίας καὶ τῆς μητρὸς τῆς. Πόσῃν δὲ πρὸς τοῦτοῖς ἀγνοίαν ἐνεῖχεν ἡ ἀνυπόκριτος αὐτῶν ἀφέλεια! Ἡ Εὐγενία καὶ ἡ μήτηρ τῆς οὐδὲν ἐγνωρίζον περὶ τῆς περιουσίας τοῦ Γρανδέ· ἔκρινον τὰ τοῦ βίου ὑπὸ τὸ φῶς τῶν ἀμυδρῶν των ἰδεῶν, δὲν ἐτίμων δὲ οὐδ' ὑπετίμων τὸ χροῖμα, διότι εἶχον συνειθῆσαι νὰ μὴ αἰσθάνωνται τὴν ἀνάγκην του. Τὰ αἰσθήματα των, καταθρυπτόμενα ἐν ἀγνοίᾳ των ἀλλὰ ζωηρὰ μάγντοτε, καὶ τὸ περιβάλλον τὴν διαρκῆν αὐτῶν μυστήριον, καθίσταν αὐτὰς ἐξαιρετικῶς περιέργους ἐντὸς τῆς ὁμηγύρευς ἐκείνης, ἥς ὁ βίος ἦτο καθαρῶς ὀλικός. Φρικώδης ἀληθῶς εἶνε τοῦ ἀγνώτου ἡ κατάσταση. Πάσης οἰκισθῆσθε αὐτοῦ εὐτυχίας προξένος εἶνε πάντοτε μία του ἀγνοία.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἡ κυρία Γρανδέ ἐκέρδιανεν ὁ γδοήκοντα λεπτὰ — ποσὴν πρωτοφανῆς ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐκείνης. — ἡ δὲ μεγάλη Ἀννέτα ἐγγέλα ἐξ ἐυχρηστῆσεως, βλέπουσα τὴν κυρίαν τῆς ταμιεύουσαν ἐν τῷ θυλακίῳ τῆς τὸ μέγα ἐκεῖνο κέρδος, τὸ ῥόπτρον τῆς ἔξω θύρας ἐκρότησεν ἀφηνεῖς, καὶ ἐκρότησε τοσοῦτον θορυβῶδῶς, ὥστε αἱ γυναῖκες ἀνεσκήρτησαν ἐπὶ τῶν καθισμάτων των.

— Δὲν εἶνε ἀνθρώπος τῆς Σαμύρης αὐτὸς ποὺ κτυπᾷ ἔτσι, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος.

— Τί κτύπημα εἶν' αὐτό! εἶπεν ἡ Ἀννέτα. Θέλουν νὰ σπάσουν τὴν πόρτα μας;

— Ποῦς διάβολος νὰ εἶνε; ἀνέκραξεν ὁ Γρανδέ.

Ἡ Ἀννέτα ἔλαθεν ἐν τῶν δύο κηρίων καὶ ἀπῆλθε ν' ἀναίξῃ, συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ Γρανδέ.

— Γρανδέ, Γρανδέ! ἐφώνησεν ἡ σύζυγός του, καταληφθεῖσα ὑπὸ αἰσθήματος φόβου ἀορίστου καὶ ἠρησασα πρὸς τὴν θύραν τῆς αἰθούσης.

Πάντες οἱ καίζοντες ἐθεώρησαν ἀλλήλους.

— Δὲν πηγαίνωμεν καὶ ἡμεῖς; εἶπεν ὁ κύριος Δὲ Γρασέν. Αὐτὸ τὸ κτύπημα δὲν μ' ἀρέσει διόλου.

Μόλις ὁμοῦ κατώρθωσεν ὁ κύριος Δὲ Γρασέν νὰ ἴδῃ τὸ πρόσωπον νεανίου, συνοδευομένου ὑπὸ τινος κομιστοῦ τῶν λεωφορείων, ὅστις ἔφερε μὲν ἐπ' ὤμων δύο κολοσσαῖα κιβώτια ἐκράτει δὲ καὶ τινὰς μαρσίπους.

Ὁ Γρανδέ ἐπεστράφη ἀπατόμως πρὸς τὴν σύζυγόν του, καὶ τῆ εἶπε:

— Κυρία Γρανδέ, κύτταξε τὸ παιγνιδιὸν σου καὶ ἀφήσε με νὰ συνεννοηθῶ μὲ τὸν κύριον.

Ταῦτα δὲ εἰπὼν ἐκλείσσε ζωηρῶς τὴν θύραν τῆς αἰθούσης, ὅπου οἱ τεταραγμένοι παίκτορες κατέλαθον μὲν καὶ πάλιν τὰς θέσεις των, δὲν ἐξηκολούθησαν ὁμοῦ πλέον τὸ παίγνιον των.

— Βίνε κἀνεις ἐντόπιος, κύριε Δὲ Γρασέν; ἠρώτησεν αὐτὸν ἡ σύζυγός του.

— Ὅχι, εἶνε ξένος.

— Θὰ ἔρχεται βαβαῖος ἀπὸ τοῦ Παρισίου.

— Ἀλήθεια, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος, ἐξάγων τὰ γρηκιὸν του ὠρολόγιον. Δύο δακτύλους παχὺ καὶ ὁμοιον πρὸς ἄλλανδικὸν πλοῖον, εἶνε ἡ ὥρα ἑννέα. Διάβολε! τὸ λεωφορεῖον δὲν καθυστέρει ποτέ.

— Καὶ εἶνε νέος αὐτὸς ὁ κύριος; ἠρώτησεν ὁ ἀδβάν Κρουῖ.

— Νέος, ἀπάντησεν ὁ κύριος Δὲ Γρασέν· καὶ τὰ πράγματά του θὰ ζυγίζουν τοῦλάχιστον τριακόσια χιλιόγραμμα.

— Ἡ Ἀννέτα δὲν ἔρχεται, εἶπεν ἡ Εὐγενία.

— Θὰ εἶνε κἀνεις συγγενῆς σας, εἶπεν ὁ πρόεδρος.

— Ἄς ἐξακολουθήσωμεν τὸ παίγνιδι μας, εἶπε μελιχρῶς ἡ κυρία Γρανδέ. Ἀπὸ τὴν φωνὴν του ἐνόησα, ὅτι ὁ Γρανδέ ἦτον δυσαρσατημένος· ἴσως πειραχθῆ νὰ ἴδῃ ὅτι ὀμιλοῦμεν διὰ τὰς ὑπόθεσεις του.

— Δεσπαινίς, εἶπεν ὁ Ἀδόλφος πρὸς τὴν γειτονά του, εἶνε ἀναμφιβόλως ὁ ἐξάδελφός σας Γρανδέ, πολὺ εὐμορφος νέος, τὸν ὅποιον εἶδα εἰς τὸν χορὸν τοῦ κ. Νουσίγγεν.

Ὁ Ἀδόλφος διεκόπη, διότι ἡ μήτηρ του τοῦ ἐπάτησε τὸν πόδα. Βίτα δὲ τοῦ ἐζήτησε δέκα λεπτὰ μεγαλοφώνως, διὰ τὴν καταβολὴν τῆς, καὶ τῆ ἐψιθύρισε σιγὰ εἰς τὸ οὖς:

— Δὲν σιωπαινίεις, ἀνύττε!

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀπέστρεψεν ὁ Γρανδέ χωρὶς τὴν Ἀννέταν, ἥς τὰ βήματα, ὡς καὶ τὰ τοῦ βασιτάζου, ἠκούσθησαν ἐπὶ τῆς κλίμακος. Εἶπετο δ' αὐτοῦ ἔδοιπός, ὅστις ἀπὸ τιναν στιγμῶν τοσοῦτον ἐκίνησε τὴν περιέργειαν καὶ ἠσχόλει τὴν φαντασίαν τῶν παριστιαίων, ὥστε ἡ ἐπιζῆσις του εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνην καὶ ἡ αἰφνιδίος του πτώσις εἰς μέσον τοῦ κόσμου ἐκείνου, ἠδύναντο νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὴν εἰσβολὴν κοχλίου εἰς κυψέλην ἢ τὴν εἰσαγωγὴν ταῦνος εἰς πενιχρὸν χωρικὸν ὄρνιθον.

— Καθίσατε κοντὰ εἰς τὴν φωτιάν, εἶπεν ὁ Γρανδέ.

Πρὶν ἢ καθῆσθαι, ὁ νεαρός ξένος ἐχαίρεισεν ἐπιχαρίτως τὴν δευγύριον. Καὶ οἱ μὲν ἄνδρες ἐγερόντες ἀπάντησαν διὰ προστηγῶνος ὑποκλίσεως, αἱ δὲ γυναῖκες προσέκλιναν τυπικῶς.

— Θὰ κρῶνετε βέβαια, κύριε; εἶπεν ἡ κυρία Γρανδέ. Ἐρχεσθε ἴσως ἀπὸ...

— Μὰ γυναῖκα! εἶπεν ὁ γέρον ἀμπελοουργός, καταλείπων τὴν ἀνάγνωσιν ἐπισταλῆς, ἣν ἐκράτει

ἀνὰ χεῖρας, ἔφησε πρῶτον τὸν κύριον, ν' ἀνακλυθῆ.

— Ἄλλὰ, πατέρα, εἶπεν ἡ Εὐγενία, ἴσως ὁ κύριος θέλει τίποτε...

— Ἐχει γλωσσικὴν ἀπευρίθη ἀσχηρῶς ὁ Γρανδέ. Ἡ σκηνὴ αὐτῆ μόνον τὸν ἀγνωστον ἐξέπληξεν.

Οἱ ἄλλοι εἶχον ἤδη συνειθῆσαι τοὺς δεσποτικῶς τρόπους τοῦ γέροντος. Ὁδῆ ἦττον μετὰ τὰς δύο ἐκείνας ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις, ὁ ἀγνωστός ἠγέρθη, ἐξέθηκε τὴν βράχιν του εἰς τὸ πῦρ, ἤγειρε τὸν ἓνα τῶν ποδῶν του, ἔλα θεράνη τὸ πέλας τῶν ὑποδημάτων του, καὶ εἶπεν εἰς τὴν Εὐγενίαν:

— Ἐυχαριστῶ, ἐξαδέλφη μου, ἐγνωστίσα εἰς τὸ Τούρ. Δὲν θέλω τίποτε, προσέθηκεν ἀποβλέπων εἰς τὸν Γρανδέ, δὲν εἶμαι διόλου κουρασμένος.

— Ἐρχεσθε ἀπὸ τὴν πρωτεύουσαν, κύριε; ἠρώτησεν ἡ κυρία Δὲ Γρασέν.

Ὁ κύριος Κάρλος, — οὕτως ἐκλείτο ὁ υἱὸς τοῦ ἐν Παρισίῳ κυρίου Γρανδέ, — ἀκούων ἑαυτὴν προσφωνούμενον, ἔλαβε μίχρον δίοπτρον, κρεμάμενον ἐξ ἀλύσεως ἀπὸ τοῦ τραχήλου του, προσήρμασεν αὐτὸ εἰς τὸν δεξιὸν του ὀφθαλμόν, ἔλα ἐξέταση τὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ τὸς περὶ τὴν τράπεζαν, ἐθεώρησεν ἀπαθῶς τὴν κυρίαν Δὲ Γρασέν, καὶ ἀφροῦ εἶδεν ὅ,τι εἶχε νὰ ἴδῃ, τῆ εἶπε:

— Μάλιστα κυρία.

Βίτα δὲ προσέθηκε:

— Παίξετε λόγον, θεῖα μου. Ἐξακολουθήσατε, παρακαλῶ, μὴ ἀφίνετε τὴν διασκέδασίν σας.

— Ἦμην βεβαία, ὅτι ἦτον ὁ ἐξάδελφος, διελογίζετο ἡ κυρία Δὲ Γρασέν, βίπτουσα πού καὶ ποῦ ἐπ' αὐτὸν τὸ βλέμμα τῆς.

— Σπαράντε ἐπτά! ἐφώνησεν ὁ γέρον ἀδβάν. Δὲν σημειώνετε, κυρία Δὲ Γρασέν; Βίνε ὁ ἀριθμὸς σας.

Ὁ κύριος Δὲ Γρασέν ἔθηκε μίαν ψῆφον ἐπὶ τοῦ ἀδελφίου τῆς συζύγου του, ἥτις ὑπὸ λυπηρῶν συνειδημένων προκλήσεων παρετήρει ἐναλλάξ τὴν Εὐγενίαν καὶ τὸν ἐν Παρισίῳ ἐξάδελφον, οὐδέλλως εἰς τὸ παίγνιον προσέχουσα. Ἡ νεαρὰ κληρονόμος ὑπέβλεπεν ἐνίοτε λάθρα τὸν ἐξάδελφόν τῆς, ἡ δὲ σύζυγός τοῦ τραπεζίτου κατώρθωσεν ἐδόλως ν' ἀνακαλύψῃ τὴν ἐν τῷ βλέμματι τῆς νεανίδος ἀδξάνουσαν ἐκπληξιν καὶ περιέργειαν.

[Ἐπειτὴ ἐνέχεια]

Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Γαμβέττα αἱ ἱταλικαὶ ἐφημερίδες ἐπαναλαμβάνουσι τὸν ἐξῆς διάλογον, συναφθέντα μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Βικτώρος Ἐμμανουὴλ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ 1878:

— Ἄν ἦμην Ἰταλός, εἶχεν εἶπει ὁ Γαμβέττας, καὶ ἂν εἶχον σὰς βασιλέα, θὰ ἦμην μοναρχικός.

Καὶ ὁ ἀειμνηστὸς βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας ἀπάντησεν:

— Ἐγὼ, ἂν εἶχον τὴν τιμὴν νὰ ἦσθε ἰδικὸς μου ὑπήκοος, θὰ σὰς ἐκἀμὰν πρωθυπουργόν μου.

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΝΑΜΟΡΦΩΤΗΣ

των νεωτέρων χρόνων.

Επιτίθεται κατά τὸ τέλος ἐκάστου ἔτους ν' ἀναφέρονται αἱ σπουδαιότεραι τῶν κατ' αὐτὸ πράξεων καὶ νὰ ἐκφέρονται κρίσεις ἐπὶ τῶν διαφόρων κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν γεγονότων. Ἡ σύγχρονος αὕτη πολιτικὴ ἐπιθεώρησις διεθνῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διενέξεων, πολεμικῶν κινήσεων κ.τ.λ., εἶνε τὸ ἀγαπητὸν θέμα γραφόντων τε καὶ ἀναγιγνωσκόντων. Ἄλλ' ἐὰν ἐπισπῶσι τὴν προσοχὴν ἡμῶν στράτηγικαὶ πράξεις καὶ διπλωματικαὶ περὶνοιαι καὶ δὲν δυσαρεστούνεθα ἐπαναφέροντες εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν πρόσφατα γεγονότα, πόσῳ μᾶλλον δὲν εἶνε ἄξια τοῦ ἡμετέρου διαφέροντος ἡ ἐπιθεώρησις τῶν ἔργων καὶ τοῦ βίου ἀνδρῶν, κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἀποχωρήσαντος τῆς ὑπάρξεως, ὅστις διὰ τῆς διανοίας αὐτοῦ διήγειρε τοὺς ἡγήτορας τῶν ἐπιστημῶν, ἀπὸ τῶν ζωολόγων καὶ βοτανικῶν, ἀστρονόμων, γεωγράφων καὶ γεωλόγων μέχρι τῶν ἱστορικῶν, φυσιολόγων καὶ ψυχολόγων εἰς ἀναθεώρησιν τῶν μέχρι τοῦδε σπουδῶν, καὶ ὅστις ἀνεξυπόλητος πάσαις ἐπιστήμας, καὶ ἔστρεψε τὰς ἰδέας καὶ τὰ αἰσθήματα ἕλης τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς νέαν ὑψηπετετέραν διεύθυνσιν.

Ἰσχυρὸς κλάδος ἐθραύσθη ἀπὸ τοῦ ἀθανάτου δένδρου τῆς ἐπιστήμης, λέγει ὁ Παῦλος Μοντεγάτς. Ἡ Ὁ Δάρβιν ἀπέθανε. Ὡς καὶ ἡ ἡμῶν διὰ παντὸς τὸ φῶς, ἕπερ ἀνήψεν εἰς τὰς ὑψηλὰς χώρας τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, καὶ θά φωτισθῆτο εἰς ἀπώτατα ὄριζόντια, οὐδ' ἔστι χαίρεσις ποτε τὰ τέκνα ἡμῶν, καὶ τὰ τέκνα τῶν τέκνων των». Βρώπιον τοῦ νεοσκαφοῦς τῶν ἀνδρῶν τριούτων, οἷος ὁ Κάρολος Δάρβιν, σποράδην ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀναφαινομένην, δεόν συνεχῶς οἱ σύγχρονοι νὰ προσέχωνται οὐ μόνον πρὸς ἀπότατον σεβασμὸν καὶ εὐγνωμοσύνην, ἀλλὰ καὶ πρὸς κάρπωσιν διδασκαλίας. Ἡ ἀνύψωσις τοῦ πνεύματος μέχρι τοῦ ὕψους εἰς τὸ ἀνήλθον οἱ μεγάλοι τῆς ἐπιστήμης ἄνδρες εὐρύνει τὸν ὄριζόντα τῆς διανοητικῆς δραστείας, ἡ δὲ ἀποψις τῆς φύσεως ἀπὸ τῆς διαυγοῦς χάριτος, ἐν ἧ εὐρίσκονται τὰ μέγιστα πνεύματα, παρίσταται ἡμῖν ἐναργεστέρως, καθαρωτέρως καὶ εὐνοητοτέρως.

Ἡ ἐπιθεώρησις τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ Δάρβιν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν γενικῶν τῶν παρελθόντος ἔτους ἐπιθεωρήσεων, ἔχει, νομίζομεν, διὰ τὴν ἡμετέραν πατρίδα καὶ ἄλλην ὠφέλειαν. Ἐν χώρᾳ, ἐν ἧ αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμαι, ἰδίως δὲ ἡ Ζωολογία, ἡ Βοτανικὴ καὶ ἡ Ἀνθρωπολογία, δὲν συμβαδίζουσιν ὁμολογουμένως μετὰ τῶν διωκτικῶν ἐπιστημῶν τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, ἐν χώρᾳ ἐνθα οὐδόλως ἐκινῆθησαν μέχρι τοῦδε τὰ ζητήματα τῆς κοσμογονίας, ὄντο-

γονίας κ.τ.λ. ἐνθα ἡ λαμπρὰ ἡμῶν φύσις παρέρχεται πρὸ τῶν ἀνεωγμένων ὀμμάτων οὐδενὸς τὸ ἐνδιαφέρον ἐγείρουσα, οὔτε προκαλοῦσα τὰς ἐρωτήσεις, ἐνθα τέλος πάσα ἐπιστημονικὴ ἐργασία ὅπως ἀναγνωσθῆ δεόν νὰ ἡ γλαφυρῶς γεγραμμένη καὶ ἐπιτηδεῖα πρὸς ἀνάγνωσιν ἀπόνως, ὑπὸ τῶν ὄντων τοῦ σώματος ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρον, καὶ καμμουμένων τῶν ὀφθαλμῶν, ἴσως λέγομεν, ἡ συχνὴ προσέγγισις καὶ γνώριμιά μετὰ τῶν μεγάλων φυσιοδιδασκῶν διεγείρη τὴν περιέργειαν καὶ τὴν ἐρωτα πρὸς θεωρίαν τῆς φύσεως, τῶν πρώτων τούτων βημάτων πρὸς γνῶσιν τῆς ἀληθείας. Ἄφ' ἑτέρου δὲ οὐδὲν ὑπόδειγμα ὑπάρχει καταλληλότερον πρὸς κατάδειξιν τῆς ὑπεροχῆς καὶ δυνάμεως τῶν συμπερασμάτων τῆς διανοίας, ὅταν αὕτη στηρίζεται ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν ἀκριβῶν παρατηρήσεων καὶ τῶν πειραμάτων, ὅσα αὕτη αὕτη ἡ θεωρία τοῦ Δάρβιν. Νῦν δὲ δετὰ πάσα γνῶσις ἐπὶ ζωολογικῶν καὶ βοτανικῶν πειραμάτων, καὶ πάσα προσοχὴ, ἔστι καὶ ἀεὶ τῶν διαιτύλων, μετὰ τῆς ἀνθρωπολογίας, φυσιολογίας καὶ τῶν λοιπῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν προαπαιτεῖ ὡς βᾶσιν τὴν θεωρίαν τῆς ἀναπτύξεως, δὲν εἶνε ἄσκοπον, νομιζομεν, νὰ γείνη σύγχρομος λόγος ἐπὶ τῶν ἄρχων, ἐπ' ὧν στηρίζεται ἡ θεωρία αὕτη καὶ δοθῆ ἡ ἐλληνιστὶ περίληψις τῶν ἰδεῶν, αἵτινες πρὸ πολλοῦ χρόνου συνεκίνησαν σύμπαντα τῶν ἐπιστημονικῶν κόσμων.

Ἡ «Ἔστια» ἐδημοσίευσεν ἄλλοτε ἑξ ἑκτετακτικῶν τῆς ἐκτενεστερας τῶν μέχρι σήμερον ἐκδοθεισῶν βιογραφικῶν τοῦ Δάρβιν, διὸ καὶ παραλείπομεν νῦν τὴν ἀναγραφὴν τῶν ἐκεῖ ἐκτεθεισῶν λεπτομερειῶν τοῦ βίου τοῦ ἀνδρός. Πρὶν ἢ ἡμῶν προβῶμεν εἰς ἐκθεσὶν τῆς θεωρίας τοῦ Δάρβιν, καλὸν νομίζομεν πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐκεῖ γραφέντων ν' ἀναφέρωμεν ὀλίγα τινὰ τῶν ἀφωρῶντων εἰς τὸν ἀτομικὸν ἰδίως αὐτοῦ χαρακτῆρα.

Ὁ Δάρβιν ἐγεννήθη ἐν ἔτει 1809, ἐσπούδασε δὲ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Κανταβριγίας οὐχὶ τόσῳ ἐπιμελῶς, ὡς διηγείτο ὁ ἴδιος. Ἐν ἡλικίᾳ ἑξήκοντος καὶ ἑνὸς ἔτων προσελήθη ἐν ἐπιστημονικῶν τινι περὶ τὴν νότιον Ἀμερικὴν περίπλῳ, ἐνθα διέτριψεν πάντε ἔτη, εἶτα δὲ ἐπανεληθὼν ἐν Λονδίῳ κατέφησε μακρὰν τοῦτου ἐν ἀγροτικῇ ἐπαύλει, ἐνθα ἀφωσιώθη εἰς λύσιν τοῦ μεγάλου προβλήματος, ὑπερ σὺνέλαβε κατὰ τὴν περιήγησιν του. Ἐν ἔτει δὲ 1859 ἐδημοσίευσεν τὸ πολυκροτον αὐτοῦ σύγγραμμα «Περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν εἰδῶν».

Ὁ Δάρβιν δὲν ἦτο ὕγιης τὸ σῶμα. Ἀπὸ τοῦ περὶ τὴν γῆν περίπλου ἐπαθεν οὐδόλως δ' ἠδυνήθη πλέον ἐπὶ πανταετίαν νὰ ἐθισθῆ πρὸς

1. Ἐν ἀριθμ. 186 τοῦ ἔτους 1878.

τὴν ναυτίαν τοῦ πλοῦ, ἐξ ἧς ὑπέφερε θεινῶς. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη, λέγει ὁ ναύαρχος Stokes, ἐργαζόμεθα ὁμοῦ ἐν τῷ αὐτῷ πλοῖῳ καὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς πραπίξεως, αὐτὸς μὲν μικροσκοπῶν, ἐγὼ δὲ χαρτογραφῶν. Διήγειρε δὲ Δάρβιν διέκοπε τὴν ἐργασίαν πρὸς μεγίστην αὐτοῦ θλίψιν. Μετὰ ἐργασίαν ὅρας περιποῦ ἠναγκάσθη νὰ μοι εἴπῃ: «πρέπει νὰ πῶ πάλιν ὑπτιος καὶ λάβω τὴν ὀριζόντειον», τὴν μάνην θέσιν πρὸς ἀποφυγὴν καὶ μείωσιν τῆς μετὰ τοῦ πλοῦ συνδονήσεως. Οὕτω κείμενος πλάγιως ἐπὶ τινι ὄραν δριζοντεῖως, ἤγειρετο καὶ ἤρχισε τὴν ἐργασίαν ἐκ νέου μέχρις οὗ πάλιν καταλήθη ὑπὸ τοῦ θαλασσοῦ πάθος. Τὰ ἀποτελέσματα δὲ τῆς κακῆς ταύτης ἐπιδράσεως τοῦ ταξιδίου ἠσθάνετο ὁ Δάρβιν καὶ κατὰ τὸν μετέπειτα βίον... Ἄλλὰ καίτοι φιλόσοφος ὁ Δάρβιν κατάρθρωσε διὰ λίαν ἐπιμελοῦς διαίτης νὰ φέρῃ εἰς πέρας ἑκτακτὸν ποσότητα ἐργασίας. Ἐγειρόμενος τῆ θ' ὥρᾳ τῆς πρωῆς ἐλούετο διὰ ψυχροῦ βδάτος, ἐπεριπάτει μικρὸν ἐν τῷ κήπῳ ἢ ἀνά τοὺς ἀγρούς, περὶ δὲ τὴν ὀγδόην προκρίστα λιτότατα εἶτα κατεγίνετο εἰς ἀνάγνωσιν εἴτε εἰς ἀπάντησιν, κατ' ἀξιοθαύμαστον τάξιν, τῶν πολυαριθμῶν ἐπιστολῶν, τὸ δὲ λοιπὸν τῆς ἡμέρας διήρχετο μελετώντων παρατηρῶν, καταγράφων, πειραματίζων ἐν τῇ οἰκίᾳ ἢ ἐν τῷ κήπῳ του. Ἄπας δὲ ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος τανῦν γνωρίζει οἷα ἐργασία πνευματικὴ, οἷα δευδέρκεια καὶ ἐπιμονὴ καὶ κρίσις καταναλλίσκοντο καθ' ἅπαντα τοῦτον τοῦ χρόνον. Τὸ ἐσπέρας συνδιελέγετο ἐν τῇ αἰθούσῃ προσηνεστάτα μετὰ τῶν φίλων του ἢ, ὅπως ἐλαφρύνῃ τὸ πνεῦμα, ἀνεγίνωσκε ἔργα τῆς ἐλαφρᾶς φιλολογίας, εἶτα δ' ἐνωρίς μετέβαινε πρὸς ὕπνον. Σπάνιώτατα κατέλιπε τὸ χωρίον Down, ὅπως μεταβῆ εἰς Λονδίον, καὶ τότε δὲ πάλιν ἐπρατε τοῦτου, ὅπως ἐπισκεφθῆ ἐπιστημονικὴν συλλογὴν ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. Τὸ θέρος διήρχετο ἐπὶ τινος ἐβδομάδας παρὰ τὴν παραλίαν ἢ τὰ ὄρενά τῆς Ἀγγλίας μέρη.

Μῆνας πολλοὺς πρὸ τοῦ θανάτου του αἱ δυνάμεις του εἶχον καταβληθῆ, μόνον δὲ μετὰ πολλοῦ κόπου ἠδύνατο νὰ ἐργασθῆ ἐπ' ὀλίγον ἐν τούτοις δὲν κατέλιπε τὴν ἐργασίαν, οἷα δὲ ποιε καὶ ἂν ἦτο, μίαν δ' ἔτι ἐσπέραν πρὸ τοῦ θανάτου του κατεγίνετο εἰς βοτανικὰ παρατηρήσεις. Περὶ τῆς νόσου τοῦ Δάρβιν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Φραγκίσκος ἐγραψε τὰ ἐξῆς ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τινὰ φυσιοδίφην.

«... Πρὸ μικροῦ χρόνου ἦτο λίαν ἀσθενὴς καὶ ὑπέφερε συχνὰ σχεδὸν καθ' ἑκάστην ἀπὸ πόνον κατὰ τὴν ὠρᾶκα, ὅστις δὲν ἦτο μὲν ὀξὺς, ἀλλὰ λίαν καταβλητικὸς. Ἐπαυσε νὰ βαδίξῃ, ἡ δὲ ζωὴ του προσωμοίαζε τὴν γηραιῶ ἀπομάχου: εἰς τὸν περίπατον ἐφέρετο ἐπὶ φορητῆς ἑδρας, ἐξηπλοῦτο συχνότερον καὶ κατέκειτο ἐπὶ τοῦ σοφᾶ, μόλις δὲ εἰργάζετο σμιν-

κρὸν πειραματικῶς. Ἡ τοιαύτη κατάστασις διήγειρεν, ὡς εἶκός, ἐν ἡμῖν φροντίδας, διότι ἐγνωρίζομεν ὅτι ἡ καρδία του ἦτο ἐξησθενωμένη. Κατὰ τὴν νύκτα τῆς 18 πρὸς τὴν 19 Ἀπριλίου κατελήθη ὑπὸ τῆς νόσου, ἔπεισε λιπόθυμος, ἀνέλαβε πάλιν τὸ λογικὸν, εἶτα δὲ παρέμεινεν ἐν τῇ λίαν ἐξησθημένῃ καύτῃ καταστάσει. Ἀπὸ τοῦ χρόνου τούτου μέχρι τοῦ θανάτου του συμβάντος τῆ 4 μ. μ. τῆς 19 Ἀπριλίου, κατελαμβάνετο ἐκ διαλειμμάτων ὑπὸ μεγίστης ἐξαντλήσεως, ἡ δὲ κατάστασις αὐτοῦ ἐγένετο χειρῶν... Ἡ κηδεύει ἐγένετο τῆ 26 Ἀπριλίου, ἐν μεγίστῃ πομπῇ. Τὸ σῶμα κατετέθη ἐν κασιτερινῇ σοφῇ, ἥτις κυκλωμένη ὑπὸ ἐτέρας ὁμοίας ἀστειλῶτος ἐν ἔξυλου ὄρυος, φέρεται ἀπλὴν ἐπιγραφὴν ἐπὶ μεταλλίνῳ πλάκῳ. Τὰς κορυφὰς τοῦ ἐπιφανεῖρου καλύμματος ἔφερον οἱ δοῦκες τῆς δευθενσῆρας καὶ τῆς Ἀργύλλης, ὁ πρέσβυς τῆς Ἀμερικῆς Lowell, ὁ θεολόγος Farrar, ὁ φυσιοδίφης Brotinswood, Hooeker, Wallace, Huxley καὶ Lubbock, πάντα ταῦτα πρόσωπα περιφανῆ καὶ φίλα τῷ θανόντι. Πλὴν τῆς οἰκογενείας δὲ καὶ τῶν λοιπῶν οἰκείων, ἠκολούθουν πενθίμως ἐνδεδυμένοι οἱ ἄρχοντες τῆς πολιτείας καὶ ἅπασα ἡ ὑψίστη τοῦ Λονδίνου ἀριστοκρατία, οἱ πρέσβυς τῆς Γερμανίας, Ἰταλίας καὶ Γαλλίας, οἱ κορυφαῖοι τῆς ἐπιστήμης ἄνδρες ἐξ ὅλων τῶν κρατῶν καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν σοφῶν συλλόγων καὶ εταιριῶν τῆς Ἀγγλίας. Ἡ σορὸς κατετέθη παρὰ τὸ μνήμα τοῦ Βροσχέλου καὶ ἐγγὺς τοῦ μνήματος τοῦ Νεύτωνος.

«Οὕτω» ἐπιφέρει ὁ Krause, παρ' οὗ παρελάσομεν τὴν ἀνω τῆς κηδείας περιγραφὴν, ἡ κηδεύει τοῦ Δάρβιν ὑπῆρξε πομπὴ θριαμβευτικὴ. Ὡς διατηρῆται δὲ διὰ παντὸς ὁ θανὼν ἐν τῇ μνήμῃ καὶ τῇ καρδίᾳ ἡμῶν ὡς θριαμβευτῆς ὡς ἦρας τοῦ πνεύματος, κατανικήσας κόσμον ὀλόκληρον προλήψεων, ὅπως δώσῃ νέαν ὄψιν εἰς τὴν πρόσθεον τῆς ἀνθρωπότητος, τέλος δὲ θά διαμένῃ εἰς αἰετὶ ἐξοχῶ ὑπόδειγμα ἀνδρός, ὁ ὅστις δι' ὅλης τῆς ἐξόχου δυνάμεως τοῦ πνεύ-

ματός του, ανεζήτησε διηνερώς την αλήθειαν. Ούτω τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος ἐτίμησε καὶ θανάτω τὸν εὐτυχῆ ἄνδρα, ὅστις ἔζησε βλέπων τὰς ἐδέας αὐτοῦ καὶ τοὺς κόπους ὑπὸ παντὸς τοῦ ἐπιστήμονος κόσμου δεκτὰς γενομένας, καὶ ὅστις πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ ἰκανότητι ἐκέκμητο καὶ πλῆθος ἄλλο προσόντων, δι' ὧν ἡ ἐπιτυχία αὐτοῦ παρὰ τοῖς συγχρόνοις ἐγένετο τελεία, τοῦτέστι, καὶ πλοῦτου πολλοῦ, καὶ τύχης ἀγαθῆς καὶ ἀνεξαρτησίας ἀτομικῆς, καὶ ἀγαθότητος ψυχικῆς καὶ προσωνείας ἐξαιρέτου. Οὕτω διαφορά τύχης καὶ περιττάσεως μεταξύ Δάρβιν καὶ τοῦ προδρόμου αὐτοῦ Γάλλου Λαμάρκ! Ἐνθ' ὃ πρῶτος ἀπῆρχετο τῆς ζωῆς εὐδοξος καὶ εὐτυχῆς, ἔζησεν ὁ δεύτερος ἄγνωστος καὶ ἐν δυστυχίᾳ ἐπὶ ὀγδοήκοντα ἔτη, ταλαιπωρηθεὶς ἐν ἐργασίᾳ πνευματικῇ, τυφλὸς δέκα ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου του, ὁ παγορεύων ἀπὸ μνήμης εἰς τὰς δύο θυγατέρας του τὸ τελευταῖον μέρος τῆς Φυσικῆς τοῦ Ἰστορίας I.

Οἱ εὐτυχισμένους ἢ ἀναστραφῶσι τὸν Δάρβιν ἐκθειάζουσι τὸ εὐγενὲς τοῦ παραστήματος, τὸ προσήνεθες καὶ ἐπιχαρὶ τοῦ χαρακτήρος, καὶ τὸν ἥμερον αὐτοῦ ἐξοχικὸν βίον. Ἡ κεφαλὴ του, λέγει ὁ ἐν Βρασελαῦ γέρον καθήγητῆς τῆς Βοτανικῆς Cohn, ἀπειθυμίζει τὴν φύσιογνωμίαν τοῦ Σωκράτους εἶνε ὅμως ἰκανῶς ἐπιμηκεστέρα. Ὅπως σωκρατικὸν δὲ εἶνε καὶ τὸ εὐρύτατον καὶ ὑψηλὸν αὐτοῦ μέτωπον, τὸ μεταβαῖνον εἰς τὸ ἐπίσης ἴλιον κύρτον βρέγμα καὶ περιβαλλόμενον ἐκατέρωθεν πᾶν κροτάφον ὑπὸ τῆς πολιδῆς κόμης. Διὰ τὴν χαρακτηριστικὰ εἶναι ἐπίσης καὶ τὰ προβάλλοντα τόξα τῶν ὀφθαλμῶν, τὰ ἐπιστεγάζοντα τοὺς ἐμπιστοσύνην ἀποπνέοντας ὀφθαλμούς. Καθάρως γραμμὰς ἔχουσι καὶ ἡ ρίσι καὶ τὸ στόμα. Τὸ κάτω μέρος τοῦ προσώπου καλύπτει ποσειδὸν γένειον, ἴλιον μακρὸν ὑπὸ τὸν πώγωνα, βαρύτερον δὲ παρὰ τὰς παρελάς. Ἐὰν δὲ δὴν δυνάμεθα ἢ ἀποκαλέσωμεν ὄφθαλμοὺς τοὺς χαρακτηρισ τοῦ προσώπου, θαυμάζομεν ὅμως τὴν ζωηρότητα αὐτῶν, αὐτοῦ ὀμιλοῦντος. Ὄταν ὁ Δάρβιν ἀκροᾷται, παρατηρεῖ τις ἐπὶ τοῦ προσώπου του τὴν πρῶτον, σχεδὸν ὀλιβερὰν ἐκείνην ἔκφρασιν, ἣν παρετήρησα καὶ παρὰ τῷ Ἀλεξάνδρῳ Χουμβόλτῳ.

Ἐτερος παρατηρητῆς οὐχὶ ἐπιστήμων, ἀλλὰ καλλιτέχνης, ὁ ἐν Βιέννῃ ἀρχιμουσικός Χάνς Ρίχτερ περιέγραψε τὸν Δάρβιν ὡς ἐξῆς διαγούτα ἐν τῇ ἐξοχικῇ αὐτοῦ ἐπαύλει.

Ἦσαν αἱ ἑορταὶ τῆς πεντηκοστῆς παρελθόντος ἔτους (1881), ὅτε προσκλήθεις ὑπὸ τοῦ Δάρβιν μετέβην μετὰ τοῦ φίλου μου H. Franke εἰς τὸ χωρίον Down. Ὁ Franke ἔχει σύζυγον ἀνεψιδὴν τινὰ τοῦ Δάρβιν, ἐκ τῆς οἰκογενείας Wedgwood, καὶ εἶνε ὁ ἀγαπητότερος οἰκιακὸς τῆς οἰκογενείας, διότι ἐν τῇ οἰκίᾳ Δάρβιν θεραπεύεται πᾶσι ἢ μουσικῇ. Δὲν εἶνε δὲ χρειαζόμενος πᾶσι ἢ μουσικῇ. Δὲν εἶνε δὲ χρειαζόμενος πᾶσι ἢ μουσικῇ.

γὰρ οἶαν χαρὰν μοι προὔξεν ἢ πρόσκλησις. Ἐπορεύθη δὲ τῆς ταξείας ἀραξοστοιχίας εἰς Down μετὰ τοῦ φίλου μου καὶ τῆς συζύγου του, εἰς τὸ ὅποιον ἐφθάσαμεν μετὰ δύο ὥρας. Ἐκεῖ ἀνέμενον ἡμᾶς ἀμαξία, ἣτις διὰ τερπνῆς χώρας ἔφερον ἡμᾶς εἰς τὴν ἑπαυλίαν τοῦ Δάρβιν. Ἡ οἰκία αὕτη εἶνε ἀπλὸν τι ἐξοχικὸν ἀγγλικὸν οἰκοδόμημα, μονώροφον, μὴ ἔχον τι τὸ ἰδιάζον, ἔχον δὲ πρόσθεν κήπον μετὰ διαφόρων θαμνωδῶν συμπλεγμάτων καὶ σκιερῶν δένδρων. Ἄμα ἀφικόμενοι, μετηνέχθημεν εἰς τὴν αἰθούσαν τῆς ὑποδοχῆς, ἐνθα ἀνοίχθεισας θύρας τινὸς εὐρέθην πρὸ τοῦ Δάρβιν, ὅστις ἐκάθητο ἐπὶ ἔδρας πρὸ τῆς ἐστίας θερμαινόμενος. Ἠγέρθη ἀμέσως, ἔτεινε πρὸς ἡμᾶς τὴν χεῖρα καὶ ἐδεξίωθη ἡμᾶς ἔγλαρδίως. Ἄλλ' ὅπως ἀπερίγραπτος ὀψήροεν ἡ ἐντύπωσίς μου; Βίβον τῶσας εἰκόνας καὶ φωτογραφίας τοῦ Δάρβιν, ὅσῳ ἐπιτυχεῖς ὅμως καὶ ἂν ἦσαν, ἐν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐκφράσωσι, τὴν ὠραιότητα τῶν ὀφθαλμῶν, ὀφθαλμῶν τῆς ἀγγλοσαξωνικῆς φυλῆς, ἐκφραζόντων πλήρῃ εὐμενείαν, πραότητα καὶ ἀγαθότητα. Ἐχον δεινῶς συγκινηθῆ. Κατόπιν παρετήρησα ὅτι ἄπασαι αἱ εἰκόνας παριστῶσι πολὺ σκιερὰν τὴν ἔκφρασιν τοῦ προσώπου του, ὅπερ εἶνε λεπτομερὲς, ἡ δὲ κεφαλὴ οὐχὶ τὸσῶν μεγάλῃ, ὅσῳ φαίνεται ἐν ταῖς φωτογραφίαις. Κατὰ τὸ παράστημα τοῦ σώματος ἦτο μαίζων ἢ ὅσῳ φαντάζεται τις αὐτὸν, νέος δὲ ὢν θὰ ὑπερεῖχε πολὺ τῶν ἄλλων ὑψηλῶν Ἀγγλων. Τὸ μέτωπον ἦτο εὐρὺ καὶ προεξέχε μεγαλοπρεπῶς. Αἱ τρίχες καὶ τὸ γένειον ἦσαν κατάλευκα καὶ οὐχὶ τὸσῶν τραχέα, ὅπως παριστάνται διὰ τῶν εἰκόνων, ἡ δὲ ἐνδυμασία τελείου ἔλεγελεμα. Τὸ ἔλιν ἦτο ἀξιοπρεπὲς, σεβάσιμον, ἐπιβάλλον, συγχρόνως δὲ ἐφαίνετο ὁ Δάρβιν ὡς ἀνατραφεὶς ἐν τῇ εὐπορίᾳ, ὡς ἂν εἶχέ τις πρὸ αὐτοῦ πλοῦσιόν τινα λόρδον, ὅστις ἀπεσύρθη εἰς τὴν ἐξοχὴν, ὅπως ζῆσιν ἐκ τῶν εἰσοδημάτων του. Ἡ κυρία Δάρβιν, εἰσέτι ὄρατα καὶ εὐμεγέθους γυνή, με παρεκάλεσε νὰ παίξω τι, αὕτη δὲ ἡ ἴδια μοι ὤρισε τὰ θέματα: πρῶτον Μόζαρτ, εἰτὰ Χάινδν, Βετχόβεν τέλος δὲ Βάγνερ. Ἐν καιρῷ τοῦ γεύματος ὁ Δάρβιν ἦτο φαίδρος καὶ ὀμιλητικώτατος, ἀδιακόπως δὲ ἐξέφραζε τὸν βαθύτατον αὐτοῦ σεβασμὸν πρὸς τὸν γερμανικὸν ἔθνος καὶ τὴν γερμανικὴν ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν. Καὶ δὲν ἠδύνατο μὲν νὰ ὀμιλήσῃ γερμανιστί, ἀνεγίνωσκον ὅμως καὶ ἐνοεὶ εὐχερῶς τὰ γερμανικὰ ἔργα. Μετὰ μεγάλῃς δὲ χαρᾶς μοι ἔδειξε μεγαλοπρεπὲς λεύκωμα, ὅπερ τετρακόσιοι Γερμανοὶ σοφοὶ καθυγηταὶ ἀπέστειλαν αὐτῷ κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς ἑβδομηκονταετηρίδος του.

Ἐκ τῶν μέχρι σήμερον ἐπιστημονῶν ἀνδρῶν οὐδεὶς ἄλλος ὅσῳ ὁ Δάρβιν ἐξέτεθη ποτὲ ὡς σκοπός, καθ' οὗ ἐρίπτοντο τὰ βελη χαλαζηδόν. Ἡ ἔριπτον βελη κατὰ τῶν μεγάλων ψυχῶν, λέ-

γὰι ὁ Σοφοκλῆς, ἀδὲν θὰ ἀποτύχῃς. Ἀλλὰ κατὰ τοῦ Δάρβιν οἱ πάντες ἀπέτυχον. Μὴ ἀπαντῶν ποτὲ εἰς τὰ ὑβρεολόγια καὶ τὰ ἀνεπιστήμονα ἔργα τὰ ἀφ' ἀπάσης τῆς Εὐρώπης κατ' αὐτοῦ ἐκτοξευόμενα, ἤρξεν μετὰ εὐκρινείας καὶ ἐπιστημονικῆς σεβασμῶ τὰς γνώμας τῶν ἀληθῶς ἀντιπάλων, ἀνέφραεν αὐτὰς ἐν τοῖς συγγράμμασί του, καὶ οὕτω διαδίδων αὐτὰς περαιτέρω κατεδείκνυε ποῦ κείται τὸ σφαλερὸν αὐτῶν. Προσθέσωμεν δ' ἐνταῦθα ὅτι εἰς τὴν κατ' αὐτοῦ καταφορὰν συνετέλεσαν ἐτι μᾶλλον καὶ πολλοὶ τῶν αὐτοκαλουμένων θαρβινιστῶν, οἵτινες γινώσκοντες τὴν θεωρίαν τῆς ἀναπτύξεως εἰ τῆς ἀναγνώσεως περιλήψεως τινὸς συντόμου, ἀνεφαίνοντο ἀπόστολοι τῶν νέων ἰδεῶν, ἐξήγον ἴδια ἀνεφάρμοστα συμπράσματα, καὶ ἐπετίθεντο δι' ὑβρεῶν ἰδίως κατὰ τοῦ κλήρου, ἀνευ ἀνάγκης, ἀπλῶς δὲ καὶ μόνον ὅπως προκαλέσωσι θόρυβον καὶ ταραχὴν καὶ ἀποκτήσωσιν ὄνομα.

Ἄν ὁ Δάρβιν κατέλιπε χειρόγραφα ἢ οὐ εἶνε ἄγνωστον μέχρι τοῦδε. Δὲν φαίνεται ὅμως πιθανόν. Ἐν γένει δὲ, πρέπει νὰ τὸ ὀμολογήσωμεν, αἱ τελευταῖαι αὐτοῦ ἐργασίαι, γενόμεναι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ μακροῦ αὐτοῦ βίου καὶ περιστρεφόμεναι ἰδίως ἐπὶ βοτανικῶν ζητημάτων, καίτοι φέρουσαι τὸν χαρακτῆρα τῆς ἀίρας αὐτοῦ ὑπομονῆς καὶ καρτερίας, ἐπηρεάσθησαν πως ὑπὸ τῆς γεροντικῆς ἡλικίας, τῆς ἀβήλωνύσης ἐνίστη τὴν ὀξύτητα τῆς νεανικῆς ὁράσεως.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπέτειον ἐπιθεωρήσεως παρέχοντες σήμερον βραχεῖαν ἐπιθεώρησιν τοῦ βίου τοῦ ἀποθανόντος φυσιοδίφου, θέλομεν ἄλλοτε ἐν ἄλλοις τῆς Ἔστιας φύλλοις, κατὰ διαλείμματα καὶ ἐν ἰδίῳ κεφάλαιῳ διευκρινίζει καὶ ἐπεξηγεῖ διὰ παραδειγμάτων τὰ καθέκαστα τῆς θεωρίας τῆς ἀναπτύξεως πηγήματα. Ἐν τῇ ἐπιθεωρήσει δὲ ταύτῃ, καθὼς καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς, θέλομεν ἔχει ὅπ' ἦσιν ἡμῶν τὸ χάρις τῶν πολλῶν γεγραμμένων συγγραμμάτων τοῦ Seidlitz, τὰ συγγράμματα αὐτοῦ τούτου τοῦ Δάρβιν, πρὸς δὲ καὶ κυρίως, αὐτὸν τὸν ἀναγνώστην τῆς Ἔστιας, οὐτινος αἱ ἐπὶ φυσικῶν πραγμάτων γνώσεις, νομίζομεν, δὲν θ' ἀποκρούσωσι αἰσάδηποτε ἐπεξηγήσεις.

ΕΠΙΠΡΑΞΙΣ ΤΟΥ ΑΕΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ
εἰς τὴν ὑγίαν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ἀληθὴς τροφή τῆς ζωῆς εἶνε ὁ ἀήρ ὃν ἀναπνέομεν. Ἐν τῆς ποιότητος αὐτοῦ ἐξαρτᾶται ἡ ἀρμονία τῶν οὐσιωδῶν τῆ ζωῆ λειτουργιῶν, αἵτινες ἐκανατολήθησαν ἐπὶ τῇ βίᾳ τακτικῆς ἀπορροφῆσεως ἀέρος ἀποτελουμένου ἐκ κράματος πάντων ἀπαρμολλάτων, ὅσον τὸ ἐπὶ τῶν λόφων, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγρῶν. Ὁ ἀήρ τῶν ἀγρῶν, ὁ ἀκαταπύσστος ἀνανεόμενος ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, εἶνε

τὸ μόνον στοιχεῖον διὰ τὸ ὅτι οὐκ εἶνε προδιατεθειμένοι οἱ πνεύμονές μας, τὸ αἷμά μας, οἱ ἱστοὶ μας. Αὐτὸς εἶνε τὸ θάνατον νερὸ τῆς μακροβιότητος. Ἄλλ' οἱμοὶ! πόσοι στεροῦνται τοῦ ἀπαραίτητου τούτου στοιχείου τῆς ζωῆς καὶ τῆς υγείας! Καὶ ἐκ τῶν ἐχόντων δὲ τοῦτο εἰς τὴν διαθέσιν πᾶν πόσοι στεροῦνται ἐκουσίως τῶν ἐνεργημάτων του!

Οἱ ἄνθρωποι φροντίζουσι μέχρις ἀπεροχλῆς περὶ τῆς ἐκλογῆς τῆς τροφῆς αὐτῶν, λαμβάνουσι μυστηριακά προφυλάξεις περὶ τῆς ποιότητος αὐτῶν, ἀναζητοῦσι δὲ καὶ τιμωροῦσι τοὺς νοθεύοντας τὰ ποτὰ ὃν ποιοῦνται χρῆσιν ἢ φαντασία τῶν ἐξοχόνων τὸν ἐξ ἀνοσίου τινὸς νοθείας ἢ ἀβλαβοῦς ἀντικαταστάσεως ἐπαπειλοῦντα αὐτοὺς κίνδυνον καὶ κατὰ παράδοξον ἀνακολλοῦνται ἀποκτονοῦνται ἐκουσίως διὰ τῆς βραδείας ἀσφυξίας καὶ τῆς χρονίας δηλητηριάσεως, μὴ ἀναπνέοντες ἀέρα καθαρὸν, ζωογόνον, οὐτινος ἢ Φύσις ἐκάνθησε τὸ κρῆμα κατὰ τὴν πρὸς συντήρησιν τῆς ζωῆς αὐτῶν ἀναγκαίαν ἀναλογίαν. Καὶ ἐν τούτοις ὁ καλὸς ἀήρ εἶνε ἀναγκαῖότερος ἐτι καὶ τοῦ καλοῦ ἀέρου. Μετριώτατη τροφὴ πεπτομένη ἐν ὑγίει ἀτμοσφαιρᾷ εἶνε ὀφελιμωτέρα ἀρίστης τροφῆς, καταναλισκομένης ἐν ἀκαθάρτῳ ἀτμοσφαιρᾷ.

Πᾶσα ἀναπνοὴ εἰσάγει εἰς τοὺς πνεύμονας ἡμισέλιαν περιῖτον λίτραν ἀέρος, καὶ ἐπειδὴ κατὰ μέτρον ὅρον ἀναπνέομεν 18 φορές κατὰ λεπτόν, καταναλισκομεν ἐν μιᾷ ὥρᾳ 540 λίτρας ἀέρος ἢτοι 13,000 λίτρας εἰς 24 ὥρας. Πᾶσα σφοδρὰ κίνησις τῶν μυῶν, πᾶσα ἀσκησις αὐξάνει τὴν ποσότητα τοῦ ἀναπνεομένου ἐν δεδομένῳ χρόνῳ ἀέρος.

Δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν ἰδέαν τινὰ ἐκ τῶν ἐξῆς ἀριθμῶν, οἵτινες παριστῶσι τὴν ἀναλογίαν τοῦ ἀναπνεομένου ἀέρος κατὰ τὰς διαφόρους θέσεις καὶ καταστάσεις τοῦ σώματος. Π. χ.

Ἀνθρώπος κεκλιμένος ἀναπνέει	1,00
» ὀρθῶς »	1,33
» βαδίζων ἥρεμα »	1,00
» βαδίζων ταχέως »	2,76
» ἐπιππος, ἐν τριποδισμῷ	4,05
» νηχόμενος »	4,32
» τρέχων »	7,00

Μεταξὺ τῆς ἀπολύτου λοιπὸν ἡρεμίας καὶ τῆς ταχυδρομίας ἡ ἀναλογία εἶνε 1 πρὸς 7. Δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν ἀκριβέστερον τὸν ὀπολογισμὸν τοῦτον. Ὑπελογίσθη ὅτι ἄνθρωπος, μέσου ἀναστάματος, νηστίας, ἐν θερμοκρασίᾳ 32 βαθμῶν, καταναλίσκει καθ' ἑκάστην ὥραν 24 λίτρας περιῖπου ὀξυγόνου ἔγει ἀνάγκην 26 λίτρων ἂν ἡ θερμοκρασία εἶνε 15 μόνον βαθμῶν. Ἄν ἐκτελή σφοδρὰ κίνησιν, μηχανικὴν ἐργασίαν, ἀπαιτοῦσιν ἔντασιν τῶν μυῶν ὅσον καὶ ἡ ἀνύψωσις 15 λίτρων βάρους εἰς ὕψος 200 μέτρων ἐν διαστήματι ἐνὸς λεπτοῦ, καταναλίσκει, καθ' ὥραν, 63

λίτρας δεξυγόνου, και αν εκτελή την εργασίαν ταύτην κατά την πέψιν έχει ανάγκην 71 λίτρων του αερίου τούτου.

Εν τών αριθμών τούτων εξαγονται περιεργα και ενδιαφέροντα συμπεράσματα. Αποδεικνύεται ότι εν τῇ ἀνθρωπίνῃ μηχανῇ, ὡς και ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου κατασκευασθεῖσι μηχανισμοῖς, ἡ παραγομένη θερμότης ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν κτωμένην δύνάμιν. Ὅπως τεμάχιον γαιάνθρακος καιόμενον ἐν ἀτμομηχανῇ μεταβάλλει τὴν ἐκ τῆς καύσεως του παραχθεῖσαν θερμότητα εἰς μηχανικὴν δύνάμιν, οὕτω ἡ αὐξήσις τῆς ἀνθρωπίνης καύσεως παράγει τὴν εργασίαν ἡμῶν. Ἐφ' ὅσον αὐξάνει κατ' ἔντασιν και ἀναπτύσσει πλείονα μηχανικὴν δύνάμιν, οἱ πνεύμονες ἀπορροφῶσιν ἀνάλογον ποσότητα αἵρος. Ἀνάμειθα λοιπὸν νὰ εἴπωμεν: ἐργάζεσθαι ταῦτὸν ἐστὶ τῷ καίεσθαι.

Οἱ πνεύμονες εἰς ἐκάστην ἐκπνοὴν, δηλαδὴ δασάκις τὸ στήθος συστέλλεται, ἐκδιώκουσι ποσότητα τινὰ ἀνθρακικοῦ ὀξέως. Ἀνθρώπος ἡρεμῶν ἐκπνέει κατὰ μέσον ὅρον 21 λίτρας περιπού καθ' ὥραν, ἢτοι 11 γραμμαρία καθαροῦ ἀνθρακος ἢ ἀναλογία τοῦ ἐκπνεομένου ἀνθρακικοῦ ὀξέως ἀκολουθεῖ τὴν τοῦ εἰσπνεομένου δεξυγόνου, κατ' ἀκολουθίαν αὐξάνει διὰ τῆς ἀσκήσεως, τῆς εργασίας. Ὁ ἐκ τῶν πνευμόνων ἐξερχόμενος ἀήρ περιλαμβάνει, ἐπὶ πλέον ὕδατους και ζωϊκὰς ἀναθυμιάσεις, αἵτινες ταχέως ἀποκτῶσι ὁσμὴν τινὰ ναυτιώδη, ἂν μὴ διαλυθῶσιν ἐν ἀπειρῷ ποσότητι αἵρος.

Ἀλλὰ τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ εἶνε ἀκατάλληλον πρὸς καύσιν, και κατ' ἀκολουθίαν πρὸς ἀναπνοὴν. Ἄφ' οὗ λάβομεν δύο ὑκλίνας κώδωνας, πλήρεις αἵρος μὴ δυναμένου ν' ἀνακαινισθῇ, ἂν θέσωμεν ἐντὸς τοῦ ἑνὸς κηρίον και ἐντὸς τοῦ ἑτέρου πτηνὸν βλέπομεν μετ' ὀλίγον τὸ κηρίον σβεννύμενον και τὸ πτηνὸν λιποθυμοῦν ἐξ ἀσφυξίας. Ἡ καύσις, διὰ τῆς φλογὸς και διὰ τῆς ἀναπνοῆς, ἠνάλωσε ἐν μέρος τοῦ δεξυγόνου και ἀντικατέστησεν αὐτὸ δι' ἀνθρακικοῦ ὀξέως, και, μολοντί ὄλον τὸ δεξυγόνον δὲν ἐξητλήθη, τὸ δηλητηριώδες αἷριον καθιττῆ ἀνωφελὲς τὸ ὑπολειπόμενον. Πανταχοῦ λοιπὸν, ὅπου ἀναπνεύμεν, παράγεται τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ, οὐτινος ἡ συσσώρευσις προξενεῖ κατ' ἀρχὰς κεφαλαλγίαν, ῥοπήν πρὸν ὕπνον, εἴτα λήθαργον, και τέλος θάνατον.

Ὅσον ἐπικίνδυνον και ἂν ἦ τὸ αἷριον τοῦτο, εἶνε ἤττον ἐν τούτοις ἐπικίνδυνον τῶν ζωτικῶν ἀναθυμιάσεων τῆς ἀναπνοῆς. Πανταχοῦ ὅπου ὑπάρχει συσσώρευσις, ἐν τοῖς οἰκήμασι τῶν ἐργατῶν τῶν πόλεων, ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις, τοῖς στρατώσι, τοῖς νοσοκομείοις, τὸ ἀνθρώπινον μίασμα ἀποτελούμενον ἐκ τῶν ἀναθυμιάσεων τοῦ δερματος και τῶν πνευμόνων, καθίσταται μολιαιῶς πηγὴ ἀσθενειῶν, οἷον τῆς ἀναιμίας, τῶν ἐξανθηματικῶν νόσων, τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, τοῦ τύφου, και τῆς τὴν προσδαλλομένην ὑγιεινὴν

ἐκδικούσης ἐκείνης νόσου, τῆς γνωστῆς ὑπὸ τὸ ἀποτρόπαιον ὄνομα σηψαιμίας.

Ἡ συμπύκνωσις και συσσώρευσις τῶν ἀνθρώπων ἐν ταῖς μεγάλας πόλεσιν, εἶνε ἐν τῶν σπουδαιοτάτων αἰτίων τῆς προώρου θνησιμότητος. Ἀποθνήσκουσι κατ' ἔτος ἐν Βιέννῃ 1 ἐπὶ 22, ἐν Παρισίοις 1 ἐπὶ 30. Ἐν Λίβερπουλ, ἐν ταῖς συνουκίαις ταῖς οἰκουμέναις ὑπὸ εὐπόρων ἀριθμοῦνται 22 θάνατοι ἐπὶ 1000 κατοίκων, και 43 ἐπὶ 1000 ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ λαοῦ κατοικουμέναις. Ἐν Μάντσεστερ ἡ θνησιμότης εἶνε 1 ἐπὶ 28, ἐν ᾧ κατέρχεται μέχρις 1 ἐπὶ 57 ἐν τῇ περίῃ ἐξοχῇ. Ἡ ἀναπνοὴ τῶν κατοίκων τῶν Παρισίων ἐλχεῖ καθ' ἐκάστην, ἐν τῇ ἀτμοσφαιρῇ 600,000 κυβικὰ μέτρα ἀνθρακικοῦ ὀξέως. Ἡ ποσότης διπλασιάζεται τοῦλάχιστον ὑπὸ τοῦ φωτισμοῦ και τῶν καιομένων ὀλῶν. Προσθέσατε εἰς τὸν πελώριον τοῦτον ὄγκον τοῦ ἀσφυακικοῦ αερίου, τὸ φωταέριον, τὴν καπνὸν, τὰ ὀξέα, τὰς κόνεις, τὰς σπυρταῖας ὕλας, τὸ ἀνθρώπινον μίασμα, τὰ μικροσκοπικὰ σπέρματα, και σχηματίσατε ἰδέαν τινὰ περὶ τοῦ αἵρος, ὅστις κυκλοφορεῖ και μετὰ τήσεως δυσκολίας ἐν ταῖς στεναῖς ὁδοῖς και ταῖς συσφιγμέναις ἀδαιῖς. Κατὰ τινὰ ὥρας, ἐν καιρῷ ὀμυχλώδει, ἡ νοσηδιστάτη αὐτῆ ἀτμόσφαιρα ὑποβάλλει μολιαιῶς ὄλον τὸν πληθυσμὸν εἰς μολικὴν δηλητηρίασιν. Εἰς τὰς συνήθεις περιστάσεις, τ' ἀποτελέσματα τῆς δηλητηρίασεως τῆς πόλεως ἐκδηλοῦνται διὰ τῆς ἀναιμίας, τῆς χλωρώσεως, τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, και τῶν ἐπιδημιῶν. Εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐξακριβώσωμεν ταῦτα δι' ἀριθμῶν; Ἄν παρατηρήσωμεν τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς και τῆς αὐτῆς ἐγχειρήσεως, παραδείγματος χάριν τοῦ ἀκρωτηριασμοῦ τοῦ μηροῦ, εὐρίσκομεν ὅτι ἐν νοσοκομείοις περιλαμβάνουσιν 100 ἀσθενεῖς, ἀποθνήσκουσιν 25 ἐπὶ 100 ὀρισταμένων ἐγχειρήσιν, 31 τοῖς 100 ἐν ταῖς περιλαμβάνουσι 200 ἀσθενεῖς, 40 τοῖς 100 ἐν ταῖς περιλαμβάνουσι 400 και ἐν ταῖς νοσοκομείοις τῶν Παρισίων ἀποθνήσκουσι 74 ἐπὶ 100! Ἴδου τί ἐπιφέρει ἡ συσσώρευσις τῶν ἀνθρώπων· ὁ ἀνθρώπος εἶνε δηλητήριον πρὸς τὴν πλησίον του, ἂν δὲν ἀνακαινίζῃ ἐπιμόνης τὸν αἶρα, τὸν ὅποιον ἀναπνέει.

Ὑπολογίζεται, ὅτι τὸ ἄτομον μεμονωμένον ἔχει ἀνάγκην πρὸς κατάλληλον ἀναπνοὴν, 20 κυβικῶν μέτρων αἵρος καθ' ὥραν, ὅτι ἀναγκαιοῦσι 60 κατ' ἄτομον ἐν τοῖς στρατώσι και 80 ἐν ταῖς νοσοκομείοις. Ἡ ὀσφρησις εἶνε συνήθως ἀρκούντως ἀσφαλῆς ὀδηγὸς πρὸς ἐκτίμησιν τῆς ἀκαθαρσίας τοῦ αἵρος, ὅσάκις εἶνε μεμολυσμένος διὰ μίασματος ἀνθρωπίνου, και δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι εἶνε ἐπικίνδυνον νὰ ζῆ τις ἐν οἰκήματι ἀποπνέοντι, ἔστω και ἀσθενέστατα, τὴν χαρακτηριστικὴν ταύτην ὁσμὴν.

Εἶπομεν ὅτι τὸ μεμονωμένον ἄτομον ἔχει ἀνάγκην καθ' ὥραν 20 κυβικῶν μέτρων αἵρος. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ἐν χώρῳ στεγανῶς κει-

κλεισμένῳ, περιλαμβάνοντι 480 κυβικὰ μέτρα, δάναται τις ν' ἀναπνεύσῃ κανονικῶς ἐπὶ 24 ὥρας. Ὁ ἀήρ τοῦ χώρου τούτου θὰ πληρωθῇ ἀνθρακικοῦ ὀξέως, πρὸς ζῆμίαν τοῦ δεξυγόνου του, και μολυνθεῖς ὑπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου μίασματος, θὰ εἶνε νοσηρὸς και ἐπικίνδυνος μετὰ τινὰς ὥρας. Δὲν ἀρκεῖ λοιπὸν νὰ μετρώμεν τὸν κυβικὸν χῶρον τῶν δαιτημάτων ἡμῶν ὅπως δάσωμεν εἰς ἕκαστον τὸ ἀπαραίτητον διάστημα, ἀλλὰ χρειάζεται προσέτι ἀερισμὸς ἐπιμόνος, ἀκατάπαυστος, ν' ἀνακαινίζῃ συνεχῶς τὴν ἀτμόσφαιραν, ὅπως ἕκαστον μέρειον τοῦ αἵρος ἀναπνέηται μόνον ἀπαξ. Μὴ λησμονώμεν ἐπίσης νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι τὰ κηρία, τὰ ζῶα, τὰ φῶτα, ὑφαίρουσιν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου μέρος τῆς ἀερίας τροφῆς του. Κύων μεγαλόσωμος διαφθεῖρει τόσον τὸν αἶρα, ὅσον και ἀνθρώπος· κηρίον ἀνημμένον παράγει ἴσον τῷ ἀνθρώπῳ ἀνθρακικὸν ὀξὺ.

Ὁ ἀνθρώπος δὲν ἔχει μόνον ἀνάγκην καθαροῦ και ἐλευθέρου αἵρος, ἀλλ' ἔχει ἀνάγκην, ὅπως και τὸ φυτὸν, τοῦ φωτὸς τῆς ἡμέρας, ὅπερ τροποποιεῖ τὰ φαινόμενα τῆς ζωῆς. Ἄν στερηθῶσιν τοῦ ἡλίου, ὁ ἀνθρώπος και τὸ φυτὸν, ὀφίστανται τὴν αὐτὴν πάθησιν, χάνουσιν τὸ χρώμα των και μαραινόνται: τὸ ἄθος καθίσταται στείρον, ἀπόλλυσι τὴν μορφήν του μετὰ τοῦ χρώματός του, φθίνει και ξηραίνεται. Θεσατέ το ἐν σκοτεινῷ χώρῳ, ἐν ᾧ μία μόνη εἰσδύει φωτεινὴ ἀκτίς, και ὡς ὑπὸ ἐμφύτου τινος ὀρμῆς στρέφεται πρὸς τὴν στενὴν ῥωγμὴν, ὡς ὁ δεσμάτης κρεμάται εἰς τὴν κυγκλίδα τῆς εἰκτῆς του, ὅπως ἀποθαυμάσῃ λαθραῖως τὸ πρῶτον τοῦτο θαῦμα τῆς δημιουργίας, ἔνευ τοῦ ὀποίου τίποτε δὲν θὰ ἔζη: τὰ φῶς.

Δὲν σὰς ἔτυχε ποτὲ νὰ ἀισθανθῆτε ποιάν τινὰ συμπαθεῖαν πρὸς ἀσθενικὸν φυτὸν, εἰς τὸ ὀποῖον προσεπικτῆ χεῖρ μάτην προσπαθεῖ νὰ δώσῃ ζῶην, ἐκθέτουσα αὐτὸ ἐπὶ παραθύρου βλέποντος πρὸς βορρᾶν ἐν τῷ βάθει στενῆς αὐλῆς, περιβαλλομένης ὑπὸ ὑψηλῶν οἰκοδομῶν; Τὸ ἄθος δὲν ἀλγεῖ, και ἐν τούτοις τὸ λυποῦμεθα, διότι ἔχομεν ἐμφυτον ἀσθημα τῶν ἀρμονικῶν τῆς φύσεως, και πᾶν τὸ μὴ ἐκτελοῦν τὴν ἀποστολὴν του ἐμπνέει ἡμῖν ῥοδονηρὰν ἐντύπωσιν, ὡς παράχρηδος φθόγγος ἐν μέσῳ συμφωνίας. Ἐπὶ πλέον, εἰξεύρομεν ὅτι πᾶς ἐκτροχιασμὸς ἀπὸ τῆς καθεστῶσης τάξεως προξενεῖ ὀδύνην εἰς τὰ ζῶα, και ἐκτείνωμεν και ἐπ' αὐτῶν ἐτι τῶν ἀψύχων τὸ ἐνδιαφέρον μας και τὰς συμπαθείας μας.

Παράδοξον πρᾶγμα! Συγκινούμεθα διὰ τὴν τύχην πασχούσης ῥοδωνιάς βλέποντες αὐτὴν φανταζόμεθα πόσον ἀμαλία εἶδε νὰ εἶνε, ζητοῦμεν τὸν ἔνοχον τοῦ κατὰ τῆς φύσεως τούτου ἐγκλήματος, και ἐν τούτοις παρερχόμεθα ψυχροὶ παρὰ παιδίον χοιραδικὸν, ῥαχιτικὸν, δυστυχῆς πλασματικὸν μεμολυσμένον, εἰς τὸ ὀποῖον ἀρνοῦνται αἶρα και φῶς! Δὲν εἶνε ἀναισθησία, ἀλλὰ ἔξις. Ἡ μεμαρμένη ῥοδωνιά μᾶς φαίνεται ἀνω-

μαλία: τὸ ἀσθενικὸν παιδίον δὲν ἐπισπᾷ τὴν προσοχὴν ἡμῶν: ἐντύπωσιν ἐμποιοῦσιν ἡμῖν ἀεξαιρέσεις μόνον, τὰ καιίλα τὰ ὄντα ῥοδοκόκκινα και εὔρωστα.

Και οὐχὶ μόνον τὸ τέκνον τοῦ ἐργάτου, τοῦ χειρῶνακτος πάσχει ἀτροφίαν ἐν τῇ στυγνῇ και στενῇ ἀτμοσφαιρᾷ τῶν μεγάλων πόλεων: οἱ ἀπόγονοι τῶν καλουμένων εὐτυχῶν τῆς γῆς δὲν εἶνε εἰς καλλιτέραν κατάστασιν. Ἐνόστε μάλιστα ἡ πλαστικὴ κλίνη πρὸς τὸ πτωχὸν παιδίον. Ἡ ὀδὸς εἶνε ἰδικὴ του και δάναται ὀσάκις θέλῃ νὰ παίζῃ ἐλευθέρως. Ἐνθ' ἐν ταῖς εὐπόροις, τάξεισι ἡ πρώτη ἀνατροφή ἀρχίζει διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως παντός, οὐτινος ἔχει ἀνάγκην τὸ παιδίον. Τὰ διαιτήματα εἶνε περιπεφυργμένα, σκοτεινὰ σχεδὸν ὑπὸ τῶν καταπιπτόντων παραπετασμάτων και τὸ μικρὸν πρόπει νὰ ἐνοήσῃ πρὶν ἀρθρώσῃ τὴν πρῶτην του λέξιν πρὶν τολμήσῃ τὸ πρῶτον του βῆμα ὅτι ἡ ἀκίνησις εἶνε τὸ καλλίον τῶν καλῶς ἀνατετραμμένων και φρονιμῶν παιδίων. Τὸ μικρὸν παιδίον γίνεται φρόνιμον, ἀλλὰ ἀντὶ παύσεως θυσίας! Ἐντὸς μεταξωτῆς τινος ἐπιδημίας και ἀβροτάτης τινὸς συμπεριφορᾶς κατὰ ἄλλα εἶνε ὁμοῖον πρὸς πτωχὸν παιδίον, καχεκτικὸν και μεμαρμένον. Οἱ γονεῖς λέγουσιν ὅτι εἶνε δελεάτη, ἀβρόσωμον, οἱ φίλοι τοῖς συγχαιροῦσι διότι τὸ τέκνον των ἔχει ἐξωτερικὸν ἀριστοκρατικόν. Ἡμεῖς δὲ λέγομεν ὅτι εἶνε ὄβρα ἀθῶν τῆς ἀμαλίας, τῆς ἀμεριμνησίας, τῶν πολήψεων, ὅπως και τὰ τοῦ ἐνδοῦς, τὰ φυτοζωοῦντα ἐν τῇ σκοτεινῇ και ὑγρῇ των τρώγλῃ οἰκτεῖρομεν ἐξ ἴσου ἀμφοτέρω, διότι τὰ ἔτονα ταῦτα σώματα δὲν δύνανται νὰ χορηγηθῶσιν ὡς τύπος διαμονῆς εἰς ὑγιᾶ και ἰσχυρὰν ψυχὴν. Μαραίνόμενον τοῦ σώματος διαστρέφεται και γίνεται ἀτροφικὴ και ἡ διάνοιά των. Ἄερα! δότε τοῖς, αἶρα και ἥλιον!

ΕΥΛΟΓΙΑ

Ἡ λέξις εὐλογία, ἢν ἀτόπως γράφουσι τινες εὐφρογία, ἀγνωστος τοῖς ἀρχαίοις ἐν τῇ σημασίᾳ τῆς λοιμικῆς νόσου, ὡς ἀγνωστος θὰ ἦτο ἴσως και αὐτὴ ἡ νόσος, ἀναφέρεται τὸ πρῶτον ὑπὸ Θεοδώρου τοῦ Πρεσβυτέρου, τοῦ καινῶς Πτωχοπροδρόμου καλουμένου, τοῦ κατὰ τὴν δώδεκάτην ἑκατονταετηρίδα ζήσαντος γνωστοῦ σιγασπλόκου. Ἐν ἐπιστολῇ τινι αὐτῷ ὀρφανοτρόφῳ «διὰ τὴν κατασχούσαν λοιμωξίν», γράφει ὁστος τὰ ἐπόμενα: «ἡ λοιμωξίς, ἢν διὰ τὸ ἐπάρατον πάντως εὐλογωμεν εἰώθεσαν ἀνθρώποι, ἢν νεύφορωτέρα κἂν γούν ἀπὸ τῆς σεμνωμίας τοῖς κάμνουσι γένοισι!». Τὴν ἀληθῆ τῆς λέξεως ἔνοιαν παρενόησεν ὁ πρῶτος ἐκδότης· ἀλλ' ἡ

1. In Notices et extraits des manuscrits. τ. VI σ. 541.

τοιαύτη παραξήγησις τησούτω μᾶλλον ἢν ἀδικαιολόγητος, καθ' ὅσον αὐτὸς ὁ Πρόδρομος ἐν ἑτέρῳ ἐπιστολῇ περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος, ἀναγράφων τὰ τῆς νόσου ἐπακολουθήματα, λέγει, ὅτι ἀπέμεινε στιγματίας καὶ ὅλος κατὰγραφος καὶ φαλακρός¹· καὶ τὰ συμπτώματα τῆς νόσου ἀλλαχοῦ περιγράφων, δῆλός ἐστι τὴν εὐλογίαν ἐνωϊῶν². Εὐρηται προσέτι ἡ λέξις καὶ ἐν τῇ ὑπὸ ἀνωύμου γενομένη ἑλληνικῇ μεταφράσει ἐκ τοῦ συριακοῦ τοῦ περὶ λοιμικῆς λόγου τοῦ διασήμου Ἀραβὸς ἱατροῦ Ραζῆ. «Τὰ δὲ ἰσχνὰ σώματα, κατὰ χολώδη καὶ ξηρὰ καὶ θερμὰ, ἐπιτήθειά εἰσι ὑπὸς τὴν εὐλογίαν· εὐλογίαν δ' ὠνόμασαν οἱ παλαιοὶ τὸ ἐν εἶδος, τὸ μακροθρότερον τῶν δύο, καθὰ καὶ παρὰ πολλῶν οὕτως ὀνομάζεσθαι ταύτην ἀκούω· ἐν γὰρ ταῖς ἑλληνικαῖς διαλέξεσι κληθεῖσι ταύτης οὐκ εὐρηται. Ὁ δὲ σοφὸς οὗτος κλητὴρ (Ραζῆς) τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ χασπὲ ὠνόμασε· δηλοῖ δὲ ἡ λέξις τὸ κατ' αὐτό. Οἶμαι ὡδὲ, ὅτι κατ' αὐτὴν τὴν λοιμικὴν ὁ λόγος βούλεται. Εἰ δὲ καὶ διαφέρουσιν ἀλλήλων ἐν ταῖς ὑδιαθέσειν, ἀλλ' οὐκ καὶ κοινότητα ἔχουσι καὶ πούδεν ἀπεικός³». Ἀγνωστον πότε ἐγράφη ἡ μετάφρασις αὕτη· ὁ δὲ Ἀραβὶ ἱατρὸς Ραζῆς ἐζησε κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα.

Ὁμοίον εὐφημισμὸν ἔχουσι καὶ οἱ Τοῦρκοι, καλοῦντες *μουμπιρέκ*, ἤτοι εὐλογημένην, τὴν πανάλη, ἀπαραλλάκτως ὡς ὁ ἡμέτερος λαὸς ἐκάλει αὐτὴν παλαιότερον *συχωρεμένην* ἢ *εὐλογημένην*⁴.

N. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἡ ἐπαρχιώτισσα κυρία Α. . . . εἰσέρχεται εἰς τοῦ Βελουδίου καὶ ζητεῖ ταύλαχον μουσικῆς διὰ τὴν κόρην τῆς.

— Ὅριστε ἕνα ὄρατο κομμάτι, κυρία.

— Πόσο ἔχει;

— Ἐνα φράγκα, κυρία.

Καὶ ἡ ἐπαρχιώτισσα μετ' ὀργῆς:

— Μὴ θάρρης δὲ πῶς εἶμαι καμμιὰ ξεπεσεμένη· ἡ κόρη μου ποτὲ δὲν παίξει κομμάτι κάτω ἀπὸ τρία φράγκα!

Ἡ πενθερὰ ἀπέθανε:

Μεταξὺ τοῦ γαμβροῦ καὶ τοῦ ἱατροῦ:

— Λοιπὸν ἐτελείωσεν, ἱατρὲ; ἀπέθανεν ἡ καυμένη ἡ πενθερὰ μου;

— Βέβαια· ἀλλὰ καμμιὰ φορά εἶνε καὶ καὶτι

1. Αὐτ. σ. 542.

2. Αὐτ. σ. 547.

3. Ραζῆ, περὶ λοιμικῆς 2. ἐν Ἀλεξάνδρου Τραλλ. Θεραπευτικαῖς ἐδ. J. Goupiil σ. 240.

4. Κοραῖ, Ἄτακτα τ. IV σ. 144. — Βλ. καὶ Fauriel, Chants populaires, τ. I σ. LXXXIV. — Ἑπτάλοφον νέαν τ. Β' σ. 723.

νεκροφάνειαι! . . . Πέρυσι μιὰ γυναῖκα, ἐνῶ τὴν ἐψάλλαν ἔς τὴν ἐκκλησίαν, ἐπετάχθηκε ἐπάνω.

— Ἀλήθεια! Τότε νὰ παραγγεῖλουμε νὰ ψάλλουν σιγὰ σιγὰ.

— Ὅλο καὶ χάνω τὰ μαλλιά μου, καυμένη, ἔλεγε κυρία πρὸς φίλην τῆς.

Καὶ ὁ τριετής Ἀλέκος παρομοβαίνων:

— Καὶ γιατί δὲν κλειδόνεις, μαμά, τὸ συρτάρι ποὺ τὰ βάνεις; . . .

Ὀλίγον μετὰ τὴν ἀναγόρευσιν αὐτοῦ εἰς αὐτοκράτορα ὁ Ναπολέων συνωμῶλεϊ ἡμέραν τινα μετὰ τινος τῶν ὑπουργῶν του, πρὸς ὃν ἐξέθετε τὰ σχέδιά του διὰ τὸ μέλλον. Ὁ ὑπουργὸς ἐτόλμησε νὰ τῷ παρατηρήσῃ τὰς δυσκολίας, ἀς ἤθελεν ἀπαντήσῃ ἵνα ἀναγνωρισθῇ ὡς αὐτοκράτωρ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων βασιλικῶν οἰκῶν τῆς Εὐρώπης.

— Ἐὰν αὐτὴ εἶνε ἡ δυσκολία, ἀπεκρίθη ὁ Βοναπάρτης, τὸ πρᾶγμα διορθόνοται εὐκόλως· ὁ τὸς ἐκθρονίσω ὅλους, καὶ τότε γίνομαι ἐγὼ ἀρχαιότερος αὐτῶν.

Ἐν τῷ κόσμῳ ἔχομεν πάντες τριῶν εἰδῶν φίλους: ἐκείνους, οἵτινες μᾶς ἀγαπῶσιν, ἐκείνους οἵτινες ἀδιάφοροῦσι περὶ ἡμῶν, καὶ ἐκείνους οἵτινες μᾶς μισοῦσιν.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Μὴ ἐμπιστεύεσθε εἰς ἐκείνους οἵτινες κόπτονται μεγαλοφώνως ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, διότι ἀδὲ εἰς ἴσως ἐξ αὐτῶν εἶνε ὅστις νὰ μὴ ἀποδύσῃ εἰς τὸ ἀτομικὸν του συμφέρον· ἡ πείρα ἀπέδειξε μυριάκις, ὅτι ἐὰν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐλπίσωσι πλείοτερα ἐκ τοῦ δεσποτισμοῦ, ὁ δὲ σὰς ἔφερον κατ' εὐθεῖαν πρὸς αὐτόν.

Σκιὰ καὶ καπνὸς εἶνε ἡ δόξα· ἀλλ' ἡ σκιὰ αὐτὴ μαρτυρεῖ τὴν ὑπαρξίν τοῦ σώματος, ὅπερ τὴν παράγει· ὁ δὲ καπνὸς δηλοῖ ἀλανθαστῶς, ὅτι ὑπάρχει ἐστία, ἐξ ἧς προέρχεται.

Ἀδίκως ἐπαναλαμβάνουσιν ἐν πάσῃ περιστάσει τὸ κικεντρῆγε· λόγιον ὅτι ὁ γάμος γεννᾶται ἐκ τοῦ ἔρωτος ὡς τὸ ὄξος ἐκ τοῦ οἴνου, διότι πολλὰκις βλέπομεν ὅτι ὁ ἔρωτος, ὡς ὁ μεταξοσιώληξ, δὲν παράγει μετὰξιν ἢ ἅμα χάσῃ τὰ πτερά του.

Ἡ γυνὴ, ἡ εἰλικρινὴς ἀγαπῶσα τινα, παύει οὐσα φιλάρεσκος πρὸς αὐτόν, ἄνευ δὲ φιλαρεσκείας ἡ γυνὴ παύει ταχέως νὰ ἀρέσκη.